

EESTI KEEL

I KOOLIASTE

1.klass

Õpitulemuste jaotus, õppesisu ja praktilised tööd 1. klassis

Suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)

- eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;
- toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi;
- kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuulatud lause, jutu sisu;
- teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;
- väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;
- jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust;
- koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu,
- esitab luuletust peast;

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.

Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

Häädus- ja intonatsiooniharjutused. Hääduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.

Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.

Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.

Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.

Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri rollides. Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta.

Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

Kooli traditsioonilisteks üritusteks luuletuste ja dramatiseeringute õppimine ja esitamine.

Praktilised tööd:

- Õpetaja ja kaasõpilase jutustuse kuulamine, jälgimine;
- Jutustuse lõpu ennustamine;
- Loetu dramatiseering;
- Jutustusel põhineval lihtsamates rollimängudes osalemine;
- Jutustamine kuuldu, nähtu (sh õpiku illustratsiooni, pildi, pildiseeria), läbielatu, loetu põhjal;
- Aheljutustamine;
- Kuuldud jutustuse laiendamine ja täiendamine;
- Luuletuse või dialoogi peast esitamine.

Lugemine

- tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;
- mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu;
- vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;
- mõtleb jutule alguse või lõpu;
- on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...);

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.

Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistus.

Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend.

Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).

Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Praktilised tööd:

- Loo sisu ennustamine pealkirja, piltide jms alusel;
- Loole alguse või lõpu mõtlemine;
- Piltjuttude tegemine;
- Loetud jutustuses olevate tegelaste iseloomustamine;
- Küsimustele vastamine loetu põhjal (vastus on tekstis otsesõnu kirjas);
- Riimuvate sõnade leidmine luuletustes (õpetaja abiga);
- Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Osalemine lugemisprojekti „Meie väike raamatukogu“ (6 raamatu lugemine ja tegelusvihiku täitmine õppeaasta jooksul). Tegelusvihiku praktilised tööd: joonistamine ja meisterdamine, tähtmõistatused ja ristsõnad. Suuline eneseväljendus: jutustamine ja arutelud, dramatiseeringud. Videokohtumised lastekirjanikega. Osalemine lugemisprojekti „Lugemisisu“ (5 raamatu läbilugemine ja lugemispassi täitmine õppeaasta jooksul).

Kirjutamine

- kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse;
- kirjutab tahvlilt ära;
- täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;
- koostab näidise järgi kutse;
- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;
- kirjutab omasõnade algusesse k, p, t;
- kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;
- teab, et lause lõpeb punktiga;
- teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes kasutatakse suurt algustähte;
- kirjutab õigesti oma nime.

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2.klassis). Tähtede seostamine.

Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ära kiri tahvlilt, õpikust.

Kirjalik tekstiloomine

Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkümberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus

Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.

Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes.

Liitsõna vaatlus (moodustamine).

Sõnade lõpu õigekiri, -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.

Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus).

Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.

Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).

Praktilised tööd:

- Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15-20 sõna lihtlausetena);
- Lünkümberjutustamise kirjutamine;
- Jutule alguse või lõpu kirjutamine;
- Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi);
- Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine;
- Teksti ära kiri tahvlilt, õpikust;
- Töö vormistamine näidise järgi (töö puhtus, käekirja loetavus);
- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).

Õpitulemuste jaotus, õppesisu ja praktilised tööd 2. klassis

Suuline keelekasutus

- eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi;
- kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil;
- koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil;

- kasutab kõnes terviklauseid;
- teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu;
- väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust;
- annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu;
- koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu;
- vaatlleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel;
- esitab luuletust peast.

Suuline keelekasutus

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul.

Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi meeldejäätmine ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine).

Õpetaja etteloeatud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

Kõnelemine

Hääl- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistes harjutustes, kiirkõne, kajamäng. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade häälte jm imiteerimine.

Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud.

Nii enese kui ka teiste soorituste tunnustav kommenteerimine.

Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.

Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.

Sõnatäheenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks.

Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.

Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

Kooli traditsioonilisteks üritusteks luuletuste ja dramatiseeringute õppimine ja esitamine.

Praktilised tööd:

- Loetud teksti jutustamine, küsimuste, etteantud kava, piltide või pildiseeria põhjal;
- Jutule alguse või lõpu väljamõtlemine;
- Jutukeste koostamine ja rääkimine oma kogemuste põhjal;
- Jutukeste koostamine ja rääkimine etteantud kava järgi;
- Luuletuse peast esitamine;
- Erinevates olukordades eneseväljendamist võimaldavad rollimängud;
- Pala dramatiseering;
- Arvamuse avaldamine loetud raamatu või filmi kohta ning oma arvamuse põhjendamine;
- Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil;
- Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi järgi toimimine;
- Õpetaja ettelõetud tekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel.

Lugemine

- loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;
- mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;
- vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;
- leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;
- tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;
- kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;
- on lugenud jõukohaseid lasteraamatuid, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi;

Lugemine

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes.

Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.

Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid arvestades.

Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.

Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.

Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.

Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna.

Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.

Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Osalemine lugemisprojekti „Meie väike raamatukogu“ (6 raamatu lugemine ja tegelusvihiku täitmine õppeaasta jooksul). Tegelusvihiku praktilised tööd: joonistamine ja meisterdamine, tähtmõistatused ja ristsõnad. Suuline eneseväljendus: jutustamine ja arutelud, dramatiseeringud. Videokohtumised lastekirjanikega. Osalemine lugemisprojekti „Lugemisisu“ (5 raamatu läbilugemine ja lugemispassi täitmine õppeaasta jooksul).

Praktilised tööd:

- Dialoogi lugemine;
- Lugemispäeviku täitmine;
- Loetu üle arutlemine (tegelaste ja koha määratlemine, olulise sõnumi leidmine ja väljatoomine) ja selle kohta küsimuste esitamine;
- Küsimustele sobiva vastuslause leidmine tekstist;
- Tööjuhendi lugemine ja seal sisalduvate juhiste täitmine;
- Kuuldu/loetu põhjal skeemi/ kaardi koostamine.

Kirjutamine

- kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;
- kirjutab tahvlilt või õpikust ära;
- täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;
- koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate;
- kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;
- eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;
- kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse;
- märgib kirjas õigesti täishäälikuid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku;
- alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga;

- kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes;
- kirjutab õigesti sõnade lõppu
- -d (mida teed?), -te (mida teete?),
- -sse (kellesse? millesse?),
- -ga (kellega? millega?),
- -ta (kelleta? milleta?);
- kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatud näidise järgi (20–25 sõna lihtlausetena).

Kirjutamine

Kirjatehnika

Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine.

Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel.

Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Kirjalik tekstiloom

Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga.

Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel.

Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

Õigekeelsus

Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri;

k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses.

Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted.

Praktilised tööd:

- Õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate koostamine (nii arvutis kui paberile kirjutades),
- Loovtöö ning ümberjutustuse kirjutamine pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;
- Etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttava teksti kirjutamine ja kirjutatu kontrollimine näidise järgi (20-25 sõna lihtlausetena).

Õpitulemuste jaotus, õppesisu ja praktilised tööd 3. klassis

Suuline keelekasutus

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;

- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- vaatab sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;
- jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu;
- leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;
- esitab luuletust peast;

Kuulamine

Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel.

Pikema suulise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine.

Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine.

Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

Kõnelemine

Hääl- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.

Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.

Sõnavara arendamine: sõnatäheenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.

Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine.

Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine.

Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine.

Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Kooli traditsioonilisteks üritusteks luuletuste ja dramatiseeringute õppimine ja esitamine.

Praktilised tööd:

- Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildiseeria ja etteantud teema põhjal;
- Aheljutustamine;
- Jutule alguse või lõpu väljamõtlemine;
- Rollimängud: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi /kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms;
- Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas;
- Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil;
- Tuttava luuletuse või dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine;
- Dramatiseeringud ja esitlused kõne eri nüansside ja meeleolude esiletoomiseks;
- Arvamuse avaldamine loetud raamatu või filmi kohta ning oma arvamuse põhjendamine, kaaslase arvamusega nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse küsimine;
- Enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel;
- Pikema suulise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine,
- Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine.

Lugemine

- loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
- töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- teab nimetada mõnda lastekirjanikku.

Lugemine

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust.

Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.

Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.

Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.

Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.

Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri

Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

Osalemine lugemisprojekti „Lugemisisu“ (5 raamatu läbilugemine ja lugemispassi täitmine õppeaasta jooksul).

Praktilised tööd:

- Oma kaaslaste ja lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel;
- Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust;
- Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine;
- Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lastekirjanduses;
- Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine;
- Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine;
- Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine;
- Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine;
- Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine;
- Loole alguse ja lõpu mõtlemine;
- Teksti teema ja peamõtte sõnastamine ja tegelaste iseloomustamine;
- Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine;

- Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades;
- Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine;
- Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt;
- Lugemispäeviku täitmine.

Kirjutamine

- kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja tunnuseid;
- teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;
- kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed;
- piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);
- koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile

Kirjutamine

Kirjatehnika

Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri

Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.

Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna.

Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus: et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua.

Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloom

Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks.

Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek.

Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.

Sündmusest ja loomast kirjutamine.

Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.

Kirja kirjutamine.

Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Praktilised tööd

- Sündmusest ja loomast kirjutamine;
- Jutule alguse ja lõpu kirjutamine;
- Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu);
- Etteütlemise järgi sisult tuttava teksti kirjutamine ja kirjutatu kontrollimine näidise järgi 830-40 sõna);
- Lihtsamate sõnastike või õpiku kasutamine, et enda kirjutatut kontrollida;
- Kutse ja ümbriku vormistamine (näidise järgi);
- Kirja kirjutamine ja vormistamine;
- E-kirja kirjutamine e-posti kaudu saatmiseks;

- Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek;
- Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel.

II KOOLIASTE

Õpitulemuste jaotus, õppesisu ja praktilised tööd 4. klassis

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- jutustab kuulnud teksti ümber;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot arusaadavalt edasi;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- esitab peast ilukirjandusteksti omal valikul, loeb teksti rollis;
- annab juhiste alusel kaaslasele tagasisidet.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine.

Kuuldud teksti ümberjutustamine. Lavastuse, kuulnud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.

Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine.

Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil. Mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine.

Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine. Kõnelemisel kaaslase mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Dialoogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Kooli traditsioonilisteks üritusteks luuletuste ja dramatiseeringute õppimine ja esitamine.

Praktilised tööd:

- Sõnastike ja teatmeteoste kasutamine probleemülesannete lahendamisel;

- Luuletuse või rolliteksti peast esitamine;
- Õpetaja ettelugemise järel oluliste mõistete ja seoste leidmine;
- Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine;
- Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel;
- Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine;
- Rollimängud (intervjuu);
- Tagasiside andmine nii enda kui teiste töödele ja esitustele õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

- Otsib teavet tundmatute sõnade kohta, selgitab nende tähendust;
- valdab lihtsamaid lugemistehnikaid, eesmärgistab lugemist;
- kirjeldab tarbe- ja ilukirjandusteksti peamisi erinevusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi ja leiab tekstist vajalikku infot;
- nimetab ilukirjanduse põhiliike, proosa, luule, draama, ja nende tunnuseid;
- nimetab rahvaluule põhiliike ja nende tunnuseid;
- tutvustab loetud proosateose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise aega, kohta ja tegelasi;
- kirjeldab luuletuse meeleolu, aega, kohta;
- esitab ilukirjandusteksti mõtestatult;
- leiab vajaliku või huvipakkuva raamatu;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud raamatut kaaslastele, annab loetule hinnangu ning põhjendab seda.

Teksti vastuvõtt

Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine.

Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine.

Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.

Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel.

Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete, märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.

Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.

Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistus, vanasõna, anekdoot).

Osalemine lugemisprojekti „Lugemisiis“ (5 raamatu läbilugemine ja lugemispassis olevate ülesannete täitmine õppeaasta jooksul).

Praktilised tööd:

- Loetud teksti kohta küsimuste koostamine;
- Tundmatute sõnade kohta teabe otsimine keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondadest (õpetaja abiga);
- Ülesanded tekstist vajaliku info leidmiseks;
- Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel;
- Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine loetud teksti põhjal;
- Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõna skeemi, küsimuste koostamine;
- Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine;
- Rollimängud;
- Dramatiseeringud loetud teksti põhjal;
- Luuletuse sisu eripära määramine (loodusluuletus, nali jne), riimide leidmine ja loomine;
- Riimuvate sõnade toel värsside loomine;
- Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad);
- Trükistest (ajaleht, ajakiri, teatmeteos) vajaliku teabe leidmine;
- Loetud raamatust lühikokkuvõtte tegemine;
- Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele;
- Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

Tekstiloomine

- Jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga jutustava teksti;
- kirjutab lühema tarbeteksti vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;

- tunneb kirjutatavate teksti ülesehitust ja vormistustavasid;
- kirjutab eakohase pikkusega loovjutte küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- tunneb protsesskirjutamise etappe, täiendab oma tööd tagasiside põhjal;
- rakendab omandatud keeleteadmisi teksti kirjutamisel ja toimetamisel.

Tekstiloomine

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), kokkuvõtlik, loov. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Ümberjutustus kavapunktide, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine.

Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletuskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa. Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart), mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine.

Praktilised tööd:

- Ümberjutustuste kirjutamine küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- Aheljutustamine;
- Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega;
- Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine (eseme, olendi, inimese kirjeldamine, iseloomulike tunnuste esitamine) ja hinnangu andmine;
- Kirjutamiseks valmistumise erinevate võtete kasutamine.

Keeleteadlikkus

- Kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid;
- järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid;
- eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal;
- selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- eristab sõnu liigiti;
- oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis;
- oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt.

Keeleteadlikkus

Häälikuõpetus ja õigekiri

Helilised ja helitud häälikud. Liidete -gi ja -ki õigekiri. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri, sulghäälik sõna keskel. Tähtede i ja j õigekiri tegijanimedes ja liitsõnades.

Sõnavaraõpetus

Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Sõnaliigid ja nende funktsioon.

Tegusõna. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pööride, tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Käändsõna. Käändsõnad: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus.

Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad.

Lauseõpetus

Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.

Praktilised tööd:

- Etteütluse kirjutamine;
- Etteütluses oma kirjavea iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamatut;
- Eestis kõnelevate keelte kaardistamine (mõistekaart).

EESTI KEEL

5. KLASS

Õpitulemuste jaotus ja õppesisu 5. klassis

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes;
- oskab olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- tunneb vahetu suhtluse tavasid ja oskab neid rakendada;
- lahendab probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, sh kriitilisi;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab väite ja järelduse.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Teabe ja abi küsimine erinevates suhtluskanalites ja -olukordades. Sobiva formaadi ja kanali valimine. Vahetu vestlus, telefonivestlus, e-kiri. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine.

Kaasõpilase ja õpetaja või muu suulise teksti eesmärgistatud kuulamine. Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse avaldamine, väite esitamine ja selle põhjendamine. Kuuldu põhjal järelduse sõnastamine suuliselt või kirjalikult.

Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine.

Teksti vastuvõtt

- Analüüsib teksti väljenduslaadi lähtuvalt kasutusvaldkonnast ja suhtlusolukorrast;
- nimetab teksti liiki, selle eesmärgi ja iseloomustab autori väljenduslaadi õpitud keeleteadmiste põhjal;
- võrdleb tekste ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal;
- tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskondi, leiab neist vajaliku teabe, koostab lihtsama päringu;
- hindab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa, verbaliseerib graafilise teabe;
- tunneb konspekterimise võtteid, teeb lugedes või kuulates märkmeid, koostab skeeme;
- oskab sõnastada lugemise, vaatamise, kuulamise eesmärgi ja teeb eesmärgist lähtuva kokkuvõtte;
- esitab teksti kohta kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, kontrollib teksti usaldusväärsust, eristab arvamust ja fakti.

Teksti vastuvõtt

Teksti analüüsimine. Teksti kasutusvaldkond, suhtlusolukorra kirjeldamine (ametlik, tööalane, õppimisega seotud, isiklik). Tekstiliigi ja eesmärgi nimetamine. Autori keelekasutuse ja stiili iseloomustamine ja põhjendamine ning näidete toomine tekstist. Tekstide võrdlemine ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal.

Teabe- ja õppetekstid, nende peamised liigid ja allikad. Ainealaste teabeallikate ja andmebaaside nimetamine, leidmine ning kasutamine: Eesti Keele Instituudi keeleallikad. Lihtsama päringu koostamine Estris.

Multimodaalse teabe töötlus. Pildiline ja tekstiline teave, lugemine teabe saamise eesmärgil (reegel, juhend, tabel, skeem, diagramm, plaan, kaart jm). Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafik, tabel) verbaliseerimine, lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Kuuldud teabe jälgimine, märkmete tegemine.

Konspekterimise võtted ja märkmete tegemine. Pliiatsiga lugemine, teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekterimine.

Kriitiliste küsimuste koostamine teksti kohta. Usaldusväärsuse kontrollimine teiste allikate toel. Usaldusväärsuse kontrollimine tekstiväliste ja tekstisiseste tunnuste põhjal (teksti vormistus, ülesehitus, sisuline täpsus, autori tausta kontrollimine, faktide kontrollimine). Fakti ja arvamuse eristamine.

Tekstiloome

- Teeb lühiettekande, oskab allikaid valida ja hinnata, koostab lihtsama viite;
- kirjutab tekste protsessikeskselt, täiendab tagasiside põhjal tekste;

- jutustab oma elamustest ja kogemustest, ehitab jutustuse tavakohaselt üles;
- kirjeldab eset, olendit ja inimest, ehitab kirjelduse tavakohaselt üles;
- arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti tavakohaselt üles ja kasutab arutlevale tekstile omaseid keelendeid;
- vormistab tekstid korrektselt nii käsitsi kui arvutil;
- põhjendab oma hinnangut tekstinäidetega.

Tekstiloomed

Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud ainealase info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika: lihtsama viite vormistamine, refereerimine.

Jutustava, kirjeldava, põhjendava teksti koostamine protsessikeskselt.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine minavormis. Jutustuse ülesehitus: aja- ja koha nimetamine, tegelase või tegelaste kirjeldamine, käivitav sündmus, tegelase mõtted ja tegevus selle lahendamise nimel, lõpetus. Jutustava teksti tunnused: ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.

Kirjeldamine. Täpne sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi ja inimese kirjeldamine ja neile iseloomulike tunnuste nimetamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.

Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine. Arutleva teksti tunnused: rõhutavad sõnad, võrdlemine, näidete toomine, põhjendavate sidendite kasutamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Keeleteadlikkus

- Nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid;
- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi;
- kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt;
- kasutab enda tekstis sünonüüme, arvestades nende tähendusvarjundeid;
- kasutab sobivat tegusõna ajavormi enda tekstis;
- valib sobiva käändevormi lause kontekstist lähtuvalt;
- moodustab omadussõnade võrdlusastmeid ja kasutab neid enda tekstis korrektselt;
- moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid ja lihtlauseid, sh koondlauseid;
- kasutab enda tekstis korrektselt otsekõnet;
- eristab nime ja nimetust, märgib enda tekstis nimed ja nimetused korrektselt;

järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid ja omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Keeleteadlikkus

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Võõrtähed ja -häälikud. Võõrsõnade õigekiri, sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Häälduse ja kirja pildi kontrollimine sõnastikest.

Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus. Tähe *h* õigekiri võõrsõnades. Tähtede *f* ja *š* õigekiri. Poolitamisreeglite meenutamine.

Praktilised tööd:

- etteütluse kirjutamine
- etteütluses oma kirjavae iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamatut

- sugulaskeelte ja sugulasrahvaste kaardistamine (mõistekaart).

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine tekstis. Sünonüümide tähendusvarjundid, tesaaruse ja kasutamine. Tähendusseletuste võrdlemine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sobiva sõna kasutamine oma tekstis.

Vormiõpetus

Sõnaliikide meenutamine.

Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik, täis- ja enneminevik ning nende tähenduserinevus. Sobiva ajavormi valimine teksti.

Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Käändetunnus, mitmuse lõpp. Sobiva käände valik sõltuvalt lause kontekstist.

Omadussõnade võrdlusastmed, keskvõrde ja ülivõrde kasutamine tekstis.

Lauseõpetus

Liht- ja liitlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause ja loetelude kasutamine ja kirjavahemärgistamine tekstis. Üte ja selle kirjavahemärgid. Otsekõne ja kaudkõne. Saatelause ja otsekõnelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: kohad, ajaloosündmused, ametinimetused ja üldnimetused, perioodikaväljaanded, tooted. Nime ja pealkirja eristamine, teoste pealkirjad (heliteosed, filmid, raamatud, lavastused jne).

6. KLASS

Õpitulemuste jaotus ja õppesisu 6. klassis

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Esitab kuuldu ja loetu kohta kriitilisi küsimusi ning avaldab arvamust, sõnastab järelduse;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- osaleb aktiivselt klassi- ja rühmavestluses;
- põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslase põhjendatud seisukohti;
- kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Tekstide kriitiline kuulamine, faktide leidmine ja kontrollimine, kuuldule hinnangu andmine. Kriitiliste küsimuste esitamine vahetus suhtluses.

Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal. Klassivestlus, diskussioon. Vestluses kõnejärje hoidmine ja üleandmine kaaslasele. Kaaslase aktiivne kuulamine, kaaslase öeldu täiendamine ja täpsustamine. Vestluskaaslasele positiivse tagasiside andmine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine. Viisakusväljendite kasutamine, sobiva suhtlusstiili valimine, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine. Viisakas ja ohutu suhtlus virtuaalkeskkonnas.

Teksti vastuvõtt

- Nimetab põhilisi Eesti meediakanaleid, eristab rahvusringhäälingu ja kommertskanalite eesmärgi;
- tunneb õpitud meediatekstide liike ja nende kasutamise võimalusi, oskab analüüsida meediatekste nende ülesehituse põhjal;
- kasutab meediatekstide analüüsil õpitud keele- ja tekstimõisteid;
- leiab tekstist argumendi ülesehituse osad;
- teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- võrdleb meediatekste, esitab kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte.

Teksti vastuvõtt

Arutlevate meediatekstide ülesehituse analüüs. Lõigu, teksti eesmärk, varjatud eesmärk. Argumendi osad. Mõjutusvõtete ja hinnanguliste keelendite leidmine.

Meediakanalid ja -väljaanded Eestis, kommertsmeedia ja rahvusringhääling. Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Raadiosaate eesmärgistatud kuulamine, telesaate eesmärgistatud vaatamine, kuuldu konspekteerimine, võrdlemine, kokkuvõtte tegemine.

Trüki ja veebiajakirjandus. Ajalehežanrite (uudis, aramuslugu, intervjuu, olemuslugu) eesmärgid ja ülesehitus. Pilt meediatekstides: pressifoto, karikatuur, pildiallkirja eesmärk.

Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.

Tekstiloomine

- Leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet, tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhetappe, täiendab tagasiside põhjal oma teksti;
- valdab alustekstil kirjutamise põhilisi võtteid, täiendab alusteksti enda mõtetega;
- kirjutab kirjandi, milles kasutab kirjeldamist, jutustamist, koostab argumentatsiooni;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- kirjutab eesmärgipäraselt multimodaalseid tekste ja ajakirjandusžanre;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis;
- kasutab tekste toimetades ja kaaslast tagasisidestades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloomine

Protsesskirjutamise etappide meenutamine. Lisateabe otsimine. Alusteksti kasutamine enda tekstis: refereerimine. Alustekstile enda mõtete lisamine, autori ja enda mõtete vastandamine, kõrvutamine. Kirjandi ülesehitus: Sissejuhatus, teemaarenduse lõigud e argumendid, kokkuvõtte. Lõigu ülesehitus: väide, selgitus, näide, järeldus. Tabav pealkiri. Oma sõnastuse ja lausestuse toimetamine, õigekirja korrektori kasutamine, oma vigade leidmine ja parandamine. Teksti vormistamine arvutil: reavahe, joondus, lõiguvahed, pealkirjastamine.

Multimodaalse teksti loomine: pildi-, video ja graafilise materjali kasutamine. Teksti kujundamine erinevates rakendustes.

Ajakirjandustekstide kirjutamine: reklaam, uudis, arvamuslugu, intervjuu.

Keeleteadlikkus

- Nimetab Eesti suuremaid murdealasid
- kasutab õigekeelsussõnaraamatud õigekirja kontrollimiseks;
- teab üldtuntud lühendeid ja kasutab neid tekstis;
- eristab kirjakeelt ja argikeelt, teeb sobiva sõnavaliku vastavalt kontekstile;
- moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid enda tekstis;
- kasutab veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.

Keeleteadlikkus

Eesti murded. Murdekaart, murdekeelenäited, murdesõnastiku kasutamine.

Õigekiri

Õigekirja kontrollimine õigekeelsussõnaraamatust (nii raamatu- kui ka veebivariandist), märkide lugemine.

Veaohalikud liited: -lik; -likkus.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine

Sõnavaraõpetus

Kirjakeel ja argikeel (sh släng), sõnade stiiliväärtus ja märgendid sõnastikes. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides ja enda tekstis. Sobiva sõnavaliku tegemine vastavalt kontekstile: oma või võõrsõna, harvad, vanamoelised sõnad jne.

Praktilised tööd:

- etteütluse kirjutamine
- etteütluses oma keelevea iseseisev leidmine kasutades digi- või trükisõnaraamatut
- erinevate sotsiolektide kaardistamine (mõistekaart).

Vormiõpetus

Grammatiline ühildumine käändes ja arvus.

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line*-liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.

Sõnastike kasutamine käändevormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Rindlause ja osalause. Sidesõnaga ja sidesõnata rindlause. Rinnastavad sidendid.

Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Alistavad sidendid. Põimlause kirjavahemärgistamine.

KIRJANDUS

5. KLASS

Õpitulemused

Õpilane

- 1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;
- 2) loeb latusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- 3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- 4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- 5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- 6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- 7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- 8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- 10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse latusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;

21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arderi, Contra, A. Ehini, L. Koidula, Juhan Liivi, V. Luige, K. Merilaasi, H. Männi, E. Niidu, P.-E. Rummo, H. Runneli, J. Sanga, I. Trulli, L. Tungla, J. Vaiksoo, A. Valliku, H. Vilepi, Wimbergi jt luulet; valik valme.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine
- koomiksi põhjal jutustamine
- loetud raamatu ja autori tutvustamine klassile
- luuletuse analüüsimine (teema ja meeleolu)
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest
- omaloominguliste tööde kirjutamine
- luuletuse või lühikese proosa- või rolliteksti peast esitamine
- tagaside andmine teiste esitusele (õpetaja juhendamisel).

6. KLASS

Õpitulemused

Õpilane

1) loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;

2) loeb lüüriliselt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;

3) tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;

4) loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aine- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;

5) kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;

6) väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;

7) õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;

8) eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;

9) nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;

10) koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;

- 11) nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- 12) iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- 13) järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- 14) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- 15) kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- 16) osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- 17) esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- 18) mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- 19) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- 20) jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Praktilised tööd:

- lugemispäeviku pidamine
- kava kootamine etteantud tekstile ja selle põhjal jutustamine
- loetud raamatu ja autori tutvustamine kaaslastele
- kirjandi kirjutamine
- teemamapi koostamine ja esitlemine
- luuletuse analüüsimine (teema ja meeleolu, keele- ja vormikasutuse iseärasused, luuletuse kujundlikkus)
- tundmatute sõnade ja väljendite kohta teabe otsimine infoallikatest
- omaloominguliste tööde kirjutamine
- luuletuse või lühikese proosa- või rollitekstipeast esitamine
- tagasiside andmine teiste esitusele (õpetaja juhendamisel).

III kooliaste

AINEKAVA 7. - 9. klassile

EESTI KEEL JA KIRJANDUS

Õppe-eesmärgid

Õpilane:

- väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;

- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

Õppesisu ja õpitulemused

7. klass eesti keel

Õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

Suhtlusolukord, selle komponendid (valdkond, suhtlejate rollid, suhtlusviis). Tüüpilised suhtlusolukorrad koolis: loa küsimine, teate edastamine, abi palumine, abi pakkumine, nõu küsimine. Kooli kogukonnaga suhtlemine suhtlusolukorrast lähtuvalt. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.

Suulise ja kirjaliku kõne erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.

Osalemine diskussioonis, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Diskussioonis partneri mõtte ümbersõnastamine, oma arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Hinnangu väljendamine neutraalselt ja viisakalt.

Praktilised tööd:

- kirja kirjutamine e-posti teel
- keelelaste probleemülesannete lahendamine rühmas
- diskussioonid ja väitlused eakohastel teemadel
- kuuldu kohta nii suulise kui ka kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Teksti vastuvõtt

Žanri e tekstiliigi mõiste. Pragmaatilise ja esteetilise eesmärgiga tekstid. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

Praktilised tööd:

- pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine
- uudisloo ülesehituse analüüsimine
- rollimängud: intervjuu, reportaaž.

Lugemisstrateegiate valimine, eesmärgistab ja kavandab oma lugemist. Teksti kohta eri liiki küsimuste koostamine: äratundmine, meenutamine, mõistmine, näitlikustamine, võrdlemine, järeldamine, hindav, kontrollimine, uue terviku loomine.

Multimodaalsus. Suhtlusmoodused: visuaalne, kirjalik, suuline, heliline, žestiline, kehaline. Multimodaalse teksti vaatamine ja lugemine. Eri mooduste märkamine, sõnumi kokkulugemine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstitüübid: kirjeldav, jutustav, arutlev. Tekstide analüüs tekstitüübi tunnuste alusel. Jutustava teksti keelelised tunnused: dünaamilised verbid, lihtminevik, lausete sidumine ajalisi-põhjuslike sõnade abil. Kirjeldava teksti tunnused: seisundiverbid, olemasolulaused, täpsustavad täiendid. Arutleva teksti tunnused: hinnangulisus, vastandus, lausete sidumine põhjuslike, tingimuslike ja vastandavate sõnade abil. Argumendi ülesehituse osad.

Tekstiloomine

Teksti ülesehituse ja tavade arvestamine kirjutamisel: oma teksti eesmärgi sõnastamine, adressaadi valimine. Kirjutamise kavandamine ja žanri arvestamine enne kirjutamist. Eeskujutekstide analüüs.

Tekstisidususvõtted lause, lõigu ja tervikteksti tasandil. Lõikude järjestamine vastavalt teksti sõnumile ja eesmärgile.

Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitötluse põhimõtted.

Paber- ja e-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Kirja ülesehitus: pöördumine, tausta kirjeldus, kirja eesmärgi sõnastamine, kirja lõpetus, viisakusvormelid.

Jutustava, kirjeldava laadi kasutamine omakogemuslike tekstide loomisel. Mälestusloo kirjutamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, põhjendamine. Probleemi sõnastamine, kirjeldamine, selgitamine. Argumendi ülesehitus.

Praktilised tööd:

- kirjandi kirjutamine
- kirja kirjutamine ja vormistamine
- uudisloo kirjutamine
- intervjuu läbiviimine.

Keeleteadlikkus

Indoeuroopa keeled. Eesti keel kui soome-ugri keel ja läänemeresoome keel, läänemeresoome keeled. Läänemeresoome keelte eripära: astmevaheldus, käändesüsteem jne.

Teise keelega kõneleja toetamine: parafraseerimine, sõnade pakkumine, keele pakkumine, julgustamine, oma kõne tempo ja raskusastme kohandamine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Kordamine: häälikute liigitamine helilisteks ja helituteks. Kordamine: Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid.

Silbitamine, pikk ja lühike silp, kinnine ja lahtine silp. Tüvevaheldused kui eesti keele eripära: vältevaheldus ja laadivaheldus. Sõnavormist tüve eraldamine. Välte ja rõhu määramine ÕSi abil. Õigehäälisus: võõrsõnade õigekirja kontrollimine ja häälamine. Välte ja õigekirja seosed.

Vormiõpetus

Tegusõna kui lause põhiinfo kandja. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv. Tegusõna aja, kõneviisi ja tegumoe kordamine ja tähendusvarjundid. Tegusõna käändelised vormid ja nominalisatsioon. Käändelise ja pöördelise vormi valik tekstis.

Tegusõna astmevaheldus: veahtlikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördvormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust, Sõnaveebi kasutamine. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed, abstraktsed käanded. Veahtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul, õigekeelsussõnaraamatu ja Sõnaveebi kasutamine.

Veahtlike käänd-pöördõnade kasutamine enda tekstis.

Õigekiri

Kokku- ja lahkukirjutamise meenutamine vajaduse järgi. Eesti keele põhireeglite ja ÕSi kasutamine.

Lauseõpetus

Teksti sidusvahendid: kordus, asendus, väljajätt ja nende eesmärgistatud kasutamine enda tekstis. Sidendite funktsioon.

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- tunneb suhtlusolukorra komponente, tüüpilisi suhtlusolukordi lahendab keelealaseid probleemülesandeid, osaledes eri suhtlussituatsioonides koolis;
- kirjeldab suulise ja kirjaliku kõne keelelisi erijooni;
- eristab kirjakeelt argikeelest, analüüsib näited;
- selgitab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelist eripära esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust diskussioonides ja rühmaaruteludes, on arvestav vestluspartner;

Teksti vastuvõtt

- iseloomustab peamisi žanre e tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- kirjeldab, võrdleb ja analüüsib tekstide kasutusvaldkonda, eesmärki ja suhtlusolukorda ning kasutab seejuures omandatud keele- ja tekstimõisteid;
- kirjeldab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja kirjalikku moodust;
- leiab tekstist ja lugemisülesandest lähtuva lugemisstrateegia, kohandab lugemisstrateegiat vajadusel lugemise ajal;
- selgitab arusaamatuks jäänut, esitab eri liiki küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- analüüsib teksti tekstitüübi alusel; toob näiteid jutustava, kirjeldava, arutleva lause ja tunnuste kohta loetavas tekstis.

Tekstiloom

- ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- arvestab kirjutamisel teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- vormistab tekstitöötlusprogrammiga tekste, valdab toimetamisrežiimi;
- kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt tarbetekste (avaldus, tõend, seletuskiri);
- kirjutab koolivaldkonda sobivaid tekste (kindla eesmärgiga ülevaade, nõu küsimine);
- kasutab sihipäraselt ja korrektselt kirja eri vorme: e-kiri, paberkiri;
- kasutab kirjutamisel ÕSi ja Sõnaveebi ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevelikuid, mis sobivad enda teksti;
- kirjutab eri liiki kirjandit: jutustav ja arutlev kirjand;
- kirjutab eri liiki arvamustekste: kommentaar, repliik jne;
- kasutab tehisintellekti kirjutamise planeerimisel ja teksti toimetamisel.

Keeleteadlikkus

- väärtustab eesti keelt ühena soome-ugri ja läänemeresoome keelena, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, võrdleb eesti keele süsteemi õpitud keeltega;
- suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- kordab häälikute liike ja kaashäälikuühendi reeglit;
- silbitab ja määrab silpide liike;
- kasutab õigekeelsusallikaid välte ja rõhu määramisel;
- kirjeldab vältesüsteemi kui eesti keele eripära;
- selgitab tegusõna vormistiku eripära ja kasutusvõimalusi, kasutab käändelisi ja pöördelisi vorme oma funktsionaalselt;
- selgitab käänetevahelisi seoseid;
- kasutab õigekeelsusallikaid vormimoodustusel eesmärgipäraselt;
- meenutab tekste kirjutades kokku- ja lahkukirjutamise reegleid;
- kasutab tekstisidususvõtteid ja kirjeldab sidendite funktsiooni vastuvõetavates ja enda tekstis.

7. klass kirjandus

Õppesisu

Teose mõistmist toetavad tegevused. Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine. Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi.

Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine. Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvaluule. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused.

Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab loetud tervikteost;
- loeb latuselt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;

- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistussuhteid;
- osaleb arutlusel, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

8. klassi eesti keel

Õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine. Märkmete tegemine kuulamise ajal, asjakohaste küsimuste esitamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Märkmete tegemine käsitsi ja arvutil. Konspekt. Märksõnade valik ja funktsioon. Üksteise konspektide lugemine ja täiendamine.

Üksteise tekstide tagasisidestamine viisakalt, nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine.

Väitlus, väitluse reeglid. Vestluspartneri väite ümbersõnastamine, selle kohta küsimuste esitamine. Oma hinnangu andmine. Argumendi ja vastuargumendi esitamine. Järeldamine ja üldistamine. Väitlemine rühmas.

Virtuaalkeskkonna suhtlussituatsioonide analüüsimine.

Teksti vastuvõtt

Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst, entsüklopeedia jne) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Populaarteadusliku keelealase artikli lugemine, teabe vahendamine kaaslasele. Loovtöö aluskirjanduse leidmine, lugemise eesmärgistamine, loetava teksti ülesehituse tundmine. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Meedia võimalused ja eesmärgid tänapäeval. Meediakanalid: televisioon, raadio, veeb. Kvaliteetajakirjandus, kultuuriajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Eri väljaannete võrdlemine.

Meediatekstide põhiliikide meenutamine ja võrdlemine eri meedia kanalites ning väljaannetes. Arvamust vahendavate tekstide võrdlemine ja analüüs: arvamyslugu, essee, arvustus. Peamised retoorilised võtted arvamustekstides, keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine ning enda hinnangu sõnastamine. Fakti ja arvamuse eristamine, faktide kontrollimine. Libauudise äratundmine.

Tekstiloomine

Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine. Alusteksti põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstidest, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi kirjutamine. Tagasiside mustandile. Teksti ülesehitus ja sidusus, teksti liigendamine. Alusteksti kasutamise võtted: tsitaat ja referaat. Parafraseerimine. Alustekstist saadud mõtete väljendamiseks vajalike keelereeglite ja väljendusvahendite kasutamine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Intellektuaalomand.

Valitud žanris faktipõhise meediateksti kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad. Teksti ülesehitus ja sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine.

Arvamusloo kirjutamine: eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine. Põhiseisukohtade esitamine, teksti ülesehitus ja sidendus, sobivate keelevahendite valik. Kaaslase teksti tagasisidestamine, enda teksti ümberkirjutamine ja toimetamine kommentaaride põhjal. Teksti avaldamine.

Keeleteadlikkus

Eesti keele erikujud. Murded. Oskuskeeled. Valdkonna oskussõnastike kasutamine.

Algustäheõigekiri

Algustähe reeglite leidmine EKI teatmikust jm allikatest, saadud teabe kasutamine. Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. Ametliku ja mitteametliku konteksti arvestamine algustähe valikul.

Sõnaliikide meenutamine: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Määr- ja kaassõnade eristamine. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause vahetud moodustajad e fraasid. Fraaside ja sõnaliikide seosed. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Lauseliikmete määramine.

Rinnastusseos. Koondlause. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Keerulisemad segaliitlause. Lauseskeemid. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rinnastavad sidendid. Rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause kirjavahemärgistamine. Segaliitlause ja selle ehitus. Lauselühend kui lause tihendaja. Lauselühendi funktsioon ja sobivus eri teksti liikidesse. Lauselühendi komastamine. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Sõnajärg lauses ja fraasis.

Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Nende kasutus ja õigekiri. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaadi valimine enda teksti. Otsekõne ja kaudkõne võrdlemine, otsekõne muutmine kaudkõneks ja vastupidi.

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- teeb kuuldu ja loetu kohta suulise ja kirjaliku kokkuvõtte, käsitsi või arvutil;
- märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- annab kaaslastele tekstile tagasisidet, põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- esitab kuuldu ja loetu kohta täpsustavaid ja kriitilisi küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi;
- väitleb eakohastel teemadel ja teeb väitluse tulemusel järeldusi ja üldistusi;
- analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi.

Teksti vastuvõtt

- tunneb olulisi teabe- ja meediatekstide liike, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, valib sobiva lugemisstrateegia, analüüsib kriitiliselt mitmesuguseid teabe- ja meediatekste;
- osundab teabetekstide keelelisele eripärale lugemise ajal;
- kirjeldab meedia eesmärke ja olemust, võrdleb eri meediaväljaandeid ja kanaleid ning nende kasutusvõimalusi ja eesmärke;

- kontrollib loetud tekstides fakte, esitab kriitilisi küsimusi, eristab libauudist uudisest;
- märkab kujundlikku keelekasutust mõjutusvahendina;

Tekstiloom

- leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt alustekstid ning osundab neid sobivas vormis;
- kirjutab enda tekste protsessikeskselt: kavandab teksti, võtab arvesse tagasisidet, toimetab, viimistleb, avaldab teksti sobival viisi;
- valdab erinevaid alusteksti kasutamise võtteid;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada loovtööd, kirjandit, valitud meediateksti ja arvamust.

Keeleteadlikkus

- nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest;
- nimetab oskuskeeli, kasutab oskussõnastikke ja teab erialamärgendi tähendust sõnastikes;
- kirjeldab algustäheõigekirja reegleid, eristab ametlikku ja mitteametlikku konteksti algustähe valikul;
- nimetab sõnaliike, leiab need lausest ja toob sõnaliikide näiteid;
- teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust;
- leiab õigekirjajuhiseid keeleallikatest;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- kirjeldab lause suhtluseemärki, määrab lauseliikmed;
- selgitab rind- ja põimlause erinevust, leiab rind- ja põimlause osad, sidendid ning kasutab neid korrektselt ja eesmärgipäraselt;
- kirjavadamärgistab liht- ja liitlauseid, segaliitlauseid, otsekõnega lauseid, põhjendab sidendi ja märgi valikut;
- valib konteksti otsekõne, tsitaadi või kaudkõne, märgib need kirjas korrektselt.

8. klassi kirjandus

Õppesisu

Lugemine

Vähemalt nelja eakohase ja erižanrilise väärtkirjanduse hulka kuuluva tervikteose (raamatu) lugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine. Jutustamine. Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkus ja tähendus, luuletuse tähenduse mõistmine iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes, tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivormide (kõnekäänd, vanasõna, mõistus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liikide eristamine, nende tunnuste nimetamine, oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemuse selgitamine.

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärjelahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;
- 2) loeb lususalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;

- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujudid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistatusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

9. klassi eesti keel

Suuline ja kirjalik suhtlus

Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.

Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Ametlik ja mitteametlik suhtlus. Suhtlejate rollid ja rollidest lähtuvad keelevelikud.

Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Eestlasele omane asjalikkus suhtluses: meilivahetuses, suulises suhtluses. Sõnumi viisakus ja otsekoheus, liigsõnalisuse vältimine, sobivad keelevelikud.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Autorile viitamine.

Teksti vastuvõtt

Veebist teabe otsimine erinevaid päringuid kasutades, keelevaldkonna teabeallikate tundmine, leitud teabe kriitiline hindamine. Teabe talletamine, kõrvutamine ja süstematiseerimine ning kasutamine suhtluses.

Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine ja tegutsemine.

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. Segateksti vastuvõtt.

Peamised keelelised mõjutamisvõtted ja kujundid kõnes. Kriitiline lugemine.

Hinnangu väljendusvahendite analüüs arvamuslikes tekstides: Hinnangu väljendamine arutledes. Modaalsus, saateverbid alusteksti, autorit viidates.

Kõnede analüüs: pidulik kõne ja veenmiskõne. Kõnede ülesehitus, eesmärk, Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe leidmine ja kõneleja seisukohtade sõnastamine, kõnest kokkuvõtte tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõne kohta arvamuse avaldamine.

Tekstiloom

Suhtluseesmärgi määratlemine enne kirjutamist. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtlejate rollile, valdkonnale ja eesmärgile.

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, selgitus, põhjendus, järeldus. Näite toomine alustekstist ja enda kogemusest. Enda kogemuse ja alusteksti sidumine lõigus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.

Hinnangu väljendamine arutledes. Modaalsus, saateverbid alusteksti, autorit viidates.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne ülesehitus ja elemendid: tervitus, retoorilised võtted. Ettekande koostamine ja esitamine.

Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti arvestamine sobiva kujundi valikul.

Keeleteadlikkus

Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng, keelekorraldus ja keelehoole Eestis. Eesti keeleseadus.

Õigekirja kordamine

Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad, võrdevormid, võõrsõnad.

Kokku- ja lahkukirjutamisreeglite kordamine.

Algustäheõigekirja kordamine. Konteksti arvestamine algustähe valikul. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimedele õigekiri ja vormimoodustus. Pealkirja, nime ja nimetuse erinevus.

Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Sõnavaraõpetus

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid tekstis. Fraseologismid, nende stiilivärving. Keeleallikate kasutamine sõna stiilivärvingu leidmiseks.

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende funktsioon. Sõna ehituse analüüs.

Lauseõpetus

Modaalsus ja hinnangu väljendamine teiste ja enda tekstis. Määrsõnade, rõhumäärsõnade tähendusvarjundite võrdlemine ja valimine vastavalt lausekontekstile. Lausete ühendamise võtted, tekstisidusus.

Keeleteadlikkus

Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng, keelekorraldus ja keelehoole Eestis. Eesti keeleseadus.

Õigekirja kordamine

Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad, võrdevormid, võõrsõnad.

Kokku- ja lahkukirjutamisreeglite kordamine

Algustäheõigekirja kordamine. Konteksti arvestamine algustähe valikul. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimedele õigekiri ja vormimoodustus. Pealkirja, nime ja nimetuse erinevus.

Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Sõnavaraõpetus

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid tekstis. Fraseologismid, nende stiilivärving. Keeleallikate kasutamine sõna stiilivärvingu leidmiseks.

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende funktsioon. Sõna ehituse analüüs.

Lauseõpetus

Modaalsus ja hinnangu väljendamine teiste ja enda tekstis. Määrsõnade, rõhumäärsõnade tähendusvarjundite võrdlemine ja valimine vastavalt lausekontekstile. Lausete ühendamise võtted, tekstisidusus.

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus

osaleb erinevates suhtlusolukordades avalikus ruumis, sh veebis;

märkab suulistes ja kirjalikes tekstides tehtavaid keelevalikuid, analüüsib neid;

oskab oma seisukohti väljendada eri kanalites ja vormides;

tunneb eesti keele suhtlustavasid, märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;

kirjeldab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelisi eripärasid ja rakendab neid;

esitab kuulnud ja loetud meediateksti kohta eri liiki küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;

võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku;

valdab vestlusvõtteid: algatab vestluse, arendab teemat, väljendab eriarvamust viisakalt.

Teksti vastuvõtt

tunneb peamisi keelevaldkonna teabeallikaid;

koostab veebiotsingutel päringuid, kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt;

hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;

võtab vastu segatekste: seostab sõnalise ja pildilise ning helilise teabe;

teeb kasutatud keelevahendite kohta järeldusi ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;

oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada;

kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid hinnangu väljendamist kirjeldades ja autori hoiakutega seostades

analüüsib kõnet, eristab kõne osi, kirjeldab kõne eesmärki, leiab kõnest teabe, autori seisukoha.

Tekstiloome

määratleb enne kirjutamist suhtluseesmärgi ja valib sellele vastavad keelevahendid enda teksti;

koostab jutustava-arutleva teksti, leiab teema, sõnastab pealkirja, valdab teksti ülesehituse põhimõtteid, sobivaid keelevahendeid, ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;

väljendab hinnanguid, seob alusteksti mõtted enda seisukohtadega, kasutab selleks vajalikke keelevahendeid;

esineb suuliselt ja peab kõnet;

oskab eesmärgipäraselt kirjutada eri liiki tarbetekste (elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) ja neid korrektselt vormistada;

toimetab enda tekste tagasiside põhjal, kasutab teksti tagasisidestades õpitud keeleteadmisi.

Keeleteadlikkus

väärtustab eesti keelt kui riigikeelt, kirjeldab kirjakeele kujunemist, keelekorralduse ja keelehoolde põhimõtteid, mõistab üldjoontes keeleseaduse olemust;

meenutab õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;

kirjeldab keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis kasutatud keelendite tähendusvarjundeid;

kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;

tunneb ja selgitab hinnangu väljendamise keelelisi vahendeid, märkab neid loetud tekstides ja kasutab enda tekstides;

kasutab teksti sidususe võtteid enda tekstides.

9. klassi kirjandus

Õppesisu

Lugemine

Vähemalt nelja tervikteose lugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teksti põhjal fakti- järeldamis- ja analüüsiküsimustele vastamine; väidete tõestamiseks tekstinäidete ja tsitaatide kasutamine; teoses kujutatud tegevusaja ja –koha väljendamine; teksti põhjal tegelase välimuse, iseloomu ja käitumise kirjeldamine; tegelaste omavaheliste suhete analüüsimine, tegelaste võrdlemine; kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle arutlemine; teksti keskse mõtte leidmine; loetud teose teema ja peamõtte sõnastamine; teksti põhjal kokkuvõtte kirjutamine; teabe otsimine tundmatute sõnade kohta.

Teose mõistmist toetavad tegevused

Kujundlikkuse mõistmine ja kujundite kasutamine; rahvaluule mõistete tundmine; küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine. Teose/loo kui terviku mõistmine Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöo kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine. Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine. Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor. Teksti kompositsioonialemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaani tunnused. Reisikirja olemus. Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.

Õpitulemused

- 1) loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt kahteteist loetud tervikteost;

- 2) loeb latusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- 3) loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- 4) tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- 5) selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- 6) kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- 7) eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- 8) leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- 9) toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- 10) nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- 11) teeb kokkuvõtte teose süžest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- 12) analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- 13) rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- 14) kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- 15) võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- 16) kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- 17) hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- 18) osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- 19) koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemuse põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- 20) esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- 21) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

- **Autoreid ja teoseid**
- Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.
- **Tüvitekste:** A. Kitzberg, „Libahunt“; A. Kivirähk, „Rehepapp“; F. R. Kreutzwald, „Kalevipoeg“ (katkendeid); O. Luts, „Kevade“; A. H. Tammsaare, „Kõrboja peremees“; E. Vilde, „Pisuhänd“.
- **Luule:** A. Alliksaar, B. Alver, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Koidula, J. Kolk, K. Lepik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, J. Rooste, P.-E. Rummo, H. Runnel, W. Shakespeare, G. Suits, T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, M. Under, J. Viiding, H. Visnapuu; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppluulet; luule lauludes.
- **Proosa:**
- Eesti kirjandus: K. Aareleid, „Linnade põletamine“; I. Hargla, „Apteeker Melchiori“ sari; M. Heinsaare novelle, „Artur Sandmani lugu“; S. Henno, „Mina olin siin“; J. Jaik, „Kaarnakivi“; M. Karu, „Nullpunkt“; A. Kivikas, „Nimed marmortahvilil“ (I osa); A. Kivirähk, „Ivan Orava mälestused“; J. Kross, „Wikmani poisid“; J. Liiv, „Vari“; H. Nõu, „Pea suu!“; R. Reinaus, „Must vares“, „Verikambi“, „Vaevatud“; O. Ruitlane, „Vee peal“; F. Tuglase novelle; P. Vallaku novelle; A. Vallik „Kuidas elad, Ann?“; vm.
- Maailmakirjandus: D. Almond, „Skellig“; M. Atwood, „Orüks ja Ruik“; A. Christie romaan; S. Collins, „Näljamängud“; A. Conan Doyle, „Baskerville’ide koer“; J. Dashner, „Labürindi jooksa“; D. Defoe, „Robinson Crusoe“; A. Frank, „Anne Franki päevik“; J. Gaarder „Apelsinitüdruk“; N. Gaiman, „Tähetolm“; J. M. Green, „Süü on tähtedel“; M. Haddon, „Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal“; N. H. Lee, „Tappa laulurästast“; A. Lindgren, „Vennad Lõvisüdamed“; G. Orwell, „Loomade farm“; E. A. Poe’ novelle; E. M. Remarque, „Läänerindel muutuseta“; A. de Saint-Exupéry, „Väike prints“; J. Salinger, „Kuristik rukkis“; J. R. R. Tolkien, „Sõrmuste isand“; J. Verne, „Kapten Granti lapsed“ vm; reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.
- **Näitekirjandus:** A. Kitzberg, „Kauka jumal“; A. Kivirähk, „Kevadine Luts“; L. Koidula, „Säärane mulk“; U. Lennuk, „Paunvere poiste igavene kevade“ vm.
- **Pärimus:** valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.

LIHTSUSTATUD ÕPPEKAVA

EESTI KEELE AINEKAVA 1.-2.KLASS

ÕPPEAINE KIRJELDUS

Keeleüksuste omandamine, kõne mõistmine ja kõnelemise arendamine, lugema ja kirjutama õppimine. Eesti keele õpetus on ka teadmiste hankimise, õpitegevuse kavandamise ja reguleerimise vahend. Õpilane peab valdama kuulamist (keele valdamise alusoskus), kõne mõistmist, kõnelemist, lugemist ja loetust arusaamist, kirjutamist. Lugemisel on oluline koht kõnearengu korrigeerimisel: õpilane omandab kirjaliku kõne lauseehituse ja paljud uued lausemallid, areneb verbaalne operatiivmälu, sõnavara ja sõnade seostamise oskus (sh sõnade kasutamine uutes ühendites ja ülekantud tähenduses). Kujuneb ühtlasi ettekujutus tekstide ehitusest ja liikidest.

1. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks õppetööks.

Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus. Kogu esimene õppeaasta töötatakse aabitsaga. Erinevalt tavaõppes aabitsajärgne periood 1. klassis puudub. Aabitsaperioodil omandatud oskusi kinnistatakse aabitsajärgsel perioodil, st 2. klassis.

HINDAMINE

Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute või numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Õpilasi hinnatakse Puka Kooli hindamisjuhendi järgi. Hindamise vormidena kasutatakse õppimist toetavat ja kokkuvõtvat hindamist.

ÕPPETEGEVUS 1.-2.KLASSIS

1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

ÕPPETEGEVUSE RÕHUASETUSED 1.-2.KLASSIS

- Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena, vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid; reageerida konkreetsetele korraldustele adekvaatselt osatoimingute kaupa.

- kooliastmel tunnetustegevus toetub valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viiendal eluaastal.
- Lihtsustatud õpet vajav laps suudab esimesel kooliastmel töömälus hoida vaid kolme- või neljasõnalist lausungit.
- Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi, orienteeruda oma kehas ning lähimas aegruumis, neid pidevalt kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete ja järelduste sõnastamine ning lühitekstide sisu selgitamine on valdavalt õpetaja pädevuses.
- Õpilasi suunatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama.
- Vaimsete ülesannete täitmisel toetutakse õpetaja poolt antud näitvahenditele, õpitavad toimingud ja tegevused materialiseeritakse, kogu protsessi käigus kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire, mille kasutamise vajadus tuleneb töömälu piiratud mahust ja kõne reguleeriva funktsiooni arenematusesest
- Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetset positiivset tagasisidet. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestades seejuures õpilaste kõnemõistmise taset. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle konkreetset eesmärki (... *kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht*), 2. klassis hakatakse õpilasi suunama oma tööd kontrollima.

ÜLDPÄDEVUSED 1.-2.KLASSIS

1.-2. klassi õpilastel kujundatavad üldpädevused:

- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus**
Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid.
- **Enesemääratluspädevus**
Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.
- **Õpipädevus**
Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.
- **Suhtluspädevus**
Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove.

OODATAVAD ÕPITULEMUSED 1.-2.KLASSIS

OODATAVAD ÕPITULEMUSED 1.KLASSIS	OODATAVAD ÕPITULEMUSED 2.KLASSIS
1) väljendab oma mõtet vähemalt baaslauselga; 2) alustab dialoogi oma tarvete rahuldamiseks ja/või vastab dialoogi repliigile, kasutab elementaarseid viisakusväljendeid; 3) tunneb suuri ja väikseid trükitähti; 4) loeb veerides 1-3-silbilisi lihtsa häälikulise struktuuriga sõnu; 5) saab oma kogemuste piires aru loetud baaslausete ja vähelaiendatud lihtlausete tähendusest; 6) eristab sõnu kuulnud lauses; 7) mõistab, koostab (tegevuse, pildi ja/või skeemi alusel) ning kasutab kontekstist või situatsioonist lähtuvalt sensomotoorsele kogemusele toetuvaid 3-4-sõnalisi lihtlauset; 8) häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, määrab häälikujärje sõnas, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme; 9) määrab koostöös õpetajaga võrdleva hääldamise abil häälikute pikkuse 1-2-silbilistes sõnades ja kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (sh noope); 10) laob analüüsitud sõnu sümbolite ja tähtedega, teeb analüüsitud sõnade ära kirja vähemalt tähtaaval; 11) kirjutab eelnevalt analüüsitud sõnu väikeste kirjatähtedega	1) alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab viisakusväljendeid; 2) kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest; 3) iseloomustab objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel õpetaja suunamisel; 4) mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset; 5) loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja pikemaid sõnu kõnetaktide kaupa; 6) vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes; 7) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab küsimustele lause ja/või lõigu sisu kohta valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria; 8) eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas; määrab häälikurühma tabeli alusel; 9) muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse; 10) kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata; 11) teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa.

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED 1.KLASSIS

	1.KLASS I TRIMESTER		1.KLASS II TRIMESTER		1.KLASS III TRIMESTER	
	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS
LAUSE JA SÕNAVARA	Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.	mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslausega; väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval.	Baaslause ja vähelaiendatud kuni 4-sõnalise lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.	väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega; mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu; tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;	Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järelkordamine.	mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;
	Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause). Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lausemallid alus + öeldis + sihitis, alus + öeldis + kohamäärus (<i>kus?</i>). Tagasõnad Sõnavormi ja tagasõnade <i>all, peal, ees, taga, kõrval</i> tähenduse äratundmine, kohasuhet (<i>kus?</i>) väljendavate	tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ja oskab selle abi kasutada.	Sõnade eraldamine lauses, sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi. Lausemallide mõistmine: alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kuhu?</i>), alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (<i>kust?</i>), alus + öeldis + abinõumäärus (<i>millega?</i>), alus + öeldis + kaasolumäärus (<i>kellega?</i>),	mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu; tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause; eristab käsk-, küsi- ja väitlause, kasutab neid tuttavas situatsioonis; tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada; eristab elusolendeid ja asju, ühendab	Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses. Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendi d: skeemide funktsiooni mõistmine. Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-	väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega; koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina; järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks.

	sõnavormide tähenduse mõistmine. Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna). Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses. Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.		alus + öeldis + sihtis + sihitismäärus (<i>kellele?</i>). Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna). Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine. Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks. Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste <i>kes?</i>, <i>mis?</i> praktiline esitamine.	küsisõnadega <i>kes?</i>, <i>mis?</i>; mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu <i>ees/taga</i>, <i>all/peal</i>, <i>kõrval</i> sobivas grammatilises vormis.	sõnalise lause skeemi koostamine. Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks. Baassõnavara aktiveerimine. Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.	
HÄÄLIK- JA FENEEMANA LÜÜS	HÄÄLIKANALÜÜS Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine. Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma;	kasutab sõnu analüüsides sobivaid sümboleid (ringe, noope); häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab	HÄÄLIKANALÜÜS Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukoha ja	häälib kuni 5-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi;	HÄÄLIKUANALÜÜS Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine. Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine	häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes; koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu

	häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.	analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas; määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades; asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.	järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid). 2-3 sõna koostise võrdlemine. Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). FENEEMANALÜÜS Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides. Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).	nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga; nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku; koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme.	skeemide abil ja ilma, häälikute asukoha ja järjekorra määramine. Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini. Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht). FENEEMANALÜS Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil. Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).	nende häälikulise koostise alusel; eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga; hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut.
--	--	--	--	--	--	---

			Täishäälikute (I, U, E, O, A, Õ) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult). Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.		Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil. Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine. Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonides	
LUGEMINE: LUGEMIS-TEHNIKA JA ORIENTEERU -MINE TEKSTIS	LUGEMISTEHNIA Viis täishääliku tähte. Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Lahtise silbi lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine,	tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti; loeb veerides 1-silbilisi sõnu; saab aru loetu tähendusest; valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.	Viis täishääliku tähte. Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Lahtise silbi lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.	loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires); mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu; vastab konkreetsetele	Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine. Sulghäälikud. Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G) Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik	hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab

	sõnade tähtkoostise võrdlemine. TEKSTI ANALÜÜS Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähe kombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine. ORIENTEERUMINE TEKSTIS Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.		TEKSTI ANALÜÜS Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähe kombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine. ORIENTEERUMINE TEKSTIS Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.	küsimustele lause kohta; leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel; valib lause kohta sobiva pildi.	Tähed J, H Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel. Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis Pikk täishäälik. Pikk suluta kaashäälik. Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik. Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik. Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine. TEKSTI ANALÜÜS Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna, küsimustele vastamine.	aru loetu tähendusest; mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta; sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.
--	--	--	---	--	--	---

					ORIENTEERUMINE TEKSTIS Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga. Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.	
KIRJUTAMINE	ÄRAKIRI Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa. ÕIGEKIRI Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.	teeb analüüsitud sõnade ärakirja tähtede kaupa; valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni.	ÄRAKIRI Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa. ÕIGEKIRI Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.	teeb analüüsitud sõnade ärakirja tähtede kaupa; valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe; kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni.	ÄRAKIRI Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi. Kirjatehnikas õpitud sõnade ära kiri 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale. Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.	sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ära kirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d); kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist

	Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi. KIRJATEHNIKA Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine. Kehaasend, pliiatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi. Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes. Kirjutamine etteantud jooni arvestades.		Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi. KIRJATEHNIKA Käe ja sõrmede peenmotoorika: voolimine, voltimine, ladumine. Kehaasend, pliiatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi. Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes. Kirjutamine etteantud jooni arvestades.		ÕIGEKIRI Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes. KIRJATEHNIKA Käe ja sõrmede peenmotoorika: kehaasend, pliiatsihoid. Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.	lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes; seostab omavahel õigesti kirjatähti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused.
--	---	--	---	--	--	--

KEELE- TEADMISED JA OSKUSED				Häälikute eristamine, õpitud tähtede (sh topelttähtede) ja sõnade äratundmine.	Häälikute, tähtede (sh topelttähtede), sõnade, lausete praktiline äratundmine. Häälikurühmad, häälikute kolm pikkust (lühike, pikk, ülipikk). Suur algustäht lause alguses ja nimes. Lause lõpumärkide praktiline äratundmine. Ainsuse ja mitmuse vormide tähenduse praktiline eristamine.	

ÕPPESISU TEEMADE JAOTUS JA ÕPPETUNDIDE ARV

1.KLASS I TRIMESTER (1. trimestril kokku 77 tundi)		1.KLASS II TRIMESTER (2. trimestril kokku 77 tundi)		1.KLASS III TRIMESTER (3. trimestril kokku 91 tundi)	
Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemis-ruumi- ja kuulmistaju arendamine.	21	Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine.	21	Tutvumine P-hääliku, vastava suurtähe ja väikese kirjatähtega. Teisevälteliste sõnade (<i>supi, kapi</i>) lugemine.	14

Rühmitamisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel.		Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine.		Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	
Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine. Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje määramine. Lauseskeemid.	7	Praktiline grammatika Lausemallid: alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (<i>kuhu?</i>). Tagasõnad. alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (<i>kust?</i>). Tagasõnad. Õpitud kohasuhete diferentseerimine.	15	Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine	7
Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.	14	Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina	8	Ainsuse ja mitmuse eristamine	2
Foneemanalüüs. Lühike ja ülipikk häälik.	7	Lausemallid • alus+öeldis+abinõumäärus (<i>millega?</i>) + kohamäärus • alus+öeldis+kaasolumäärus (<i>kellega?</i>) + kohamäärus • alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>)	8	Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Teisevälteliste sõnade (<i>koti, luti</i>) lugemine. Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine	14
Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Häälik ja täht I	14	Olend ja ese. Küsimused <i>kes?</i> , <i>mis?</i> Üks ja mitu.	4	Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega. Teisevälteliste sõnade (<i>kuke, tuka</i>) lugemine.	14

Häälik ja täht U Häälik ja täht E Häälik ja täht O Häälik ja täht A Tähtede kirjutamine.				Ühe- ja kahesilbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine. Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	
Tutvumine kaksiktäishäälikutega. Kaksiktäishäälikute lugemine. Kaksiktäishäälikute kirjutamine. Lugemise eelharjutused Lahtise silbi lugemine.	7	Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega	7	Konsonantühendid. Sulghäälik S kõrval. G, D konsonantühendis.	5
Praktiline lauseõpetus. Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses. Lausemallid: Alus+öeldis+sihitis Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.	7	Kahesilbiliste sõnade lugemine	7	Häälikud ja tähed J, H. Tähtede ja sõnade kirjutamine.	7
		Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.	3	Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine. Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.	7
				Tutvumine väikeste trükitähtedega.	14

			Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine. 1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine.	
			Kordamine	7

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED 2.KLASSIS

2.klass I TRIMESTER		2.KLASS II TRIMESTER		2.KLASS III TRIMESTER	
ÕPPESISU	ÕPITULEMUS	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS
Lause ja sõnad. Laiendatud lihtlause koostamine (lausete ühendamine) Sõnajärg lauses. Lausemall: alus+öeldis+sihitis	Jaotab lauset sõnadeks. Eristab lauseid tekstist ja sõnu lausest. Jaotab ahellauseid baaslauseteks. Teab, et sõnad on lauses harilikult kindlas järjekorras.	Häälik ja täht Õ Häälik ja täht Ä Häälik ja täht Ö Häälik ja täht Ü	Häaldab häälikuid täpselt. Seostab häälikut ja tähte. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. Kontrollib kirjutatud sõna vastavust originaalile (tähtede	Häälik ja täht H	Määrab häälimisele toetudes H-häälikut sõna sees ja suluta kaashäälikute ühendis. Kirjutab tuttavaid H-häälikuga 1-2silbilisi sõnu.

	Taastab lauset skeemi abil. Mõistab sihitise rolli lauses (tegevust täpsustava sõnana).		arv, topelttähtede leidmine/võrdlemine).		
Häälikud sõnas. “Punased” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “punane” häälik? “Sinised” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “sinine” häälik? Häälimine “klaveril” (punane+sinine) “Rohelised” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “roheline” häälik? Häälimine “klaveril” (punane+sinine+roheline)	Määrab häälikurühmi (“punane”, “sinine”, “roheline” häälik. Seostab häälikupikkusnoobi vastava ühe- või kahekordse tähega. Määrab häälikujärje sõnas. Määrab häälikujärje häälikute-tähtede tabeli alusel.	Täishäälikute ühendid	Leiab ja nimetab täishäälikute ühendit 1-2silbilistes: * laotud ja kirjutatud sõnades * kuulnud sõnades häälimisele toetudes. Muudab vältemärkidele toetudes ühendis vältekandja hääliku pikkust. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa. Kirjutab täishäälikute ühendis tähed ühekordselt.	Häälik ja täht J Lühike ja ülipikk J I ja J J “siniste” häälikute ühendis	Tunnetab J-häälikut sõna (silbi) alguses. Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades J-hääliku pikkust. Eristab I- ja J - häälikut sõnades võrdleva hääldamise võtte abil. Määrab J-hääliku asukoha “siniste” häälikute ühendis sõnaskeemi abil häälimisele toetudes. Eristab ja kirjutab analüüsitud 1-2silbilistes sõnades I ja J skeemile toetudes. Kirjutab analüüsitud 3-4-

					sõnalisi lauseid (ärakirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade kaupa.
Sõnade ja lausete ärakiri	Teeb õpitud sõnade ärakirja. Kirjutab 3-4sõnalisi lauseid sõnade kaupa.	Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i>	Eristab eset/olendit, nende pilti ja vastavat sõna. Seostab küsimusi <i>kes?</i>, <i>mis?</i> elusolendite ja asjade/esemetega.	Veahtlikud häälikud sõnas	Nimetab 2silbilistes sõnades esimest “punast” häälikut. Nimetab veahtlikud häälikud 1-2-silbilises sõnas sõnaskeemile toetudes. Tunnetab ja nimetab III-vältelistes 2-silbilistes sõnades vältekandjat (<i>saali</i>, <i>salli</i>) kahe sõna võrdlevale hääldamisele toetudes.
Lause ja sõnad. Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kus?</i>); Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kuhu?</i>);	Mõistab kohamääruse rolli lauses konkreetsetele situatsioonidele või piltidele toetudes. Mõistab abinõu- ja kaasolumääruse rolli lauses vastavatele	Sõnade ainsuse ja mitmuse nimetav vorm	Eristab sõnavormi alusel, kas juttu on ühest või mitmest esemest/olendist. Rühmitab ja konstrueerib keelendeid eeskuju järgi.	Omadust väljendavad sõnad	Teab, et esemeid saab eristada värvuse, kuju, suuruse, maitse ja lõhna järgi; olendeid suuruse, kuju, käitumise ja iseloomu järgi.

Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kust?</i>); Seest või pealt? Lausemall: alus+öeldis+abinõu- /kaasolumäärus (<i>millega?</i>/ <i>kellega?</i>); Lausemall: alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>).	situatsioonidele või piltidele toetudes; eristab kahte peamist suhet: vahendit (<i>millega?</i>) ja koosolemist (<i>kellega?</i>). Mõistab sihitismääruse rolli lauses konkreetsetele situatsioonidele toetudes; eristab kahte peamist suhet: <i>kes?</i> (<i>andis/rääkis</i>), <i>kellele?</i> (<i>andis/rääkis</i>). Kõneleb õpetaja suunamisel oma tegevusest 3-4 lausega.				Rühmitab esemeid, olendeid nimetatud omaduse alusel. Iseloomustab õpetaja suunamisel objekti 2-3 tajutava tunnuse alusel, valides selleks sobivaid omadussõnu.
Kellel on mis? Lause ühendamise.	Oskab koostada lauseid piltide vaatlusele toetudes. Ühendab lauseid näidise alusel.	Häälik ja täht L Häälik ja täht M Häälik ja täht N Häälik ja täht R Häälik ja täht S Häälik ja täht V Lühike ja ülipikk V	Määrab sõnas õpitava hääliku asukohta. Muudab ja määrab abivahendi abil 1- 2silbilistes sõnades õpitava hääliku pikkust. Kirjutab analüüsitud 1-2silbilisi sõnu häälikkoostist muutmata.	Häälik ja täht P Häälik ja täht T Häälik ja täht K	Määrab õpitava hääliku asukohta sõnas. Muudab ja määrab abivahendi abil 1- 2silbilistes sõnades õpitava hääliku pikkust. Vastandab häälikupikkuse ja vastava nõrga, ühe- või kahekordse

			Kirjutab analüüsitud 3-4-sõnalisi lauseid (ärakirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade kaupa: tähtede arv, topelttähtede olemasolu		tähe. Verbaliseerib tähevaliku. Kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist muutmata. Kirjutab analüüsitud 3-4-sõnalisi lauseid (ärakirjana). Kontrollib kirjutatu vastavust etalonile sõnade kaupa: tähtede arv, nõrga tähe, topelttähtede olemasolu.
Omadussõna. On missugune? Omadussõna öeldistäite ja täindina. Lausete sisestamine.	Nimetab objektide tunnuseid piltidele ja konkreetsetele situatsioonidele toetudes. Suudab lauseid sisestades muuta öeldistäite täiendiks piltidele ja skeemidele toetudes.	Suluta kaashäälikute ühendid	Leiab ja nimetab suluta kaashäälikute ühendit 1-2silbilistes 1) laotud ja kirjutatud sõnades, 2) kuulnud sõnades häälimisele toetudes. Hääldab kõnetaktivariante, muutes ühendis vältemarkidele toetudes hääliku pikkust.	Tegevust väljendavad sõnad	Eristab tegijat ja tegevust konkreetse situatsiooni või pildi alusel. Mõistab, et üks tegija võib sooritada mitut tegevust, mitmed tegijad võivad sooritada ühte tegevust.

			Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa. Kirjutab suluta kaashäälikute häälikute ühendis tähed ühekordselt.		
Ruumisuhted Allpool-ülalpool Parem-vasak	Nimetab geomeetrilisi kujundeid: <i>ring, kolmnurk, ruut</i>. Mõistab õpitud lausemalle. Suudab orienteeruda tööraamatu, lugemiku leheküljel. Orienteerub endast lähtuvalt ruumis konkreetsetele situatsioonidele toetudes.	Õpitud teksti lugemine valdavalt sõnahaaval. Lausete lugemine, kui lause on jaotatud kahele reale. Teksti lugemine lõikude kaupa.	Loeb 1-kõnetaktilistest sõnadest koosnevat lühikest lauset valdavalt sõnahaaval, toetub sõna rõhulis-rütmilise struktuuri määramisel graafilistele orientiiridele.	Isikulised asesõnad: mina (ma), sina (sa), tema (ta), meie (me), teie (te), nemad (nad)	Teadvustab kõneleja ja kuulaja vahelduvat rolli konkreetse situatsiooni dialoogis: <i>kes räägib,</i> <i>kellele räägib,</i> <i>kellest räägib.</i> Kasutab suhtlussituatsioonist lähtuvalt (küsimustele toetudes) õigesti isikulisi asesõnu ja tegusõna pöördelõppe.
Võrdlemine.	Võrdleb esemeid tajutavate (eelkõige nähtavate) tunnuste alusel.	Lausete transformatsioon: sõnade järjekorra muutmine loetud	Muudab lauset õpetaja juhendamisel,	Kindla kõneviisi oleviku ja	Teadvustab õpetaja suunamisel tegevuse ajalist

		lauses, lausete lühendamine tuumlauseks. Samaviiteliste sõnade sobitamine lünka graafiliste abivahendite toel.	mõistab samaviiteliste sõnade tähendust.	lihtmineviku vormid	suhet kõnelemise ajaga. Muudab sisult tuttavate 1-3-silbiliste tegusõnade ainsuse 3. pöörde ajavormi õpetaja suunavate küsimuste või näidiste abil.
Suur algustäht nimes	Eristab oma kogemuse piires nime nimetusest. Tunneb ja mõistab pereliikmete ja sugulaste nimetusi. Kirjutab suure algustähe inimeste nimes.	Vastamine küsimustele, mille küsisõna on küsilause a) lõpus; b) alguses. Vastamine küsimustele, mis eeldab kahe lause teabe sidumist.	Vastab õpetaja küsimustele keelenormile vastava vastuslausega, muutes vajadusel sõnade järjekorda.	Kordamine	
Häälik ja täht A Häälik ja täht E Häälik ja täht I Häälik ja täht O Häälik ja täht U	Muudab ja määrab abivahendi abil 1-2silbilistes sõnades õpitava täishääliku pikkust. Teeb lugema õpitud lausete ära kirja lühikeste sõnade ja kõnetaktide kaupa. Kirjutab analüüsitud 1-2silbilise sõna	Viisakusväljendite kasutamine tervitamisel ja lahkumisel.	Kasutab nii õppesituatsioonis kui praktikas teistega suhtlemisel elementaarseid viisakusväljendeid.	Väikeste trükitähtedega trükitud teksti lugemine. Teksti analüüs koostegEVuses õpetajaga abivahendite (pildid, pildiseeriad, küsimused,	

	häälikkoostist muutmata. Kontrollib kirjutatud sõna vastavust originaalile (tähtede arv, topelttähtede leidmine/võrdlemine).			sõnalünkadega laused) toetudes.	
I klassis omandatud oskuste kinnistamine (aabitsajärgne periood). Väikeste trükitähtede ja eri šriftiga kirjutatud sõnade lugemine; sõnade ja lausete lugemine, nende eristamine. Sõnade ja lausete leidmine õpetaja juhendamisel. Eelharjutused jutustamiseks näitvahendite abil, küsimustele vastamine, lausete lõpetamine.	Loeb vaikselt veerides ja sõna kordamisega 1-2silbilisi eri šriftiga sõnu ja trükitähtedega esitatud teksti. Õpilane mõistab õpetaja kõnes/korralduses esinevaid termineid <i>täht, sõna, lause</i>. Leiab õpetaja suunamisel tekstist vajaliku sõna ja/või lause.	Seeriapiltide järjestamine.	Mõistab tekstis kirjeldatud tegevusi, reastab pildid loogiliselt loetud teksti järgi.	Teksti põhjal puuduva teabe tuletamine ühisvestluses. Kahe lause teabe seostamine.	Vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt õpetaja küsimustele; pöörduv kaaslase poole küsimusega. Eristab lugemispalades saatelauset ja repliike.
		Eelharjutused jutustamiseks. Lausete järjestamine		Küsilausete valik lause juurde. Etteantud küsimuste esitamine kaaslastele.	Kirjeldab tekstis nimetatud tegelasi ja sündmusi abivahendite toetudes, hindab õpetaja abiga nende tegevust;

				Saatelause ja ütluse eristamine	osaleb vestluses mõistab jõukohast analüüsitud teksti.
--	--	--	--	---------------------------------	--

TEEMADE JAOTUS TRIMESTRITE KAUPA 2.KLASSIS

2.KLASS I TRIMESTER		2.KLASS II TRIMESTER		2.KLASS III TRIMESTER	
11 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 5 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi		11 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 5 tundi, lugemine ja kõnearendus 4 tundi		13 nädalat 9 tundi nädalas, sellest kõnearendus- ja keeleõpetus 4 tundi, lugemine ja kõnearendus 5 tundi	
ÕPPESISU		ÕPPESISU		ÕPPESISU	
Lause ja sõnad. Laiendatud lihtlause koostamine (lausete ühendamine) Sõnajärg lauses. Lausemall: alus+öeldis+sihitis	5	Häälik ja täht Õ Häälik ja täht Ä Häälik ja täht Ö Häälik ja täht Ü	5	Häälik ja täht H	2
Häälikud sõnas “Punased” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “punane” häälik? “Sinised” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “sinine” häälik? Häälimine “klaveril” (punane+sinine) “Rohelised” häälikud ja tähed Kui pikk võib olla “roheline” häälik? Häälimine “klaveril” (punane+sinine+roheline)	10	Täishäälikute ühendid	3	Häälik ja täht J Lühike ja ülipikk J I ja J J “siniste” häälikute ühendis	3
Sõnade ja lausete ära kiri	3	Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine. Küsimused <i>kes?</i> , <i>mis?</i>	2	Veaohalikud häälikud sõnas	2

Lause ja sõnad. Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kus?</i>); Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kuhu?</i>); Lausemall: alus+öeldis+kohamäärus (<i>kust?</i>); Seest või pealt? Lausemall: alus+öeldis+abinõu-/kaasolumäärus (<i>millega?</i> / <i>kellega?</i>); Lausemall: alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (<i>kellele?</i>)	10	Sõnade ainsuse ja mitmuse nimetav vorm	2	Omadust väljendavad sõnad	3
Kellel on mis? Lausete ühendamine.	1	Häälik ja täht L Häälik ja täht M Häälik ja täht N Häälik ja täht R Häälik ja täht S Häälik ja täht V Lühike ja ülipikk V	40	Häälik ja täht P Häälik ja täht T Häälik ja täht K	24
Omadussõna. On <i>missugune?</i> Omadussõna öeldistäite ja täindina. Lausete sisestamine.	4	Suluta kaashäälikute ühendid	3	Tegevust väljendavad sõnad	6
Ruumisuhted Allpool-ülalpool	3	Õpitud teksti lugemine valdavalt sõnahaaval.	44	Isikulised asesõnad: mina (ma), sina (sa), tema (ta), meie (me), teie (te), nemad (nad)	4

Parem-vasak		Lausete lugemine, kui lause on jaotatud kahele reale. Teksti lugemine lõikude kaupa. Eelharjutused jutustamiseks. Lausete järjestamine			
Võrdlemine.	2			Kindla kõneviisi oleviku ja lihtmineviku vormid	2
Suur algustäht nimedes	2			Kordamine	6
Häälik ja täht A Häälik ja täht E Häälik ja täht I Häälik ja täht O Häälik ja täht U	15			Väikeste trükitähtedega trükitud teksti lugemine. Teksti analüüs koostegevuses õpetajaga abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes. Teksti põhjal puuduva teabe tuletamine ühisvestluses. Kahe lause teabe seostamine Küsilause valik lause juurde. Etteantud küsimuste esitamine kaaslastele. Saatelause ja ütluse eristamine kirjalikus dialoogis. Sõna(de) ja lause(te) leidmine õpetaja juhendamisel. Tegelaste tegevuse hindamine.	65

				Puuduva informatsiooni tuletamine. Teksti peamõtte ühine sõnastamine. Õpetaja ja õpilaste vahelduv jutustamine.	
I klassis omandatud oskuste kinnistamine (aabitsajärgne periood). Väikeste trükitähtede ja eri šriftiga kirjutatud sõnade lugemine; sõnade ja lausete lugemine, nende eristamine. Sõnade ja lausete leidmine õpetaja juhendamisel. Eelharjutused jutustamiseks näitvahendite abil, küsimustele vastamine, lausete lõpetamine.	44				

ÕPPEKIRJANDUS

Kontor. Aabits. Kirjastus Tartu, Studium 2020

Kontor. Eesti keele töövihik 1.-3. osa Tartu Studium 2019

Kontor. Loeme koos. Mõtlen. Mõistan. 2023 Tartu Studium 2023

A. Kontor. Eesti keele tööraamat 2. klassile 1.-4. osa. Tartu, Studium, 2022

K. Pastarus. Eesti keele lugemik-tööraamat 2. klassile I-IV osa. Tallinn, Eksami-keskus 2010.
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

A. Kontor, K. Karlep. Aabitsa ja töövihikute kasutamise üldised põhimõtted. Õpetajaraamat.
Kirjastus *Studium* 2021

A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan: Ärakiri. Tartu *Studium*, 2010

K. Plado, K. Sunts. Mänge häälik- ja foneemanalüüsi kujundamiseks. Eripedagoogika nr 47,
EEL, 2015

A. Kontor, K. Karlep. Õpetamine Eesti keele tööraamatu järgi abiõppe 2. klassis. Õpetajaraamat.
Tartu, Eesti Eripedagoogide Liit, 2006

A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Vaatan ja kirjutan. Ärakiri. Tartu, Studium, 2010

A. Kontor, K. Plado. Kirjutades kirjutama. Kontrollin ja kirjutan. Tartu, Studium, 2007

K. Plado, K. Sunts. Lugeses lugema. Tartu, Studium, 2014

OODATAVAD ÕPITULEMUSED 3.-5.KLASS

OODATAVAD ÕPITULEMUSED 3.klassis	OODATAVAD ÕPITULEMUSED 4.klassis	OODATAVAD ÕPITULEMUSED 5.klassis
1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;	1) osaleb ühistegevuse ajal üksteise tegevust reguleerivas dialoogis, kirjeldab ja annab hinnanguid tegevustele;	1) väljendab tuttavates situatsioonides oma seisukohti; küsib abi, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
2) loeb õpitud teksti valdavalt sõnade kaupa;	2) loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke; loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;	2) kasutab koostevuses eri tüüpi dialoogirepliike, teeb kokkuvõtteid ühistegevusest;
3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab hinnangu tegevusaktile;	3) leiab küsimuste-korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike (sh peamõttele osutavaid lauseid);	3) sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valib ja kasutab abivahendeid;
4) annab abivahendeid kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;		4) loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;

5) kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti; 6) mõistab ja koostab kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides; 8) muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkust; 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.	4) vastab küsimustele teksti kohta (nimetab põhjuslikke seosed, annab hinnanguid tegevustele); 5) tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; 6) annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu; kirjeldab ja võrdleb esemeid rühmas (kuni 3 objekti); 7) mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil; 8) analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes; 9) kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid; 10) teeb 4–5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust.	5) osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; 6) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; 7) mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; 8) tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; 9) analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; 10) rakendab tähekasutusreegleid; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel; 11) teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust.
--	---	---

Õppetegevuse rõhuasetused 3.-5. klassis

Lihtsustatud õppetaseme teine arengutase hõlmab 3.-5.klassi. Võrreldes esimese tasemega on õppija ajutegevus on täiustunud, tõusnud on analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hängusaid mälukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.

Õpilase analüütilis-sünteesilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.

Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nendevahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.

Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Ladusa lugemise oskus toetab õigekirjaoskuse kujunemist (ja vastupidi). Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest. Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda 5.kl lõpuks sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades. Vajalik on läbida analüüsi kõik etapid, igal etapil enamkasutatavad strateegiad ehk oskuste rühmad.

Suulise eneseväljenduse arenduses eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloomes) ja jutustamine oma kogemusest. Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloomes õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.

Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel on oluline muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka küsisõnad).

Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on baaslause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses. Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.

Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis, mille kaudu tähendus konkretiseerub.

Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult. Üldistamine toetub eelnevalt õpitu konkretiseerimisele, edaspidi taotletakse oskuste etapiviisilist automatiseerimist.

Suureneb kirjalike töökorralduste osatähtsus. Tähelepanu hakatakse pöörama lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele, mille täitmist saab nõuda juhul, kui töövõtte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.

Raskusastme varieerimiseks kasutatakse kolme võimalust: 1) materjali keerukust, 2) pedagoogi vahetatut osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet, 3) abivahendeid.

Elementaarse õigekirja õpetamisel on tähelepanu keskmes võrdleva hääldamise oskuse arendamine, mille sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on otseselt seotud ka lugemistehnika omandamisega. Häälimist ja võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.

Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks ning uute oskuste õppimiseks on endiselt vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, noobid, skeemid, analüüsietaappide tulemuste visualiseerimine).

3.-5.KLASSI ÕPILASTEL KUJUNDATAVAD ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus

Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus

Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklikke huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid.

Enesemääratluspädevus

Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne.

Õpipädevus

Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel.

Suhtluspädevus

Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemsituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt.

Digipädevus

Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirja sooritamisel.

ÕPPETEGEVUS 3.KLASSIS

3. klassi eesti keele ainekava töömahukamad lõigud on lugemise, õigekirja ja praktilise grammatika (sõna muutevormid, sõnaühend, lause) omandamine. Tõuseb praktilise grammatika osakaal, õigekirja omandamine on sellega võrreldes väiksema kaaluga. Õppetöö on endiselt praktilist laadi. Kuna õpilaste juhtivaks psüühiliseks protsessiks on taju, tuleb vaimsete ülesannete sooritamisel palju kasutada materialiseerimist ja näitlikke abivahendeid, tööd toetavad stereotüübid ja algoritmid. Õppetegevuses on oluline õpetaja suunamine ja õpilase-õpetaja koostöö.

ÕPPETULEMUSED JA ÕPPESISU 3.KLASSIS

	ÕPPESISU	ÕPITULEMUS
--	----------	------------

HÄÄLIKANALÜÜS JA FENEEMANALÜÜS	HÄÄLIKANALÜÜS Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine. FONEEMANALÜÜS Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veahtlike häälikute nimetamine kirja pildi ja kuulmise järgi. Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veahtlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades. Veahtlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veahtlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine. Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.	häälib sõnu valdavalt iseseisvalt; nimetab sõnas veahtlikke häälikuid; muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust; kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahendite toetudes kirjutatu õigsust.
KIRJUTAMINE	ÄRAKIRI Sõnade ja lühikeste lausete ära kiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi). Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi. Kirjutatu õigsuse järelkontroll. ÕIGEKIRI 1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirja pildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine. Õpitud käände- ja pöörddevormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud). <i>k, p, t s-i</i> kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirja pildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri. Sõnade poolitamine.	kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata; kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.

	KIRJATEHNIKA Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.	
PRAKTIINE GRAMMATIKA	LAUSE 5–6-sõnaliste lihtlauset (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlauset koostamine ja kõnes kasutamine. Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine. Käänevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga. Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kohasuhteid väljendavate tagasõnade <i>ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas</i> mõistmine ja rakendamine. Küsimuste <i>kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kellea?, millea?, kellele?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga. Küsimuste <i>kelle oma?, mille oma?</i> mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga. Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel. Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (<i>Muki – koer – koduloom – loom</i>), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.	mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse; koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis <i>kellele?</i> - andis lapsele; pani teki <i>kuhu?</i> – pani teki lapsele peale); on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid; rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult; kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.

	OMADUST VÄLJENDAV SÕNA Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad. Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes); Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal. Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina. Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes. TEGEVUST JA SEISUNDIT VÄLJENDAV SÕNA Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine. Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde. ARVSÕNA Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes. Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine. Küsisõnade <i>mitu?</i> ja <i>mitmes?</i> sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(<i>Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.</i>). LIITSÕNA Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.	
--	---	--

LUGEMINE JA KÕNEARENDS	LUGEMISTEHNKA Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine. Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. ORIENTEERUMINE TEKSTIS Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast. Lõikude sobitamine illustratsioonidega. Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga. Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine. Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta, intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele. Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga. TEKSTILÄHENDANE JUTUSTAMINE Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünklauset, sõnaühendite abil. Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.	loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt; leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid; vastab sisutaastavatele küsimustele; järjestab sisu järgi pildid seeriaks; jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.
--------------------------------------	---	---

TEEMADE JAOTUS TRIMESTRITE LÕIKES 3.KLASSIS

3.KLASS 1. TRIMESTER kokku 44 tundi		3.KLASS 2.TRIMESTER kokku 44 tundi		3.KLASS 3.TRIMESTER kokku 52 tundi	
ÕPPESISU TEEMA	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU TEEMA	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU TEEMA	TUNDIDE ARV
Lause ja sõna. Lause õige intoneerimine. Lausete eraldamine tekstis. Lihtlause laiendamine. Lausete ühendamine. Lausete koostamine skeemi järgi. Sõnade järjekord lauses. Jutustava, küsi- ja hüüdlause praktiline eristamine. Suur algustäht, lause lõpumärgid.	8	Häälikud ja tähed O, U, Hääliku ja tähe asukoht Lühike, pikk ja ülipikk O	6	Häälikud ja tähed R, S	4
Häälikud ja tähed. Häälikute grupid: “punased”, “sinised” ja “rohelistes” häälikud ja vastavad tähed. Häälimine “klaveril”.	6	Kohta väljendavad sõnavormid Nimisõna rajava käände sõnavormid (milleni?)	2	Omadust väljendavad sõnad	4
Sõnade ja lausete ära kiri	3	Liitsõna	4	Häälikud ja tähed I, J, V	3
Kohta väljendavad (taga)sõnad.	2	Kuuluvust väljendavad sõnavormid. Kelle oma? Mille oma?	3	Suluta kaashäälikute ühendid	3

		Nimisõna ainsuse ja mitmuse omastava käände sõnavormid			
Kohta väljendavad sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse seesütleva käände sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse alalütleva käände sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse sisseütleva käände sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse alaleütleva käände sõnavormid	10	Arvsõna. <i>Mitu? Mitmes?</i>	3	Sõnade poolitamine	3
Häälik ja täht A Hääliku ja tähe asukoht Lühike ja ülipikk A Pikk A Lühike ja pikk A Pikk ja ülipikk A Lühike, pikk ja ülipikk A	5	Abinõu, kaas- ja ilmaolemist väljendavad sõnavormid. Nimisõna ainsuse ja mitmuse kaasaütleva käände sõnavormid (<i>millega?, kellega?; kellela? milleta?</i>)	4	Häälik ja täht P	6
Häälikud ja tähed E, I Hääliku ja tähe asukoht	6	Häälikud ja tähed Õ, Ä, Ö, Ü	3	Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad.	10

Lühike, pikk ja ülipikk E.				Liitlause. Tegusõna laiendamine sihitisosalausega.	
Kohta väljendavad sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse seestütleva käände sõnavormid Nimisõna ainsuse ja mitmuse alaltütleva käände sõnavormid	4	Kaksiktäishäälik sõnas	3	Häälikud ja tähed T, K	10
		Sihitismäärusfunktsiooni väljendavad sõnavormid. Nimisõna ainsuse ja mitmuse alaleütleva käände sõnavormid (<i>kellele?</i>)	2	Nõrk või tugev täht täishäälikuühendi järel (<i>vaiba-vaipa; kleidi-kleiti, paiga-paika</i>)	3
		Häälik ja täht L	3	K, P, T s-i kõrval	2
		Veaohtlikud häälikud sõnas	5	Kordamine	4
		Häälikud ja tähed M, N	6		

ÕPPETEGEVUS 4.KLASSIS

Lihtsustatud õppetasemel on õppetegevus kontsentriline, st varasemates klassides käsitletud teemad korduvad, nende käsitus on põhjalikum ja materjali poolest mahukam. Kuna õpilaste juhtiv psüühiline protsess on 4. klassis endiselt valdavalt tajutav, peab ka eesti keele lugemise ning keeleõpetuse tundides õppetöö toimuma toetudes kaemuslik-praktilisele mõtlemisele. Seega jääb 3. klassiga võrreldes samaks õpetamise praktiline suunitlus: kasutatakse materialiseerimisvahendeid, minimaalselt termineid. Õpilaste arengus hakkab aga üha enam rakenduma mälu ja see teeb võimalikuks kujundilise mõtlemise kasutamise.

4. klassis suureneb märgatavalt töövõtete abstraktsus: koostatakse lausete skeeme; tegeldakse sõnaosadega (tüvi, tunnus, lõpp, liide); eristatakse sõnavormide leksikaalset ja grammatilist tähendust (põhi- ja lisatähendust); lisaks süntaksiküsimustele (küsimused sõnavormi juurde sõnavormi täpsustamiseks) hakatakse kasutama morfoloogiaküsimusi (küsimused sõnavormi kohta).

Peamiseks tööviisiks jääb endiselt praktiline harjutamine. Õpetuse raskusastet mõjutavad nii materjali maht, õpilase iseseisvuse tase ja õpetaja vahetu osalemine lapse tegevuses kui ka abivahendite kasutamine.

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED 4.KLASSIS

	ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED
SUHTLEMINE JA SUULINE VÄLJENDUSOSKUS	Häälikurühmad. Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veaohalikud häälikud sõnas. Veaohlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks. ”Tiivik”. ”Tiiviku” valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik). Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohlike häälikutena. Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades. Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine. Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veaohlike häälikutena. Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta	muudab ja määrab veaohlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades; kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.

	kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri. Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi. Täishäälik ja sulghäälik veaohlike häälikutena Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.	
KIRJUTAMINE	ÄRAKIRI Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa, kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll. ÕIGEKIRI Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõna des. Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri. Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri. <i>k, p, t s-i ja h</i> kõrval. Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil. Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi. Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine. KIRJATEHNIKA Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine. Kirjutamise kiiruse tõstmine. Kirjalike tööde vormistamine.	kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu; sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust; tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).
PRAKTILINE GRAMMATIKA	LIHTLAUSE Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid). Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses. Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine. LIITLAUSE Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad. Sihitisosalause. Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist. Otsekõne muutmine kaudseks.	mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalause; laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil; tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks; analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

	Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.	
SÕNADE TÄHENDUS SÕNAÜHENDIS JA LAUSES	NIMISÕNA KÄÄNDEVORMID Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused <i>kes?</i>, <i>mis?</i>. Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis. Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht. Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted: atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust); kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhetd; ajasuhted; lõpetatud ja lõpetamata tegevus; hulk ja mõõt; (millegi) valdaja; seisund. Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine. Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (<i>astus kuhu?</i> – <i>astus esikusse</i>). Morfoloogiaküsimus (<i>esikusse</i>– <i>millesse?</i>). Sõnade rühmitamine küsimuste abil. Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>); algvormi moodustamine sõnaühendi <i>see on</i> ... abil. Enamlevinud vääraati kasutatavate sõnade (<i>puder, taldrik, pliit</i> jne) algvorm. Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp. Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (<i>uue</i> ...) abil. Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest. Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (<i>poisi müts</i>), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (<i>ostis koti/ostab koti</i>), osa tervikust (<i>pruuni koti sang</i>), hulk või mõõt (<i>paki kommi</i>), koht (koos tagasõnaga: <i>metsa taga, poisi kõrval</i>).	

	Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile. Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine. Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus). Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (<i>peseb autot</i>), koht (<i>mööda teed</i>), aeg (<i>pärast lõunat</i>), eitus (<i>ei ole vihikut</i>). Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.	
KEELETEADMISED JA OSKUSED	Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest. Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>missugune?</i>, <i>mida teeb?</i>) abil. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine. Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine). Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.	
LUGEMINE JA KÕNEARENDUS	LUGEMISTEHNKA Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa. Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke. Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine. ORIENTEERUMINE TEKSTIS	loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval; leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid; vastab teksti kohta esitatud küsimustele,

	Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt. Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel. Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses. Küsimuste esitamine teksti kohta (<i>kes?</i>, <i>mis?</i>, <i>millal?</i>). Konkreetses ülesandes täitmine vaikse lugemise teel. Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega. Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine. TEKSTILÄHEDANE JUTUSTAMINE Loetud pala tekstilähedane jutustamine. Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides. Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.	nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel; tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele; annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.
--	--	--

TEEMADE JAOTUS TRIMESTRITE LÕIKES 4.KLASSIS

4.KLASS 1. TRIMESTER kokku 44 tundi		4.KLASS 2.TRIMESTER kokku 44 tundi		4.KLASS 3.TRIMESTER kokku 52 tundi	
ÕPPESISU	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU	TUNDIDE ARV
Häälikud ja tähed. Häälimine “klaveril”	6	Sõnade poolitamine	4	Arvsõna	3
Veaohtlikud häälikud ja tähed sõnas.	6	Laused ja sõnad	6	Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad Tegijat väljendav sõna lauses – alus. Tegevust ja seisundit väljendavad sõnad lauses – öeldis.	10
Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohtlike häälikutena.	10	Sõnajärg lauses	4	Küsisõna ja küsimus	3
Täishäälikuühend veaohtlikus kohas. Suluta kaashäälikute ühend veaohtlikus kohas.	8	Pika lause lühendamine. Mitme lühikese lause ühendamine pikaks lauseks.	3	Sõna algvorm	1
Täishäälik ja sulghäälik veaohtlike häälikutena.	10	Ajaline järgnevus lausetes.	3	Sõna tüvi. Ainsuse tüvevormis sõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.	4

Sulghäälik kaksiktäishääliku järel.	4	Ese ja olend. Pilt ja sõna.	4	Mitmuse tüvi. Küsimustele <i>keda?</i> ja <i>mida?</i> vastavate sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.	4
		Nimi ja nimetus. Suur algustäht.	6	Ainsus (<i>mida?</i>) ja mitmus (<i>mis?</i>) Mitmuse tunnus.	6
		Sõnade tähendus.	3	Kohta väljendavad sõnavormid: On <i>kus?</i> Milles? On <i>kus?</i> Millel? Läheb (pane) <i>kuhu?</i> Millesse? Asetab (läheb) <i>kuhu?</i> Millele? Võtab (tuleb) <i>kust?</i> Millest? Võtab (tuleb) <i>kust?</i> Millelt? Jookseb (liigub) <i>kui kaugele?</i> Milleni? Kohta väljendavad tagasõnad.	6
		Omadussõnad ehk omadust ja tunnust väljendavad sõnad.	8	Aega väljendavad sõnavormid.	4
		Kellegi või millegi võrdlemine.	3	Kellele antakse? Kellel on? Kellelt saadakse? Kellega? Millega? Missugune? Kelleta? Milleta? Kelleks? Kellena? Milleks? Millena?	3
				Liitlause. Otsene kõne.	4

ÕPPETEGEVUS 5.KLASSIS

Eesti keele tundides pööratakse tähelepanu eneseväljendusoskuse ja -julguse kujundamisele, põhiliste suhtlemis- ja koostööoskuste omandamisele, sealhulgas üksteist toetavate ja väärtustavate suhete kujunemisele õpilaste vahel. Õpilased vajavad jätkuvalt õppetegevuse õpetajapoolset reguleerimist. Jälgitakse suuliste ja kirjalike hargnenud selgituste-korralduste täitmist. Sisekõne kujunemine võimaldab õpilastel arendada oma oskusi õpitegevuse kavandamisel ja reguleerimisel. Oluline on nii orienteerumine ülesandes, ülesande täitmine kui ka selle kontroll. Harjutada tuleb algoritmide ja tuttavate abivahendite leidmist ning kasutamist, enesekontrolli sooritamist. Enesekontroll peab muutuma igasuguse ülesande täitmise viimaseks tööammuks.

Võrreldes 4.klassiga on töökorraldused tööraamatutes muutunud pikemaks. Lausest arusaamiseks peab see korraks täpselt meelde jääma, kuid pikk lause võib ületada mõne lapse töömälu mahu ja jääda seetõttu vaid osaliselt mõistetavaks. Samas ei ole alati kõik ülesande täitmise sammud töökorraldustes sõnastatud ja puudujäävad osad tuleb lapsel endal taastada. Seepärast peab õpetaja olema pidevalt valmis töökorraldusi täpsustama ja/või suuliselt ümber sõnastama.

ÕPPESISU JA ÕPITULEMUSED 5.KLASSIS

	ÕPPESISU	ÕPITULEMUSED
HÄÄLIKUÕPETUS	HÄÄLIK-JA FONEEMANALÜÜS Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos. Veahtlikud häälikud lihtsõnas ja lihtsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma. Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis. Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis. Sõnade rühmitamine veahtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.	leiab veahtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja lihtsõnades; tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.
KIRJUTAMINE	ÄRAKIRI Ärakirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa. Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine. Kirjutatu järelkontroll. Ärakirja sooritamine ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil. ÕIGEKIRI	teeb 4-5-sõnalise lause ärakirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust; kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi; kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel.

	Veaohlike häälikute märkimine kirjas. Häälikühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel. Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll). Eelneva kontroll. Vigade leidmine ja parandamine. Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel). Poolitamine. Kirjavahemärkide kasutamine koond- ja liitlauses skeemide abil.	
PRAKTILINE GRAMMATIKA	Teema käsitlemise eesmärk on luua kujutlused kolmest lauseliigist: lihtlause, koondlause, liitlause, mis omakorda jaotuvad alaliikideks. LIHTLAUSE Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist. Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga. Sõnade järjekord ja seos lauses. Lausete ühendamise. Pika lause muutmise mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilausete moodustamine lihtlausest. Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine. Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine. Samaviiteliste sõnade kasutamine sidusa teksti koostamisel. KOONDLAUSE Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (<i>ja, ning, või</i>). Koondlause kasutamine.	mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides; tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada; mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust; sobitab liitlauses osalaused tervikuks, ühendab lihtlaused liitlauseteks.

	Tekstiväline lause ja lause tekstis (kontekstisidus lause). LIITLAUSE Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine. Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausestest, sidesõnad (<i>ja, ning, aga, kuid, või</i>). Sidesõnade grammatiline tähendus. Põimlause koostamine: sihitislause, ajalause, täiendlause. Osalause sobitamine, lause lõpetamine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.	
SÕNADE ALGVORMID JA MUUTEVORMID	NIMISÕNA Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused. Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (<i>Emajõgi – jõgi – veekogu</i>). OMADUSSÕNA Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused. Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis. Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine. Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited <i>-lik, -line, -ne</i>), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.	analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel; mõistab käandsõna muutevormide grammatilist tähendust; tuletab sõnu õpitud liidetega; tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.

	TEGUSÕNA Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad. Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid. Tegusõna pöördvormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad. Pöördvormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud. ARVSÕNA Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis. Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes. LIITSÕNA Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus. Liitsõna alaliigi nimetusena. Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi. Veaohhtlikud häälikud liitsõnas.	
KEELETEADMISED JA OSKUSED	Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine. Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine. Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine. Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).	

	Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine. Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil. Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.	
LUGEMINE JA KÕNEARENDUS	LUGEMISTEHNICA Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa. Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega. ORIENTEERUMINE TEKSTIS Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele). Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele. Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine. Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist. Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt. Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist. Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis. TEKSTILÄHEDANE JUTUSTAMINE Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilaused, tugilaused). „Sõnaliste piltide“ maalimine.	loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid; osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa; annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust; sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.

	Jutustamine illustratsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat. Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga. Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.	
--	--	--

TEEMADE JAOTUS TRIMESTRITE LÕIKES 5.KLASSIS

5.KLASS 1.TRIMESTER kokku 44 tundi		5.KLASS 2.TRIMESTER kokku 33 tundi		5.KLASS 3.TRIMESTER kokku 52 tundi	
ÕPPESISU	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU	TUNDIDE ARV	ÕPPESISU	TUNDIDE ARV
Häälikud ja tähed. Veohtlikud häälikud sõnas.	8	Omadussõna. Omadussõnaliide <i>-lik</i> . Omadussõnaliide <i>-line</i> . Omadussõnaliide <i>-ne</i> .	12	Sisseütlev kääne. Seesütlev kääne. Seestütlev kääne.	3
Veohtlike häälikute õigekiri Veohtlik koht on: Täishäälik ja suluta kaashäälik Täishäälikuühend ja suluta kaashäälik Täishäälik ja suluta kaashäälikute ühend Täishäälik ja sulghäälik Täishäälikuühend ja sulghäälik	10	Tegusõna. Õeldis lauses. Alus lauses.	6	Alaleütlev kääne. Alalütlev kääne. Alaltütlev kääne.	3
Veohtlike häälikute õigekiri. Veohtlik koht on: täishäälik ja sulghäälik kaashäälikuühendis. Õigesti kirjutamine algoritmi alusel.	12	Arvsõna.	4	Saav kääne. Rajav kääne. Olev kääne.	3

Sõnade ja lausete kirjutamine tabelite (1-4) abil.					
Nimisõna. Nimisõnaliide – <i>ja</i> . Nimisõnaliide – <i>mine</i> . Nimisõnade muutevormid.	10	Liitsõna	4	Ilmaütlev kääne. Kaasaütlev kääne.	2
		Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sõna põhi- ja lisatähendus. Ainsuses ja mitmuses sõnavormi koostis.	3	Tegusõna muutevormid.	6
		Mitmuse tunnus.	4	<i>ma</i> -tegevusnimi <i>da</i> -tegevusnimi	4
		Sõna algvorm ja mitmus. Nimetav kääne.	3	Tegusõna jaatav ja eitav kõne.	1
		Omastav kääne	4	Tegusõna oleviku- ja minevikuvormid.	2
		Osastav kääne	4	Tingimust väljendavad sõnavormid.	2
				Lause. Lihtlause.	4
				Koondlause	2
				Liitlause	3
				Kordamine	4

ÕPPEMATERJALID 3.-5.klass

A. Kontor, K.Karlep. Eesti keele tööraamat 3. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus Studium, 2020.

K. Pastarus, M.Varik. Eesti keele lugemik-tööraamat 3. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus Studium, 2016. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik

K. Karlep, A. Kontor Eesti keele tööraamat 4. klassile 1.-4. osa. OÜ Puffet, 2017. Õppevara väljaandmist on toetanud Haridus- ja Teadusministeerium.

K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 4. klassile I-IV osa. Tartu, Studium, 2014. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tööraamat 5. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus Studium, 2018. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Tartu, Kirjastus Studium, 2018. Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.

K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 5.klassile. Tallinn, SA INNOVE, 2016

LÕK õppekava

Ainekava eesti keel 6.-9.klass

Oodatavad õpitulemused 6. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abivahendeid;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (teigusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õppetegevus 6. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus hakkab automatiseeruma, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine õpilaste kõnes. Keeleõpetuses on 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Lihtsustatud õppetasele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K. Plado. Eesti keele tööraamat 6. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2016
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile. Tallinn, INNOVE, 2016

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme.

Õppesisu	
Teabe küsimine kaaslastelt (õpetaja suunamisel). Teabe esitamine detailselt, valikuliselt ja suunamisel kokkuvõtlikult. Õpilaste suunamine teabe küsimisele. Väljendusvahendite kasutamine dialoogis sõltuvalt suhtlemiseesmärkidest ja -normidest koostegEVuses; koolis ja väljaspool kooli. Teiste ja oma intonatsiooni ning kehakeele märkamine õpetaja suunamisel.	Suhtlemisoskuste kujundamisel toetatakse kirjaliku dialoogi repliikide suunatud analüüsile: mida ja milleks öeldakse, kuidas eesmärk realiseeritakse (strateegia). Arutletakse, kuidas repliiki sõnastaks kõneleja/kuulaja. Tähelepanu pööratakse otseselt sõnastamata teabe tuletamisele. Kirjaliku dialoogi analüüsimise oskustele toetudes harjutatakse sobivate repliikide valimist olenevalt kirjeldatud situatsioonist.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- esitab küsimusi, jälgib kaaslaste vastuseid ning täiendab neid;
- osaleb õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid;
- küsib abi, valib otstarbekaid abivahendeid ja kasutab neid.

Õppesisu	
Õpiülesannete täitmine esitatud suuliste ning kirjalike juhendite ja/või plaani järgi. Kaaslaste vastuste jälgimine ja täiendamine. Ilukirjanduslike tekstide seostamine ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg-seoste selgitamine ning täpsustamine ühistegEVuses.	Tähelepanu keskendamine iseseisvaks tööks tekstiga, milleks esitatakse erilaadseid ülesandeid.

Õppesisu	
Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal. Tegevusplaani koostamine ja oma töö kontrollimine. Teistes õppeainetes omandatud teadmiste kasutamine keeleõpetuse harjutustes. Teabekirjandusega tutvumine, kasutamine õpetaja juhendamisel: pilt-teatmeteos, tabel, graafiline joonis, sõnastik, Internet jne.	

Õppesisu, õpitulemused

1. Praktiline grammatika

1.1. Lause

Õpetuse eesmärgiks on kontekstisidusate lausete moodustamine. Tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausete väljendatud suhteid ja seoseid.

Õppesisu	
1.1.1 Lihtlause	
<u>Sõnaühend</u> ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna). Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis. Kolmeosaline sõnaühend. <u>Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse</u> esitamine sõnavormist lähtuvalt. Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine. Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlauses. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas. Jutustava lause muutmine küsilauseks.	Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Eesti keele tööraamat, 4. osa

Õppesisu	
Lausete ühendamise, sisestamise ja laiendamise. Lausete muutmine <u>kontekstisidusaks</u>.	
1.1.2 Koondlause	
Korduvad alused või öeldised. Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused). Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (<i>ja, ning, või, ega, ehk</i>) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast. Koma koondlauses. Koondlausetes koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.	Õpetatakse leidma ja kasutama korduvaid laiendeid. Analüüsiharjutuste eesmärk on korduvate lauseliikmete leidmine ja seoste määramine põhisõna või laiendiga. Lausete koostamisel kasutatakse skeeme ja näidiseid. Raskusi valmistavad tavaliselt sidesõnade <i>ega</i> ja <i>või</i> tähenduste erisuse mõistmine (<i>ega</i> märgib lauses eitavat sisu, <i>või</i> näitab valikut) ja kasutamine lausetes. Sidesõnade grammatilise tähenduse mõistmiseks on soovitatav lauseid sisuliselt analüüsida ja võrrelda. Eesti keele tööraamat, 4. osa
1.1.3 Liitlause	
Liitlause osalausete ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine. Liitlause koostis, osalaused, sidendid. Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil. Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine liitlauses: osalausete äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil. Põhjust ja eesmärki väljendavate osalausete eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine. Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud liitlause, liitlause). Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus). Sidendid <i>kes?</i>, <i>mis?</i> ja nende käändevormid.	Liitlausetes õpetamisel võetakse aluseks nende <u>struktuur-semantiline rühmitus</u>. Kaheosaliste liitlausetes mõistmist ja moodustamist harjutatakse analoogiale toetudes mallide kaupa, lähtudes nende grammatilisest tähendusest. Selgitatakse osalausetega väljendatud suhteid, moodustatakse lauseid. Lausete analüüsil ja koostamisel kasutatakse lauseskeeme. osalausete sobitamine, osalausete lõpetamine, kõrvallause valik või tuletamine sama pealause juurde, lausete koostamine skeemide järgi õpetaja küsimuste abil.

Õppesisu	
Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.	Osalausete sobitamise või lõpetamise harjutuste sooritamisel tuleb tähelepanu pöörata sidendi tähendusele. Eesti keele tööraamat, 4. osa

1.2. Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme;
- esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga).

Õppesisu	
1.2.1 Sõnaliigid	
Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused. Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.	Süvendatakse teadmisi sõnaliigi tunnuste kohta: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, Sõnaliikide käsitus on suunatud tööle sõnaliigi tunnustega: grammatiline tähendus, muutmiskiis, roll lauses. 6. klassis ei tegelda veel sõnaliigi määramisega. Õppematerjalis esinevad nimetused on eeltöoks järgmistes klassides õpetavale. Eesti keele tööraamat, 2. osa lk. 3
1.2.2 Nimisõna	
Nimi ja nimetus. Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimes. Nimisõna algvorm, küsimused. Nimisõna käändevormid. Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp). Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus.	Käändevorme käsitletakse tervikuna: formaalseid e vormilisi tunnuseid ja kõiki funktsioone vaadeldakse koos, seetõttu rühmitatakse sõnavormid grammatilise tähenduse alusel. Otstarbekad on järgmised harjutustüübid: sõnaühendite analüüs sõnavormi koostise ja käändevormi tähenduse väljaselgitamiseks;

Õppesisu	
Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus <i>kõne</i> ja <i>tütar</i> tüüpi sõnades. Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil. Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus. Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses. Nimisõna tuletamine (<i>-ja</i>, <i>-mine</i>, <i>-ik</i>, <i>-nik</i>). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist. Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.	käändevormide süntaktilise seose määramine sõnaühendites ja lausetes; käändevormi moodustamine ja kasutamine sõnaühendites ja lausetes; sõnaühendite rühmitamine nende grammatilise tähenduse (käändevormi funktsiooni) alusel; sõnalünkade täitmine; lähedasi suhteid väljendavate käändevormide eristamine ja kasutamine (kohasuhe: <i>põllule</i>, <i>põlluni jne</i>); korrektuurharjutused sõnade leksikaalse ja vormilise sobivuse teadvustamiseks. Eesti keele tööraamat, 2. osa ja 3. osa.
1.2.3 Omadussõna	
Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused. Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses. Omadussõna roll allrühmade nimetustes (<i>kõrged/madalad majad</i>). Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (<i>-nik</i>; <i>-lik</i>, <i>-ne</i>, <i>-line</i>). Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses. <i>nud-</i>, <i>tud-</i>, <i>mata-</i>, <i>v-</i>, <i>tav-</i> vormid täiendina. Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus). Omadussõnade vormi muutmine koos nimisõnadega. Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist. Võrdluspöördkonstruktsioonid (<i>Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.</i>).	Pööratakse tähelepanu omadussõnaga sõnaühendite õigele kasutamisele kõnes. Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.4 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).	Pööratakse tähelepanu numbrite ja arvsõnade kirjutamise kõrval ka nende õigete muutevormide kasutamisele ja

Õppesisu	
Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi. Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad. Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.	põhisõnaga ühildumisele eelkõige suulises tekstis. Teema käsitus on vaja tihedalt lõimida matemaatikas, töö- ja kunstiõpetuses käsitletavaga. Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.5 Tegusõna	
Tegusõna roll lauses. Tegusõna ja selle laiendid lauses. Tegusõna arv ja pöörded. Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne. Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelje abil. Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal. Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses. Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses. Ühendteigusõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendteigusõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.	Käsitlemist alustatakse sõnaliigi mõiste ja grammatiliste kategooriate kordamisega. Minevikuvormide puhul eristatakse tähenduslikult lihtmineviku-, täismineviku- ja enneminevikuvorme; selgitatakse neid tekstides ja skeemidel. Vormide moodustamisel toetutakse analoogiale ning materjali rühmitamisele sarjadesse. Soovitav on kasutada järgmisi rakendusharjutusi: sõnalünkade täitmine, tekstis tegusõna aja muutmine, sobivate sõnavormide valimine ja moodustamine nii situatsioonide alusel kui ka tekstis. Umbisikulise tegumoe, ühendteigusõna ja tingiva ning kaudse kõneviisi käsitlemisel on oluline 1) selgitada situatsioone, milles üht või teist vormi kasutatakse, 2) moodustada ja kasutada sõnavorme vastavalt situatsioonile. Ühendteigusõna võrreldakse tähenduslikult lihtteigusõnaga, leitakse laiendite erinevus (<i>kirjutan kirja, kirjutan kirjale alla</i>); harjutatakse ühendteigusõnade kasutamist lausetes, pöörates tähelepanu õige sõnajärje määramisele. Omandatud ühendteigusõnu on soovitatav kasutada ka tingivas ja kaudses kõneviisis.

Õppesisu	
	Eesti keele tööraamat, 3. osa
1.2.6 Liitsõna	
Liitsõna tähendus, koostis. Liitsõna kohta küsimuse esitamine. Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine. Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi. Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses. Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: <i>nud-, tud-, mata-, v-, tav-</i> vormid täiendina (<i>koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline</i>). Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine. Veaohalikud häälikud liitsõnas.	Liitsõnade teema käsitlemisel on otstarbekas kasutada teiste õppeainete sõnavara. Eesti keele tööraamat, 2. osa
1.2.7 Võõrsõna	
Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.	Võõrhäälikutega tutvumisel harjutatakse nende hääldamist eraldi, silpides ja sõnades. Tähelepanu pööratakse kõnes enamlevinud sõnade tähenduse tundmisele ja nende kasutamisele. Eesti keele tööraamat, 1. osa

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- märgib kirjas õigesti veaohlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi;
- teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;
- kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;
- kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.

Õppesisu	
2.1 Foneemanalüüs	

Õppesisu	
Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. Häälikute kolm pikkust. Veaohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87). Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Veaohtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades. Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks. Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine. Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll. Tähestik.	Õpilasi suunatakse vajadusel analüüsiks sobivat abivahendit leidma ja kasutama. Harjutatakse veaohtlike häälikute määramist sõnas abivahendite toeta. Abivahendeid kasutatakse valikuliselt kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Soovitav on jätkata ka 5. klassi õppekomplektist Eesti keele tarkvara mapi (TM) kasutamist. A. Kontor, K. Karlep. Eesti keele tarkvara mapp (TM). Näidised ja tööjuhendid ülesannete täitmiseks koolis ja kodus. Tartu, Kirjastus <i>Studium</i>, 2018. Eesti keele tööraamat, 1. osa
2.2 Ärakiri	
Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.	Ärakirjaoskusi rakendatakse kirjalike ülesannete täitmisel kõikides õppeainetes. Eesti keele tööraamat, 1.-4. osa
2.3 Õigekiri	
Veaohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine. Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine. Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: <i>g, b, d</i> sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis. Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses.	Õpilasi suunatakse märkama õigekirja seisukohalt keerulisi häälikkoostisi sõnades enne kirjutamist, sooritama valikulist enesekontrolli. Vigade võimaliku põhjuse leidmiseks analüüsitakse, missugused tegevussammud on sooritamata või valesti sooritatud. Kirjalike tööde kogumaht õppetunnis on 45-55 sõna. Eesti keele tööraamat, 1.-4. osa

3. Keeleteadmised ja -oskused

Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.

Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.

Alus- ja öeldisrühma ning osalause äratundmine.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);
- valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid;
- kirjeldab jutustamisel situatsiooni ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.

Õppesisu	
4.1 Lugemistehnika	
Lugemistehnika Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist). Väljendite mõistmine Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel). Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel. Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, <u>arhaismid</u> , tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised. Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.	Eesmärk on harjutada (uue) teksti ladusat häälega lugemist . Lugemiskiiruse reguleerimisel lähtutakse iga õpilase suulise kõne tempost. Alustatakse lihtsate tekstilõikude vaikset ülesandega lugemise (s.o teabe otsimine) õppimist. Õpitakse leidma tekstist tundmatu tähendusega sõnu ja tuletama nende tähendust konteksti põhjal, märkama ja parandama semantilisi eksimusi sõnaühendites ja lausetes. Teksti mõistmiseks olulisi võõraid sõnu ja väljendeid selgitatakse enne teksti lugemist . Väljendite tähendusnüansse ja emotsionaalset värvingut selgitatakse kaasteksti toel. Otstarbekas on võrrelda vestluses kasutatud sõnu ja autori sõnavara tekstis. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine vajab

Õppesisu	
5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsides ja taastades.	veel õpetaja <u>parafraseerimist</u>, st kokkuvõtlikku sõnastamist ja konkretiseerimist. Korduval häälega lugemisel püütakse jõuda elementaarse ilmekuseni, mis suures osas sõltub lapse oma kõne ilmekusest ja teksti eelneva analüüsi tulemustest.
4.2 Orienteerumine tekstis	
Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes. Kõikide mõistmisstrateegiate valikuline suunatud rakendamine. Seletuste põhjendamine valiklugemise teel. Repliikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine. Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt. Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega. Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile). Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust. Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga). Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel). Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.	Arvestada tuleb, et iseseisvalt õpilased kirjalike tekstidega veel töötada ei suuda. Järelikult vajavad nad õpetaja toetust, analüüsi ja järelduste suunamist, mitmesuguseid abivahendeid (eelkõige graafilist näitlikkust). Õpetamise käigus on rõhuasetus lausetevaheliste mõtteseoste leidmisel ja puuduva teabe tuletamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis orienteerumise peamiseks töövõtteks on valiklugemine. Õpetaja küsimustele otsitakse vastuseid tekstist või kontrollitakse mälu abil antud vastust loetud teksti järgi. Alustatakse konspekterimise õpetamisega. Sel eesmärgil on soovitatav lugeda "pliiatsiga", st lugemise käigus õpetada tegema märkmeid. Dialogi analüüsil on vaja tähelepanu juhtida kõnetegevust väljendavatele verbidele (<i>ütles, rõhutas, meenutas, soovitas...</i>) ja nende vastavusele repliigi sisuga. Õpilaste väike sõnavara ei sisalda aktiivseid sünonüüme, seetõttu tuleb eelnevalt (juba pikema aja jooksul, mitte ainult ühes tunnis) õpetajal neid sõnu ise oma kõnes kasutada ja võimalusel ka nt tahvlile üles märkida, et siis vajadusel sobivaid valida.

Õppesisu	
Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine. Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine. Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel). Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust). Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorra tõttu. Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi). Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogsed olukorras. Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses. Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.	Teksti jaotamisel lõikudeks tuleb eelnevalt juhtida tähelepanu lõigu piiride tunnustele: muutub tegevuse koht, lisandub tegelane vms. Küsimuste esitamisel on abiks valikuks antud küsisõnad. Hinnangute andmisel on otstarbekas siduda loetud situatsioone õpilaste endi elukogemustega.
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine ("suulise pildi" maalimine). Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mälukava”). Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine. Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine,	Nii suulise kui ka kirjaliku eneseväljenduse õpetamisel tuleb tegeleda osaoskuste kujundamisega. <u>Sobivad harjutused:</u> erisuguse sõnastusega tekstide sobivuse võrdlemine, lausete ja lõikude järjestamine, lausete seostamine, mõttelünkade sisu tuletamine ja sõnastamine, koostatud teksti sisuline ja formaalne parandamine. Tegelaskujude iseloomustusel tuleks aktiveerida õpilaste passiivses kõnes olevaid väljendeid.

Õppesisu	
lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine. Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga). Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi. Kirjaliku teksti koostamine: Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.	Vajadusel tuleks verbaalne materjal valikuks ette anda. Tõenäoliselt vajab abi ka lausete alustamine ja omavaheline seostamine. Esitatud abimaterjal on toeks ka kirjaliku ümberjutustuse koostamisel.

Soovituslik õppesisu jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Tähestik.	4	Teab, et eesti keeles jagunevad häälikud täis- ja kaashäälikuteks. Teab, et täishäälikuühendit moodustavad häälikud ja tähed kuuluvad ühte silpi. Reastab sõnu tähestikulises järjekorras.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa
Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.	3	Tutvub võõrhäälikute, -tähtede ja -sõnadega. Rühmitab võõrsõnu tunnuste alusel. Tunneb õpitud võõrsõnade tähendust.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa
Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri:	12	Määrab suhteliselt iseseisvalt veaohtlikud häälikud sõnades, sh liitsõnades. Valib suhteliselt iseseisvalt ja kasutab häälikupikkuste muutmisel ja kirjas märkimisel nelja tabelit, sobivaid skeeme.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õpp etun dide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohlikus kohas. Ülipikk täishäälik ühesilbilise sõna lõpus. Ülipikk suluta kaashäälik ühesilbilise sõna lõpus. Täishäälik ja sulghäälik veaohlikus kohas. Kaksiktäishäälik ja kaashäälik veaohlikus kohas. Täishäälik ja kaashäälikuühend veaohlikus kohas.		Sooritab enesekontrolli skeemidele toetudes.	
Nimisõna.	3	Mõistab nimisõna tähendust kui inimesi, olendeid, asju, nähtusi nimetava sõnana. Eristab nimisõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Kasutab jutumärke ajalehtede, ajakirjade ja raamatute pealkirjades. Mõistab õpitud tuletusliidetega sõnade tähendusnüansse, kasutab sõnu lausetes.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Liitsõna.	2	Teab, et liitsõna koosneb põhisõnast ja seda täpsustavast sõnast. Moodustab sõnaühenditest liitsõnu ja vastupidi.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Omadussõna.	6	Mõistab omadussõna tähendust kui inimeste, olendite, asjade, nähtuste omadusi ja tunnuseid märkiva sõnana. Eristab omadussõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Moodustab omadussõnu nimi- ja tegusõnadest.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õpp etun dide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Moodustab enamlevinud omadussõnadest võrdlusastmed, mõistab ja kasutab neid lausetes. Kasutab lausetes omadussõna koos nimisõnaga sobivates vormides.	
Arvsõna.	3	Mõistab arvsõna tähendust kui hulka, mõõtu ja järjekorda märkiva sõnana. Eristab arvsõna tähenduse järgi teistest sõnaliikidest. Rakendab kirjutamisel arvsõna kokku- ja lahkukirjutamise reeglit.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õpp etun dide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Kodus ja puhkusel. Mis su nimi on? Kutse. Vanasti ja tänapäeval.	11 6 4 12	Loeb õpitud teksti kõne tempos, loeb analüüsitud teksti endamisi (või sosinal) ja täidab tekstipõhiseid sisulisi ülesandeid. Võrdleb teksti abiga eri nähtusi, sõnastab need õpetaja abiga või etteantud võrdluskonstruktsioone kasutades. Annab oma sõnastuses edasi loetud teksti sisu.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 1. osa lk. 4-65 Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 2. osa lk. 4-41

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppe tundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Sõnaühend.	3	Teab, et sõnaühend koosneb kahest või enamast sõnast. Moodustab sõnaühendeid põhisõna täpsustavate sõnadega. Laiendab kahesõnalist sõnaühendit täiendeid kasutades.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Käändsõnade algvorm ja tüvi. Algvorm ja muutevormid. Tüvevormis sõna lisatähendused. Väljendab: kuuluvust, olendit või eset, kellele tegevus on suunatud, aega, mõõtu, kohta (koos kaassõnaga).	7	Teab, et igal sõnal on algvorm ja muutevormid. Teab, et tüvevorm moodustatakse sõna algvormist. Mõistab ja selgitab tüvevormis sõna tähendust sõnaühendis ja lauses.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Sõnatüvi mitmuses. Mitmuse tüvevormis sõna lisatähendused: täpsustab koos tegusõnaga tegevust, väljendab koos arvu või mõõtu märkivate sõnadega millegi hulka; koos eelneva kaassõnaga kohta ja aega; koos sõnadega <i>ei ole, pole</i> puuduvat eset, olendit või sündmust. Mitmuse tunnus.	7	Tunneb ära mitmuses olevad sõnad, eristab mitmuse tunnust. Mõistab ja selgitab mitmuse tüvevormis sõna tähendust sõnaühendis ja lauses. Tunneb mitmuse tunnuse valiku algoritmi, kirjutab abistavale materjalile toetudes mitmuse tunnused sõnades õigesti.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 2. osa
Sõna käändevormid: väliskohakäänete vormid, sisekohakäänete vormid,	16	Mõistab ja kasutab sõnade käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppe tundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
rajava, oleva, saava ilma- ja kaasaütleva käände vormid. Käändevormide rühmitamine väljendavate suhete järgi (koha-, ajasuhted jne). Käändelõppude õigekiri.		Rühmitab sõnavorme küsimuste ja grammatilise tähenduse alusel.	

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetun did e arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Talvevalgus. Jõulud. Lugeses saan teada (teabetekstid). Muinasjutt ja muistend. Eestlane olla on uhke ja häa.	5 7 10 8 3	Loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt. Täidab endamisi lugeses jõukohaseid keelelisi ülesandeid. Loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa. Kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel. Teab ja esitab peast vähemalt ühe luuletuse.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 2. osa lk. 9-69, Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 3. osa lk. 4-75

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppe tundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Tegusõna muutevormid: olevik, lihtminevik. Tegusõna eitavad vormid.	15	Mõistab tegusõna tähendust kui kellegi või millegi tegevust, seisundit, kõnelemist märkiva sõnana.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppe tundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna liitvormid: moodustamine tegusõna <i>olema</i> abil. Tegusõna umbisikulised vormid. Ühendtegasõna. Tingimust väljendavad tegusõna vormid. Tingimust väljendavate sõnade eitava vormi moodustamine. Kaudne kõneviis.		Eristab tegusõna tähenduse järgi teistest õpitavatest sõnaliikidest. Kasutab lausetes ja dialoogis õigesti isikulisi asesõnu ja tegusõna pöördelisi vorme. Moodustab tegusõna jaatavatest vormidest eitavaid vorme ja vastupidi. Mõistab umbisikuliste vormide tähendust lausetes. Mõistab ja selgitab käsitletud ühendtegasõnade tähendust. Mõistab ja moodustab analoogia alusel tingimuslauseid. Mõistab ja selgitab kaudses kõneviisis väljendatud tegusõnade tähendust lausetes.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa
Lihtlause. Alus ja öeldis. Sõnade seos lauses.	6	Mõistab, et lauses peavad olema omavahel sobivad õiges vormis ja õiges järjekorras tähendusega sõnad. Laiendab baaslauset õpitud käändevormidega küsimuste ja sisulise sobivuse alusel.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa
Koondlause. Korduvad lauseliikmed. Sidesõnad koondlauses. Korduvate lauseliikmete laiendid.	6	Eristab koondlauset lihtlausest. Eristab tähenduse järgi ja selgitab sidesõnade kasutamist. Moodustab koondlausest mitu lihtlauset.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa
Liitlause: vastandava teabega liitlause põhjust väljendav liitlause eesmärgi väljendav liitlause	9	Mõistab, et üht ja sama mõtet saab väljendada kas mitme lühikese lausega või ühe liitlausega. Eraldab liitlauses osalaused.	Eesti keele tööraamat 6. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppe tundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
täiendkõrvallause		Mõistab ja selgitab vastandava teabega, põhjust ja eesmärgi väljendavate liitlause sisu ja kasutatavaid sidesõnu. Koostab skeemide abil vastandavat teavet sisaldavaid, põhjust ja eesmärgi väljendavaid liitlauseid. Laiendab lihtlauseid täiendkõrvallausega.	
Kordamine	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad:			
Minu sõber raamat.	6	Loeb jõukohast teksti valdavalt süntagmaade kaupa.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 3. osa lk. 76-91
Teatris.	7	Annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine).	
Kevad läheneb.	6	Valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid.	Eesti keele lugemik-tööraamat 6. klassile, 4. osa lk. 4-99
Kelleks tahan saada?	12	Hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.	
Suvele vastu.	8		

Oodatavad õpitulemused 7. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) mõistab suhtlemisel seisukohtade võimalikku erinevust, selgitab oma seisukohti, hangib vajaduse korral täiendavat teavet teistelt inimestelt;
- 2) annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegelaste käitumisele ja põhjendab seda viidetega tekstile, oma kogemusele või kehtivatele moraalinormidele;

- 3) iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, rühmitab neid teadaolevate tunnuste alusel;
- 4) selgitab talle mõistetavate sündmuste ajalisi ning põhjuslikke seoseid;
- 5) loeb jõukohast tundmatut teksti kõne tempos, õpitud teksti elementaarse ilmekusega;
- 6) hangib tekstist teavet õpetaja juhendamisel;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel temaatilise lugemise oskust, täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 8) taastab analüüsitud teksti sisu vastavalt püstitatud ülesandele (valikuliselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult), vajaduse korral kasutab teksti analüüsimisel ühiselt koostatud abivahendeid;
- 9) koostab pärast ühist ettevalmistust lühikese kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi kavale, tugisõnadele või sõnaühenditele toetudes;
- 10) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- 11) mõistab ja kasutab suunamisel kõnes eri suhteid (aeg, põhjus, koht, tagajärg, eesmärk jms) väljendavaid kaheosalisi liitlauseid;
- 12) tuletab sõnu õpitud liidetega; moodustab liitsõnu;
- 13) kasutab kõnes sõnade käände- ja pöördedorme, analüüsib sõnavormide koostist;
- 14) tunneb ja rakendab kirjutamisel tähekasutus- ja ortograafiareegleid, vajaduse korral abimaterjalidele toetudes või õpetaja suunamisel.

Määruses fikseeritud õpitulemused on lähtuvalt käsitletavast õppesisust konkretiseeritud.

Õppetegevus 7. klassis

Keeleõpetuses tõuseb teadlikkuse osakaal, õpitakse tundma keeleteooria elemente. Õigekirjaoskus automatiseerub, õpitakse juurde uusi liitlause malle, aktiveerub liitlausete kasutamine. Kui keeleõpetuses oli 6. klassis mahult esikohal sõna muutevormide käsitlemine, siis 7. klassis tõuseb peamiseks teemaks liitlause. Keeleülesannete täitmisel kasutatakse teiste ainete sõnavara ja tüüpilisi lausemalle. Peamine tööviis on praktiline harjutamine.

Tekstikäsitlemise eesmärkideks on 7. klassis eri mõistmisstrateegiate kasutamine. Tekstis orienteerumiseks lisandub valiklugemisele temaatilise lugemise õppimine, mis on ühtlasi eeldus temaatiliseks ja tegelase nimel jutustamiseks. Teksti sisu kokkuvõtte ja allteksti sõnastamine toimub õpetaja suunamisel. Õpilaste iseseisvuse suurendamiseks esitatakse ülesanded lähtuvalt teksti mõistmise strateegiast ja jutustamise liigist, arvestatakse lapse tekstianalüüsi oskuse kujunemise etappi. Tekstis kirjeldatud keeruliste ja/või lastele vähetuntud stsenaariumite korral rakendatakse detailset analüüsi.

Lihtsustatud õppetasele vastavad õppematerjalid

1. K. Männiksaar, R. Lill. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1.-3. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2013
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 1.-4. osa Tallinn, INNOVE, 2014

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- saab aru selget teavet sisaldavast igapäevasest kõnest;
- mõistab seisukohtade võimalikku erinevust suhtlemisel, selgitab oma seisukohti;
- otsib teavet teistelt inimestelt;
- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, osaleb dialoogis õpitud lausemallide põhjal.

Õppesisu	
Erinevate, sh vastandlike arvamuste mõistmine ja väljendamine ühistegevuses, kokkuleppe otsimine. Reageerimine agressiivsetele väidetele. Oma seisukoha selgitamine kaaslasele ja kaaslaste rühmale, oma arvamuse põhjendatud kaitsmine. Poiste-tüdrukute suhtlemise kujundamine: kontakti adekvaatne loomine ja jätkamine, häbematuses, valehäbist hoidumine. Teabe hankimine ja suuline edastamine sõltuvalt situatsioonist: eri suhtluspartnerid ja/või - paigad; täiendava teabe küsimine arusaamatuste korral, teabe täiendamine või konkretiseerimine, osalemine dialoogis ja polüloogis (rohkem kui kahe inimese vestluses). Sündmuse kirjeldamine oma ja teiste positsioonilt. Teiste ja oma käitumise otstarbekuse hindamine eesmärkidest, tunnetest ja tingimustest sõltuvalt. Teistes õppeainetes omandatud teadmiste sõnastamine ja ainesõnavara kasutamine eesti keele tundides.	Kasutatakse igapäevases suhtlemises esinevaid situatsioone, nende kirjeldusi ja harjutusi.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- orienteerub talle mõistetavate sündmuste ajalistes ning põhjuslikes seostes;
- kasutab õpetaja suunamisel teabe hankimiseks teksti, teabekirjandust või interneti.

Õppesisu	
Tähelepanu keskendamine teabe valikulisele hankimisele pikemast tekstist või mitmest teabeallikast. Sündmuste ajaliste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) ning põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine.	Soovitav on kasutada tunni organiseerivas etapis või õpetuse selgitamisel teemaga

Õppesisu	
Põhjuste ahela teadvustamine sündmuste ajalises kirjelduses, põhjuslike ja mittepõhjuslike seoste eristamine kirjeldatud sündmuste ahelas. Ühiskondlike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Õpitud toimingute kontrollimine ja planeerimine. Teabekirjanduse kasutamine. Interneti ja meedia võimalused.	seostuvaid taju ja mälu arendavaid ülesandeid.

Õppesisu, õpitulemused ja soovitused õppetöö läbiviimiseks

1. Praktiline grammatika

1.1 Lause

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemalle;
- mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes.

Õppesisu	
1.1.1 Lihtlause	
Alus- ja öeldisrühm. Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmine ja laiendamine, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine. Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (<i>kas? ega?</i>) ja avatud (<i>kes? kus?</i> jne) küsimuste rühmad. Lihtlause kaastekstis.	Õpilaste tähelepanu pööratakse lauseid ja lauseosi siduvate sõnade tähendusele ning sõnajärjele sõltuvalt eelnevast lausest, lausete transformeerimisele, st lause või lauseosa grammatilisele teisendusele, mille puhul lause põhitähendus ei muutu. Suunavate abivahenditena kasutatakse skeeme. Praktilises grammatikas harjutatakse situatsioonist lähtuvat küsimuste esitamist etteantud küsisõnadega. Küsilause moodustamisel väitlausest soovitatakse järgnevaid võtteid: umbmääraste asesõnade ja küsisõnade tugi (<i>Keegi jooksis staadionil. Kes?</i>); väärt- ja küsilause sobitamine;

Õppesisu	
	küsilause moodustamine sõnast lähtudes (<i>Poiss jooksis staadionil</i>); küsilause iseseisev moodustamine. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
1.1.2 Koondlause	
Loetelu. Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited. Korduvate lauseliikmete laiendid. Sidesõnad <i>ja, ning, ega, ehk, või, kui ka</i>. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast. Koma kasutamine. Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.	Luuakse situatsioone koondlause kasutamiseks kõnes. Sidesõnade tutvustamiseks on soovitatav lauseid tähenduslikult analüüsida. Analüüsiharjutuste eesmärk on korduvate lauseliikmete leidmine ja seoste määramine põhisõna või laiendiga. Lause koostamisel kasutatakse skeeme jt graafilisi abivahendeid. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
1.1.3 Liitlause	
Liitlause leidmine tekstist, nende mõistmine. Liitlause moodustamine lihtlausest ja/või skeemide järgi. Ajasuhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad <i>ja, ning</i>. Ajasuhte väljendamine põimlausega: sidendid <i>ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui</i>. Lause grammatilise tähenduse mõistmine, lause koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lause transformeerimine. Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid <i>ja, ning, sellepärast, sest</i>. Lause mõistmine, koostamine. Tegevuse eesmärgi väljendamine liitlauseid. Sidendid <i>et, selleks et</i>. Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalause eristamine. Lause mõistmine ja koostamine. Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlauseid. Sidendid <i>aga, kuid, ent, vaid, ja, või</i>. Lause mõistmine ja koostamine.	Liitlause mõistmist ja moodustamist harjutatakse mallide kaupa, lähtudes nende grammatilisest tähendusest. Lause koostamisel selgitatakse osalause tähendust ja nende abil väljendatud suhet. Lause analüüsil ja koostamisel toetutakse analoogiale, kasutatakse lauseskeeme. Soovitatavad harjutustüübid: lause grammatilise tähenduse ja struktuuri selgitamine, lauseskeemi koostamine; osalause sobitamine; lause lõpetamine ja alustamine; pealause laiendamine eri suhteid väljendavate kõrvallausetega; kõrvallause moodustamine küsimustele toetudes; kõrvallause moodustamine sidendite abil; liitlause koostamine lihtlausest; lause koostamine skeemi järgi;

Õppesisu	
Objektisuheid väljendavad liitlaused. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid <i>et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Atributiivsust väljendavad liitlaused. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid <i>mis (mille jne), kes (kelle jne)</i>. Lausete mõistmine ja koostamine. Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks. Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.	lausete transformeerimine; korrektuurharjutused. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa

1.2. Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- tuletab sõnu õpitud liidetega;
- moodustab liitsõnu;
- teab muutevormi grammatilist tähendust;
- kasutab sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist.

Õppesisu	
1.2.1 Sõnaliigid	
Kujutlused sõnaliikide <u>üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest ning formaalsetest tunnustest</u>. Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine. Käände- ja pöördevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).	Sõnaliikide käsitus on suunatud tööle sõnaliigi tunnustega: kategoriaalne tähendus, muutmisviis, roll lauses. Sõnade tuletamisel laiendatakse tuletusliidete hulka. Sõnade tuletamiseks kasutatakse vajaduse korral skeeme ja näidiseid. Sõnavormide moodustamisel on abiks morfoloogiaküsimused, skeemid või tabelid. Tuletisi rühmitatakse tähenduse alusel, muudetakse, kasutatakse sõnaühendites ja lausetes ning loovtöodes. 7. klassis ei tegelda veel sõnaliigi määramisega, kuigi õppematerjalis esinevad nimetused, mis on eeltöös järgmistes klassides õpetavale. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.2 Nimisõna	

Õppesisu	
Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne). Nimisõnade moodustamine liidete abil: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik</i>. Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus. Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. <u>Süntaksiküsimuste</u> esitamine sõnavormide täpsustamiseks, <u>morfoloogiaküsimuste</u> esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.	Käändevorme käsitletakse tervikuna: formaalseid tunnuseid ja kõiki funktsioone vaadeldakse koos, seejärel rühmitatakse sõnavormid grammatilise tähenduse alusel. Otstarbekad on järgmised harjutustüübid: sõnaühendite analüüs sõnavormi koostise ja käändevormi tähenduse väljaselgitamiseks; käändevormide süntaktilise seose määramine sõnaühendites ja lausetes; käändevormi moodustamine ja kasutamine sõnaühendites ja lausetes; sõnaühendite rühmitamine nende grammatilise tähenduse (käändevormi funktsiooni) alusel; sõnalünkade täitmine; lähedasi suhteid väljendavate käändevormide eristamine ja kasutamine (<i>põllule, põlluni jne</i>); korrektuurharjutused sõnade leksikaalse ja vormilise sobivuse arvestamisega. Eesti keele tööraamat 7. klassile
1.2.3 Liitnimisõna	
Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis. Allrühmade nimetuste moodustamine.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.4 Omadussõna	
Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused. Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina. Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses. Kirjelduste koostamine.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.5 Arvsõna	

Õppesisu	
Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad). Rooma numbrid (I-XXV). Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.	Pööratakse tähelepanu numbrite ja arvsõnade kirjutamise kõrval ka nende õigete muutevormide kasutamisele ja põhisõnaga ühildumisele (eelkõige suulises tekstis). Teema käsitus on vaja tihedalt lõimida matemaatikas, töö- ja kunstiõpetuses käsitletavaga. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.6 Tegusõna	
Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel. Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses. Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis. Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist. Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende asukoht lauses. Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
1.2.7 Võõrsõna	
Võõrsõna tunnused ja nende tähendus. Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.	Võõrhäälikutega tutvumisel harjutatakse nende hääldamist eraldi, silpides ja sõnades. Tähelepanu pööratakse tööraamatutes kasutatud võõrsõnade tähenduse tundmisele ja nende kasutamisele. Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid;
- kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;

- kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.

Õppesisu	
2.1 Foneemanalüüs ja õigekiri	
Veahtlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d</i> s-i kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.	Veahtlike häälikute analüüsi- ja õigekirjavilumuse kujundamiseks kasutatakse individuaalseid abivahendeid ja ülesandeid. Õigekirjas kasvab reeglite rakendamise osatähtsus: <i>k, p, t</i> s ja <i>h</i> kõrval; <i>g, b, d</i> s-i kõrval; liitsõnade õigekiri; <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri; võõrsõnade õigekiri. Vastavalt vajadusele kasutatakse üldistatud skeeme. Reegli omandamine algab ortogrammide vaatlusega ja selle põhjal reegli sõnastamisega. Järgnevad ortogrammi leidmise, reegli rakendamise, ortogrammide eristamise ja vigade leidmise ning parandamise harjutused. Harjutatakse ennetavat enesekontrolli, pidevalt suunatakse kaasnevat ja resultaadikontrolli teostamist. Soovitatakse õpitavatest reeglitest koos näidistega koostada õpilasel pidevalt kasutatav reeglite kogumik.

3. Keeleteadmised ja -oskused

Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine.

Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik s-i kõrval, liitsõnade õigekiri, *h* ja *j*-i kasutamine, liidete õigekiri (nt *käija*).

Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses.

Sõnatuletus õpitud liidetega.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega;
- täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike;
- jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu;
- valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava);
- kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;

- iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.

Õppesisu	
4.1 Lugemistehnika	
Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist). Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).	Otstarbekas on anda individuaalseid ülesandeid lugemistehnika arendamiseks. Teksti erinevate ülesannetega korduvalt lugedes harjutatakse ladusust ja ilmekust, muudetakse teadlikult lugemise tempot.
4.2 Orienteerumine tekstis	
Sõnavara Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine. Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara). Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel. 5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsides ja taastades. Teksti analüüs Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel. Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel. Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine. Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast. Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen. Oletuste ja järelduste sõnastamine. Dialoogi analüüs	Teksti analüüsil selle peamõtte või allteksti mõistmiseks on vajalik oluliste sõnade selgitamine enne lugemist.

Õppesisu	
Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?). Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine). Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine). Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine). Valik- ja temaatiline lugemine Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal). Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine). Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist. Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks. Tegelaste käitumise analüüs Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust). Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine. Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus). Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus). Teksti peamõtte sõnastamine Peamõttele (sisu kokkuvõtte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates. Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.	
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Teksti kavastamine	

Õppesisu	
Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures. Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine. Teksti taastamine Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine. Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi. Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest). Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine. Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine). Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, -sõnaühendid). Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal. Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine. Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.	Alustatakse kokkuvõtliku jutustamise õpetamist, kuigi valdavalt annavad õpilased teksti sisu edasi tekstilähedaselt, valikuliselt või temaatiliselt. Abistavad võtted: kava, sõnaühendid, tugisõnad. Järeltöö õpilaste jutustusega: jutu täiendamine lugemiku tekstile toetudes, jutu täpsustamine, lühendamine, keelendite korrigeerimine.

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälkuõpetus. Häälkurühmad.	3	Teab, et sõnas võivad häälikud esineda üksikhääliku või häälikuühendina.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tähestik. Veaohklikud häälikud sõnas.		Järjestab sõnu tähestiku alusel. Leiab sõnas veaohklikud häälikud valdavalt abivahendita.	
Veaohlike häälikute õigekiri. Täishäälik ja suluta kaashäälik veaohklikus kohas. Täishäälik ja sulghäälik veaohklikus kohas. Täishäälikuühend veaohklikus kohas. Kaashäälikuühend veaohklikus kohas.	12	Kirjutab sõnades veaohliku koha (vajadusel skeemidele toetudes) õigesti. Kasutab valikuliselt abivahendeid kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Kontrollib ja selgitab kirjutatu õigsust.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa
Ortograafia. <i>k, p, t</i> s-i ja <i>h</i> kõrval Erandlik <i>g, b, d</i> s-i kõrval Võõrsõnade õigekiri <i>h</i> sõna alguses <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri	12	Kasutab kirjutamisel ja kirjutatu õigsuse kontrollimisel õpitavaid ortograafiareegleid. Kasutab vajadusel abistavaid materjale (reeglite kogumikku).	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa
Liitsõna	6	Mõistab, et liitsõna tähendus erineb liidetavate sõnade tähendusest. Mõistab ja selgitab samadest sõnadest moodustatud sõnaühendi ja liitsõna erinevat tähendust. Moodustab liitsõnu skeemide alusel, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Kirjutab liitsõnad õigesti.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 1. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Tegevused suvel ja sügisel. Mida teame ussidest? Vana aja koolis. Rahvajutud ja valmid.	10 6 6 11	Loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt, jõukohast tundmatut teksti peamiselt <u>süntagma</u> de kaupa.	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 2. osa lk. 4-37

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Nimisõna. Nimisõna tunnused. Nimi ja nimetus. Nimisõna algvorm ja muutevormid. Mitmuse tunnus.	3	Teab, et sõna algvorm ja tüvi annavad sõnale põhitähenduse; ainsuses sõnavorm koosneb sõnatüvest ja -lõpust; mitmuses sõnavorm sõnatüvest, mitmuse tunnusest ja sõnalõpust; sõnalõpp ja mitmuse tunnus annavad sõnale lisatähenduse. Valib sõnasse sobiva mitmuse tunnuse, kasutab vajadusel skeemi abi.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Sama suhet väljendavad käändevormid: Tegevuse koht. Tegevuse aeg. Kellegi või millegi seisund või olukord. Käändevormide tähendused.	5	Mõistab, moodustab ja kasutab lausetes ning kõnes sama suhet väljendavaid käändevorme.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Nimisõnade tuletamine: Liited: <i>-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik</i>.	3	Mõistab ja selgitab nimisõnale tuletisega lisatavat tähendust. Moodustab analoogia ja/või skeemide abil tegija- ja tegevusnimetusi, koha-, isikunimetusi, hulka märkivaid nimetusi. Kasutab tuletusliidetega sõnu lausetes ja kõnes.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Omadussõna. Omadussõna tunnused. Omadussõna kasutamine.	3	Eristab omadussõna teistest sõnaliikidest tähenduse alusel. Moodustab omadussõnade käändevorme küsimuste alusel.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Kesksõnade moodustamine ja kasutamine. <i>-nud, -tud, -v, -tav, -mata</i> kesksõnad. Omadussõnade tuletamine nimisõnadest. Liited: <i>-ne, -lik, -line, -jas, -kas</i>. Kirjelduse koostamine.	5	Mõistab kesksõnaga väljendatud sõnavormide tähendust. Kasutab moodustatud kesksõnu sõnaühendites ja lausetes. Mõistab ja selgitab omadussõnale tuletisega lisatavat tähendust. Moodustab analoogia ja/või skeemide abil tuletisliidetega omadussõnu, kasutab sõnaühendites ja lausetes. Kirjeldab loomade ja inimeste välimust ja iseloomu, kasutab õpitud omadussõnu.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Arvsõna. Arvsõna tunnused. Arvsõnade rühmad: põhi- ja järgarvsõnad, Rooma numbrid. Arvsõnade õigekiri.	3	Teab, et arvsõnad väljendavad esemete, olendite, nähtuste hulka või järjekorda; arvsõnad jagunevad põhi- ja järgarvsõnadeks.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Muudab ja eristab arvsõnu küsimuste alusel. Tunneb Rooma numbreid I-XXX, seostab vastava araabia numbriga. Kirjutab liitarvsõnad kokku või lahku toetudes näitlikule materjalile. Rakendab arvsõnade kirjutamisel liitsõnade õigekirjareegleid.	
Tegusõna. Tegusõna öeldisena. Alus ja öeldis. Tegusõna laiendid lauses. Sünonüümid ehk sarnase tähendusega tegusõnad. <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnimi.	3	Teab, et tegusõna on tavaliselt öeldiseks. Eristab lauses öeldist ja alust. Leiab lauses öeldist ja alust täpsustavad sõnad. Eristab, rühmitab ja kasutab sarnase tähendusega tegusõnu. Moodustab tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i>tegevusnimed, kasutab sõnaühendites ja lausetes. Kasutab analoogia toetudes õigesti <i>da-</i>tegevusnime tunnuseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Tegusõna pööramine. Ainsus ja mitmus. Olevik ja lihtminevik. Täisminevik ja enneminevik.	4	Pöörab tegusõna ainsuses ja mitmuses toetudes asesõnale või küsimusele. Moodustab tegusõnade oleviku- ja lihtminevikuvorme skeemide või analoogia alusel. Mõistab täis- ja enneminevikuvormidega väljendatud ajalisi suhteid (tegevus on sooritatud jutustamise ajaks või oli sooritatud enne mingit sündmust), moodustab	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		vastavaid tegusõnavorme abimaterjalile toetudes.	
Kõneviisid. Tingiv kõneviis. Kaudne kõneviis. Käskiv kõneviis.	4	Mõistab ja eristab kindlas, tingivas, kaudses, käskivas kõneviisis väljendatud tegusõnavorme. Moodustab skeemide ja/või küsimuste abil õpitava kõneviisi jaatava ja eitava kõne vorme, kasutab neid lausetes ja kõnes.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Kardemoni linna röövlid. Jõulud. Talverõõmud ja talvemured.	7 8 18	Täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid. Teab ja esitab peast vähemalt ühe luuletuse.	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 2. osa, lk. 38-74 Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 3. osa lk. 5-47

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Isikuline ja umbisikuline tegumood.	3	Mõistab, eristab ja selgitab tähenduse alusel isikulise ja umbisikulise tegumoe vorme. Moodustab umbisikulise tegumoe vorme analoogia alusel.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Ühendtegusõna.	3	Mõistab ja selgitab abisõna rolli ühendtegusõna tähenduse muutumises. Moodustab ühendtegusõnadega sõnaühendeid ja lauseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 2. osa
Lihtlause. Alus ja öeldis lauses. Lause ühendamise. Küsilause moodustamine.	6	Leiab lauses öeldise ja aluse, öeldise ja aluse laiendid. Moodustab pikast lausest lühikesi lauseid. Ühendab lühikesi lauseid pikemaks lihtlauseks. Moodustab etteantud lausetest küsilauseid.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Koondlause. Sidesõnad koondlause.	6	Teab, et koondlause on korduvate lauseliikmetega lihtlause; korduvad lauseliikmed eraldatakse koma ja sidesõnaga. Mõistab ja selgitab lause tähenduse sõltuvalt kasutatud sidesõnast.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Liitlause. Ajasuhteid väljendav liitlause. Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Vastandamise-eraldamise väljendamine liitlause.	6	Eristab lihtlause ja liitlause. Mõistab ja selgitab ajalausetega väljendatud samaaegselt toimuvaid ja üksteisele ajaliselt järgnevaid tegevusi. Mõistab vastandliku ja samal ajal toimuvat eraldava tähendusega liitlauseid, selgitab õpitavate sidesõnadega	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		väljendatud tähendusnüansse. Moodustab õpitavaid liitlausetüüpe skeemide alusel. Kasutab liitlausetes õigesti sidesõnu (vajadusel näidise alusel).	
Põhjus-tagajärgsuhteid väljendav liitlause. Tegevuse eesmärki väljendav liitlause. Tegusõna laiendamine sihitiskõrvallausega.	6	Eristab tegevuse põhjust ja tagajärge, tegevuse eesmärki konkreetsetes situatsioonides ja liitlausetes väljendatuna. Moodustab õpitavaid liitlausetüüpe skeemide alusel. Kasutab liitlausetes õigesti sidesõnu (näidise alusel).	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Otsekõne. Otsekõne muutmine kaudseks.	6	Eristab otsekõnes saatelauset (viitab, kes räägib) ja otsekõnet (rääkija sõnaline tekst). Kasutab skeemidele toetudes õigesti otsekõne kirjavahemärke. Sõnastab otsekõne kaudseks ja vastupidi.	Eesti keele tööraamat 7. klassile, 3. osa
Kordamine	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Kevad. Rahva looming. Õiged ja valed teod. Mõeldes suvele.	5 3 25 6	Annab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu. Valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava). Kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel. Hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.	Eesti keele lugemik-tööraamat 7. klassile, 4. osa.

Oodatavad õpitulemused 8. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras, iseloomustab plaani järgi tegelasi ja tegelaskarjast ning nende käitumist;
- 2) märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- 3) analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- 4) kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- 5) tutvustab kaaslastele ühte loetud raamatut;
- 6) loeb ja analüüsib jõukohast teksti ning täidab ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- 7) esitab küsimusi teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt;
- 8) märgistab suunamisel olulist teavet väljendavaid teabeüksusi tekstis, teeb märkmeid tekstide põhjal;
- 9) taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil: tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt; vajaduse korral rakendab tuttavaid abivahendeid;
- 10) kirjeldab abiga tegevusi ja sündmusi oma kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal;
- 11) koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse, kokkuvõtte või referaadi;
- 12) koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise järgi;
- 13) tunneb ära ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- 14) tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi;
- 15) kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis;

16) kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes, oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õppetegevus 8. klassis

Lugemis- ja kirjutamisoskuste süvendamine toimub individuaalsete ülesannete kaudu. Tõuseb endamisi (vaikse) lugemise maht (kuni 2/3 tekstist), mille käigus otsitakse vastuseid küsimustele või teavet probleemi lahendamiseks. Tegevuse planeerimist ja enesekontrolli harjutatakse peamiselt tekstiloomes ülesannete täitmisel.

Tööviisidest on endiselt ülekaalus praktiline harjutamine, abivahenditest kasutatakse skeeme, tekste, teabekirjandust, interneti. Süvendatakse oskust abivahendeid valida, kasutada, abi küsida.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. A. Kontor, K. Plado. Eesti keele tööraamat 8. klassile 1.-4. osa. Tartu, Kirjastus *Studium*, 2016
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile. 1.-2. osa. Tallinn, HTM, 2021
3. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid. Tallinn, HTM, 2017

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- kasutab teabe saamiseks õpetaja juhendamisel erinevaid allikaid;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust ja reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ning vastandlikele seisukohtadele;
- analüüsib suunavate küsimuste abil dialoogi;
- koostab õpitud tarbekirja etteantud näidise toel.

Õppesisu	
Suulise ja kirjaliku teabe hankimise võimaluste teadvustamine, teabe hankimine suhtluspartnerilt. Teabe suuline ja kirjalik edastamine sõltuvalt suhtluseesmärgist, strateegia valimine. Erinevate ja vastandlike arvamuste eristamine, oma seisukohtade kaitsmine kokkuleppe otsimisel, mõnest oma seisukohast loobumise harjutamine kujuteldavas situatsioonis. Dialoog. Suhtlemissituatsiooni komponentide teadvustamine: suhtluspositsioonid (situatiivsed ja sotsiaalsed rollid, hoiakud	Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil vajab suunamist ja abi. Enne rakendamist tuleb vajalikke õpitud oskusi korrata, nende rakendamist harjutada lihtsamal materjalil.

Õppesisu	
ja koostöövalmidus), motiividest tulenevad eesmärgid ja strateegiad, ütluse sisuline ja keeleline sobivus (ütluste valimine). Kaaslaste ütluste analüüs õpitud oskusi kasutades. Teabe seostamine ja sõnastamine eri suhteid väljendavate liitlausete abil. Eri põlvkondade suhtlemiseärasuste teadvustamine: lapsed-vanemad-vanavanemad, noorukid-täiskasvanud. Poiste-tüdrukute vastastikune suhtlemine, kiindumuse väljendamine. Ebaviisakatele repliikidele reageerimine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine, individuaalne ja rühmakäitumine. Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine. Kirjalike tekstide koostamine: vabas vormis tarbekiri (kiri, teade, kutse, seletuskiri, avaldus, allkiri, volitus, elulookirjeldus); blankettide täitmine (teenuste arveldused, ajakirjanduse tellimine, e-poe kasutamine).	Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

2. Tunnetustegevuse arendamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukorras;
- käitub otstarbekalt ja moraalinõuetele vastavalt kogetud olukorras;
- märkab ja hindab kaaslaste käitumise (sh sõnakasutuse) sobivust, reageerib adekvaatselt kaaslaste erinevatele ja vastandlikele seisukohtadele;
- kasutab tuttavat teabekirjandust juhendamisel.

Õppesisu	
Tähelepanu keskendamine kestva samalaadse tegevuse jooksul: teabe otsimine, tekstide koostamine, ühisvestlus-väitlus, tekstide kuulamine jm. Taju arendamine: objekti osade ja tegevusstseenide analüüsimine, tajutud teabe sõnastamine. Mõtlemise ja mälu arendamine: üldistamis- ja konkretiseerimisstrateegiate rakendamine, erilaadsete seoste loomine.	Õpitulemuste saavutamiseks on vajalik luua laste kogemustele vastavaid õppesituatsioone ning analüüsida loetud palade tegelaste käitumist ning tegevusi.

Õppesisu	
Põhjus-tagajärg-seoste ahela ning sündmust kirjeldava mitme põhjuse teadvustamine. Enesekontrolliharjumuste kujundamine, planeerimise osatähtsuse teadvustamine. Teabekirjanduse kasutamine õpetaja suunamisel.	

Õppesisu, õpitulemused

1. Praktiline grammatika

Keeleõpetuses süvendatakse ja süstematiseeritakse varemõpitud, tõuseb keelekasutuse teadlikkus. Enam tähelepanu pööratakse lausemallide aktiveerimisele, sh lausele tekstis, ning praktilisele sõnamoodustamisele. **Harjutustesse keelelise materjali valikul arvestatakse teiste ainete vajadusi.**

1.1 Lause

Lauseõpetuses on rõhuasetus nii 8. kui ka 9. klassis lausemallist olenevalt lausetähenduse mõistmisel ning muuteharjutustel. Praktiline lauseõpetus toetub osaoskustele moodustada sõnavorme ja sõnu, mõista nende tähendust ning sõnade seost (tegusõna- ja nimisõnafraase). Konteksti lausetähenduse mõistmiseks on oluline analüüsida lausetevahelisi seoseid (kasutada lokaalse sidususe strateegiat).

8. klassis on lauseõpetuse käsitlemise eesmärgiks anda ülevaade kõigist eesti keele lausetüüpidest. Ülevaade jääb praktilisele tasemele: analüüsitakse ja võrreldakse erinevate lausete tähendust, koostatakse lauseid skeemide ja analoogia alusel, harjutatakse intonatsiooni, lausete transformeerimist. Lasetüüpide formaalset analüüsi õppekava ette ei näe.

Õpitulemus:

Õpilane:

- mõistab ja kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.

Õppesisu	
1.1.1 Lause	
Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis. Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine. Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.	Süvendatakse teadmist, et lausega saab väljendada mõtet. Pööratakse tähelepanu lause eri liikidele ja teadvustatakse, et lauseid saab liigitada: 1) ülesehituse järgi (lihtlause: laiendamata ja laiendatud lihtlause, koondlause; liitlause), 2) väljenduse eesmärgi järgi (väit-, küsi-, hüüdlause).

Õppesisu	
1.1.2 Lihtlause	
Äratundmine, peamised formaalsed tunnused. Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused. Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses. Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisidusaks. Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliid dialoogis. Korduvad lauseliikmed ja osalaused. Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult. Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi. Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta. Otsekõne muutmine kaudseks.	Vajalik on harjutada sõnade järjekorra muutmist lausetes ja lausete transformeerimist, pöörates analüüsil tähelepanu lause tähenduse muutumisele. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
1.1.3 Koondlause	
Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend). Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>. Koondlausete moodustamine. Kirjavahemärgid koondlauses.	Harjutatakse korduvate lauseliikmete leidmist ja nende laiendamist. Lauses muudetakse ja asendatakse sidendeid, jälgides lause tähenduse muutust. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
1.1.4 Liitlause	
Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Rindlause. Põimlause. Osalaused. Alus ja öeldis osalausetes.	

Õppesisu	
Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta. Osalausetega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine. Küsimuste (küsilause, <u>süntaksiküsimus</u>) esitamine osalausete kohta. Sidendite tähenduse mõistmine. Liitlausetes väljendatavad suhted: tegevuste vastandamine (<i>Vend kirjutab, aga õde loeb.</i>); koht (<i>Sõitsin sinna, kus mind oodati.</i>); aeg: üheaegsus ja järgnevus (<i>Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.</i>); põhjus (<i>Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.</i>); eesmärk (<i>Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.</i>). Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sidendid, osalausete paigutus. Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine. Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine). Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausest ja vastupidi (analoogia põhjal). Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine. Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausega ja vastupidi. Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallause. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvallause seos, küsimuse esitamine osalause kohta (<i>ütles mida?</i>), sidendid <i>et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis</i> jne. Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvallause abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.	Liitlauseid käsitletakse suhete ja suhet väljendavate lausemallide kaupa (<u>struktuur-semantiline rühmitus</u>). Liitlauseid koostatakse osalausetest analoogia, küsimuste/korralduste ja skeemide abil. Harjutatakse osalausete ja sidendite sobitamist, sõnade valimist lausesse, lausete lõpetamist ja moodustamist sidendist lähtuvalt. Liitlauseid moodustatakse lihtlauseid ühendades ja sisestades, moodustatud lauseid rakendatakse kontekstis. Lausete muutmine kontekstisidusaks. Soovitav on kasutada verifitseerimisharjutusi, tuues näiteid igapäevaelust. Otstarbekas on lausestruktuuri kujutada skemaatiliselt, koostada lauseid analoogia, küsimuste/korralduste abil. Vajalik on lausete moodustamine lihtlauseid ühendades ja sisestades, kasutada moodustatud lauseid kontekstis. Terminite osas: peamine pole nende kasutamine õpilaste aktiivses kõnes, vaid nende mõistmine. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

Õppesisu	
Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetuse, sidendid.	
Lausete kasutamine dialoogis ja tekstis.	

1.2 Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane

- tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
- tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.

Õppesisu	
1.2.1 Sõnaliigid	
Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine. Sõnaliikide eristamine. Samatüveliste sõnade tuletamine (<i>kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti</i>), tähenduslik eristamine. Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.	Sõnavara laiendamine ja sõnatähelepanu täpsustamine sõltub objektide ja nende tunnuste rühmitamise oskusest ja teadmistest. Sõnatähelepanu seletamisel suunatakse õpilaste tähelepanu objektide rühma tunnustele, funktsioonidele, omadustele, tunnuse tunnustele, objekti osadele. Üldistatud kujutluse loomiseks sõnaliikidest liigitatakse eelnevalt sõnu tähenduse, muutmisviisi ja sõnade päritolu järgi. Tehakse üldistus, et sarnase tähendusega ja sarnaselt muutuvad sõnad kuuluvad ühte sõnaliiki. Seejärel antakse sõnaliigi nimetus. Tähelepanu pööratakse samatüveliste sõnade tuletamisele ja tunnustele sõltuvalt sõnaliigist. Suunamist vajab sõnavormide ja tuletiste eristamine: sõnavormid tähistavad sama objekti (rühma) või tunnust, samatüvelised tuletised märgivad eri objekte või tunnuseid. Õpilased vajavad abi abstraktse tähendusega sõnade ning metafoorsete väljendite mõistmisel. Nende kasutamiseks on vaja luua õppesituatsioone.

Õppesisu	
1.2.2 Nimisõna	
Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht. Tuletised ja liitsõnad. Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend). Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus. Aluse seos öeldisega. Nimisõna käänamine. Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused. Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused. Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lauses ja kontekstis. Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist. Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri. Nimisõnade tuletamine Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: <i>-ur</i>, <i>-ar</i>, <i>-nna</i>. Tuletatud sõnade tähendus. Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel. Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses. Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused). Varemõpitud liidetega tuletiste kasutamine kõnes.	Tutvutakse käänamistabeliga, mida kasutatakse individuaalse abivahendina. Harjutatakse morfoloogiaküsimuste esitamist ja neile vastamist. käändevormide moodustamine, käändevormide äratundmine, vormide sobitamine käände nimetuse ja küsimusega, ühe ja sama sõna käändevormide rakendamine võimalikult paljudes sõnaühendites ja lauses. Vajalik on eristada <u>morfoloogia-</u> ja <u>süntaksiküsimuste</u> olemus ja funktsioon. 8. klassis tegeldakse sõnaliigi määramisega, terminite nimetamisega, vajadusel abistavale materjalile või analoogiale toetudes. Otstarbekas on luua õppesituatsioon, milles aktiveerida õpitud sõnavorme. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa ja 2. osa Vt lisaks <i>Käänamistabel</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa lk. 101 <i>Käändevormide tähendused</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa lk. 114-117
1.2.3 Omadussõna	

Õppesisu	
Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil. Omadussõna süntaktiline funktsioon (<i>täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane</i>). Mitu omadussõna põhissõna laienditena. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Liitomadussõnade õigekiri. Omadussõna tuletamine: tuletusliited: <i>-ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-</i>. Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses. Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.	Selgitada praktiliste näidete varal omadussõna olulisust. Enam tähelepanu pööratakse omadussõnade tuletamisele, tuletatud sõnade tähendusnüansside mõistmisele ja eristamisele teistest tuletusliidetega sõnadest. Vajalik on suunata õpilasi suulistes ja kirjalikes kirjeldustes pöörama tähelepanu omadussõnadele, neid mõistma ja laialdasemalt oma kõnes kasutama nii tuletatud kui ka liitomadussõnu, omadussõnade võrdlusastmeid. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
1.2.4 Arvsõna	
Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine. Rooma numbrid I-XXX. Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
1.2.5 Määrsõna	
Määrsõna tunnused, tähendusrühmad. Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses. Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: <i>-sti, -lt, -ti/di</i>. Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).	Iseseisvate, ase- ja abimäärsõnu tutvustav osa tööraamatus on toetavaks tööks tekstide mõistmisele ja mõeldud eelkõige suuliseks tööks. Vajab rõhutamist, et samatüveliste omadus- ja määrsõnade eristamise aluseks on sõnade süntaktiline seos lauses. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
1.2.6 Tegusõna	
Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad.	Süvendatakse ja süstematiseeritakse eelnevalt õpitut tegusõnadest. Lisaks pööratakse tähelepanu tähenduselt lähedaste tegusõnade

Õppesisu	
Tegusõna lauses, tegusõna laiendid. Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahoidmiseks. Samatüvelised tegusõnad (<i>kiirustama, kiirendama</i>). Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (<i>riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks</i>). Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (<i>Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.</i>) Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis. Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid. Tegusõna vormide aktiveerimine. Ühendteguõna, selle kasutamine lauses. Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine. Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (<i>käisid – oled/olid käinud</i>), <u>kontekstisidusate lausete</u> moodustamine.	laienditele ning ühe ja sama tegusõna erinevale tähendusele. Harjutustes aktiveeritakse tegusõna kõiki grammatilisi kategooriaid. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
1.2.7 Liitsõna	
Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine. Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina. Liitsõnade õigekiri.	Pööratakse tähelepanu sõnaühendi ja liitsõna eristamisele ja tähendusele. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
1.2.8 Võõrsõna	
Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.	Eesti keele tööraamat, 1. osa

2. Kirjutamine

8. ja 9. klassi õpetuse eesmärk on saavutada võimalikult õige kiri ja rakendada kirjutamisoskust ühe operatsioonina teiste ülesannete täitmisel.

Õpitulemus:

Õpilane:

- kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töodes õpetaja suunamisel;
- oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Õppesisu	
2.1 Foneemanalüüs ja õigekiri	
Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute õigekiri. Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri. Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanime õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil. <i>k, p, t</i> ja <i>g, b, d</i> heliliste häälikute kõrval. Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri. Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril. Liited <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri. Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.	Häälikuõpetuse ja ortograafiakursus on 8. klassis ülevaatlikku laadi. Harjutustega kujundatakse õigekirjavilumust, tähelepanu tuleb pöörata sõnavaravalikule, sh aktiveeritavatele võõrsõnadele. Vajalikud on individuaalsed ülesanded enesekontrolliharjumuste kujundamiseks ja lünkade kõrvaldamiseks. Õpilasi suunatakse oma oskuse probleemi märkama enne ülesande sooritamist. Süvendatakse õigekirja kontrollimise oskuse interneti abil (ÕS, EKI). Teadlikkuse tõstmiseks on otstarbekad järgmised töövõtted: kirjutamisega kaasnev kommenteerimine, kirjutatu põhjendamine, <u>ortogrammide</u> joonimine, ortogrammidega sõnade rühmitamine. Eristamist vajavad tuletatud sõnad ja liitsõnad (<i>tallinlane, tuttmüts</i>). Kirjalike tööde kogumaht ühes õppetunnis on soovitatavalt 65-75 sõna. Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa Vt lisaks <i>Õigekirja kujunemist toetavad tabelid</i> Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa lk. 102-103

3. Keeleteadmised ja -oskused

Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.

Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine.

Käänamistabeli tundmine: käändenimetused, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine.

Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.

Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.

Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks;
- loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga;
- täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;
- oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata;
- koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta;
- taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid;
- iseloomustab tegelast ja tegelaserühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist;
- kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga);
- koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.

Õppesisu	
4.1 Lugemistehnika	
Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega.	Individuaalsed ülesanded lugemistehnika lünkade kõrvaldamiseks.
Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos.	Ladususe ja ilmekuse harjutamine.
Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).	Endamisi (vaikne) lugemine tuleb alati seostada konkreetse ülesandega, küsimusega või see peab suunama mingi probleemi lahendamiseks vajalikku teavet otsima.
Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine.	Järk-järgult tõstetakse endamisi lugemise mahtu.
Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.	

Õppesisu	
4.2 Orienteerumine tekstis	
Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine. Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel. Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides. Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel. Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.	Teksti analüüsil selle peamõtte või allteksti mõistmiseks on vajalik oluliste sõnade selgitamine enne lugemist. Suunatakse kasutama nii tööraamatus olevat sõnastikku kui internetti www.eki.ee.
Teksti analüüs Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõtte) mõistmine. Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingu teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine). Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine. Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (<i>miks? milleks? kuidas?</i>). Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne). Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu. Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle. Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.	

Õppesisu	
Teabe märgistamine tekstis. Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine. Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine. Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani). Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega. Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.	Teabe võrdlemiseks, analüüsimiseks, kasutamiseks on vajalik õpetada seda visualiseerima – tajutaval viisil märgistama (allajoonimine, värvide kasutamine jne). Esialgu tuleb seda teha koostöös õpetajaga. Seejärel tuleb õpetajal anda ülesandeid, kus märgistatud teavet on vaja kasutada.
Teksti peamõtte sõnastamine Peamõtet väljendava või peamõttele/alltekstile viitava lõigu (lause) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine, võrdlemine autoritekstiga, sõnastuse põhjendamine tekstile viidates. Peamõtte seostamine õpilaste käitumise ja kogemustega.	
Teksti kavastamine Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.	Soovitav on kasutada korrektuurkava, korrigeerides kavapunktide/tugisõnade järjekorda, sõnastust.
4.3 Eneseväljendus (jutustamine)	
Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.	Jutustamise abivahenditeks on endiselt tugisõnad, sõnaühendid, skeemid, joonised. Järk-järgult hakatakse koostama ja kasutama ka verbaalset kava. Eelneval ühisarutelul teadvustatakse teksti koostamise (tekstiloomel) etapid: eesmärk (<i>milleks? kellele? mida?</i>), teemakohase teabe otsimine ja valimine, teabe järjestamine,

Õppesisu	
Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades. Enda või kaaslaste jutustatud info kirjalik väljendamine. Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal. Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.	teabe sõnastamine, sisuline ja keeleline järeltöö. Järeltöö õpilase jutustusega: jutu täiendamine, jutu täpsustamine, jutu lühendamine, keelelise väljenduse parandamine/täpsustamine.
Kirjaliku teksti koostamine Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne. Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal. Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel. Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal. Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.	
Konspekterimine Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine. Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks. Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.	Konspekterimise käigus tehtud märkmeid on soovitatav kasutada jutustamisel, kirjalike loovtööde ja tarbekirjade koostamisel.

Soovituslik teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

1 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikud ja tähed. Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute õigekiri.	6	Kirjutab sõnades veahtliku koha (vajadusel skeemidele toetudes) õigesti. Kontrollib ja selgitab kirjutatu õigsust. Kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Võõrhäälikud ja -tähed. Võõrsõnad.	2	Hääldeb õigesti õppeainetes esinevaid võõrhäälikutega sõnu. Selgitab tööraamatutes kasutatud võõrsõnade tähendust. Kontrollib võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanime õigekirja interneti abil.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Sõnaliigid. Ülevaade sõnade rühmitamisest ja sõnaliikidest.	1	Rühmitab sõnu tähenduse ja muutmiseviisi järgi. Kasutab sõnaliigi nimetusi abistava materjali toel õigesti.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Nimisõna. Nimisõna tunnused. Nimi ja nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri.	4	Tunneb ära ja nimetab lauses nimisõna. Eristab nime ja nimetust. Kasutab õpitava materjali ulatuses õigesti suurt ja väikest algustähte ning jutumärke pealkirjades, vajadusel ülevaatlikule näidisele toetudes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Nimisõna algvorm ja käändevormid. Käänamistabel.	5	Tunneb ära ja moodustab nimisõna käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele (käänamistabelile).	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa
Liitsõna. Liitsõna liigid. Liitnimisõna: nimetavaline ja omastavaline liitumine.	3	Tunneb ära liitsõna, eristab selles põhisõna ja täiendsõna. Mõistab ja kasutab liitnimisõnade moodustamisel nimetavalise ja omastavalise liitumise malle. Teab ja kasutab õigesti liitsõnade õigekirja reegleid.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Nimisõna käändevormide tähendused. Nimetav kääne. Omastav kääne. Osastav kääne.	3	Mõistab, et sõnal erinevates käändevormides on erinevad tähendused. Selgitab käändevormide tähendusi, rühmitab sõnavorme nende alusel. Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Sisse-, sees- ja seestütlev kääne.	3	Selgitab käändevormide tähendusi, rühmitab sõnavorme nende alusel. Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Alale-, alal- ja alaltütlev kääne.	2	Selgitab käändevormide tähendusi, rühmitab sõnavorme nende alusel. Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Saav kääne. Rajav kääne. Olev kääne.	2	Selgitab käändevormide tähendusi, rühmitab sõnavorme nende alusel. Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Kaasa- ja ilmaütlev kääne.	2	Selgitab käändevormide tähendusi, rühmitab sõnavorme nende alusel. Moodustab ja kasutab ainsuse ja mitmuse käändevorme sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Folkloor kui rahva vaimne looming. Rahvaluule liigid. Teabe vahendamine.	25 8	Õpilane tunneb ja väärtustab rahvaluulet, nimetab selle liike.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Nimetab mõne mõistatuse või kõnekäänu ja selgitab selle tähendust. Leiab loetud palast olulist infot ja märgistab seda. Kirjutab korrektselt vormistatud kutseid ja teateid nii käsikirjaliselt kui arvutis.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Sõnade tuletamine liidete abil. Nimisõnade tuletusliited. Liide <i>-gi</i> ja <i>-ki</i>.	5	Tuletab sõnu õpitud liidetega. Mõistab ja kasutab kõnes tuletistega sõnu.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõna. Omadussõna muutmine: algvorm ja käändevormid.	6	Tunneb ära ja nimetab lauses omadussõna. Moodustab ja kasutab omadussõnade käändevorme sõnaühendites ja lausetes, vajaduse korral toetub näidisele (käänamistabelile).	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõnade tuletusliited. Liited: <i>-ne</i>, <i>-like</i>, <i>-lik</i>, <i>-tu</i>, <i>-kas</i>, <i>-jas</i>, <i>eba-</i> ja <i>mitte-</i>.	4	Tuletab sõnu õpitud liidetega. Mõistab ja kasutab kirjelduste koostamisel tuletistega sõnu.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Omadussõnade otsene ja ülekantud tähendus. Liitomadussõna.	6	Selgitab enamkasutatud sõnaühendites omadussõnade otsest ja ülekantud tähendust, kasutab sõnaühendeid kontekstis. Mõistab ja selgitab õpitavate liitomadussõnade tähendust,	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		kasutab sõnaühendites ja lausetes.	
Omadussõnade võrdlusastmed.	4	Mõistab, moodustab omadussõnade võrdlusastmeid, kasutab neid objekte või nähtusi kirjeldades.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 2. osa
Määrsõnad. Samatüvelised määrsõnad ja omadussõnad.	6	Mõistab sõnaühendis määrsõna rolli tegusõna tähenduse muutumises. Tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab sõnaühendites ja lausetes.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Arvsõna. Rooma numbrid. Arvsõnade õigekiri.	2	Eristab arvsõnu tähenduse järgi. Moodustab arvsõnade käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele, kasutab kontekstis. Tunneb Rooma numbreid I-XXX, seostab vastava araabia numbriga. Kirjutab liitarvsõnad kokku või lahku, toetudes näitlikule materjalile. Rakendab arvsõnade kirjutamisel liitsõnade õigekirjareegleid.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundi de arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Eesti rahva ärkamisaeg ja suurkujud Reklaam. Kuulutused. Elulookirjeldused.	20 13	Õpilane tunneb ja väärtustab ärkamisaja suurkujusid, nimetab mõnda teost, kirjeldab lühidalt mõnda sündmust sellest perioodist, kasutades pala lugemise ajal tehtud märkmeid. Kirjutab ja vormistab korrektselt nii käsikirjaliselt kui arvutis elulookirjeldust, kasutades nii enda kui loetud paladest saadud tuntud inimeste andmeid. Annab oma kogemuste piires hinnangu nähtud reklaamile või loetud kuulutusele.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 1. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Lihttegusõna. Samatüvelised tegusõnad. Sarnase tähendusega tegusõnad.	2	Teab, et teigusõnad on pöördõnad; lauses on tegusõnal tavaliselt mitu laiendit. Selgitab käsitletud samatüveliste tegusõnade tähendust, rakendab õpitut sõnaühendites ning lausetes. Kasutab lausetes ja tekstides mingi tegevuse täpsemaks väljendamiseks või sõnakorduste vältimiseks sarnase tähendusega tegusõnu.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Tegusõna pöördelised vormid. Ainsus ja mitmus.	3	Tunneb ära ja moodustab tegusõna ainsuse ja mitmuse oleviku ja mineviku	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Olevik ja minevik. Lihtminevik. Täisminevik. Ennemininevik.		pöördevorme, vajaduse korral toetub näidisele (analoogiale). Rakendab sõnavorme kontekstis.	
Jaatav ja eitav kõne. Kõneviisid.	3	Mõistab tegusõna jaatavat ja eitavat kõnet, transformeerib ning rakendab kontekstis. Eristab ja selgitab nelja kõneviisi tegusõnavormis väljendatud teabe ja tunnuste alusel. Rakendab tegusõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Isikuline ja umbisikuline tegumood.	2	Mõistab, eristab ja moodustab tegusõna isikulise ja umbisikulise tegumoe vorme, vajaduse korral toetub näidisele (analoogiale). Rakendab sõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Ühendteigusõna ja väljendteigusõna.	2	Teab, et tegusõnad koos abimäärsõnaga on ühendteigusõnad. Mõistab õpitud ühendteigusõnade tähendust, rakendab neid kontekstis. Mõistab, selgitab ja sõnastab ümber käsitletud väljendteigusõnade tähendust.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Tegusõna käändelised vormid. Kesksõnad: <i>v-</i> , <i>tav-</i> , <i>nud-</i> ja <i>tud-</i> kesksõna.	3	Tunneb ära, mõistab ja moodustab algoritmi alusel vastavaid kesksõnavorme, kasutab neid sõnaühendites ja lausetes. Rakendab sõnavorme kontekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 3. osa
Lause. Lihtlause.	2	Teab, et lause on sõnadega väljendatud terviklik mõte,	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Laiendamata ja laiendatud lihtlause. Sõnade järjekord lauses.		sõnad peavad lauses olema õiges järjestuses ja vormis. Eristab lauses alust ja öeldist, leiab öeldise laiendid. Laiendab lauset eri sõnaliikides muutevormidega.	
Koondlause. Korduvad lauseliikmed. Sidesõnad koondlauses. Korduvate lauseliikmete laiendid.	2	Eristab koondlauset teistest lausetüüpidest. Teab, et koondlause tähendus sõltub sidesõnast. Mõistab ja selgitab eri sidesõnadega väljendatud loetelu tähendusvarjundeid, kasutab sidesõnu õigesti kontekstis. Kasutab koondlauseid kellegi või millegi kirjeldamisel.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Liitlause. Osalausete rinnastav ja alistav seos.	2	Teab, et liitlause koosneb kahest või enamast lihtlausest (osalausest), liitlause igas osalauses on öeldis, tavaliselt ka alus, osalauseid seovad omavahel komad, sidesõnad või koma(d) ja sidesõna, rinnastavas seoses ei allu üks osalause teisele, alistusseose puhul on üks osalause pealause, teine kõrvallause. Saab aru käsitletavate liitlausete tähendusest, koostab liitlauseid skeemide ja analoogia alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Täiendkõrvallause.	2	Teab, et täiendkõrvallause on alistavas seoses osalause, mis täpsustab	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		või täiendab pealauses väljendatud teavet; osalauseid ühendatakse sidesõnadega, mille ette kirjutatakse koma. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	
Aega väljendavad liitlaused.	3	Teab, et aega väljendava liitlausega saab väljendada tegevuse toimumise samaaegset või üksteisele järgnevat aega ja kestust. Valib ja kasutab aega väljendavate osalause sidumiseks sobivaid sidesõnu. Järjestab tegevusi nende toimumise järjekorras, sõnastab liitlausega. Moodustab samaaegset tegevust väljendavaid liitlauseid piltide alusel või lihtlausestest. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Kohta väljendavad liitlaused.	2	Kasutab kohaliitlauset tegevuse või sündmuse toimumise koha märkimiseks. Mõistab, et kõrvallause täiendab pealauses väljendatud teavet; osalause ühendamiseks kasutatakse sidendeid <i>kus</i>, <i>kuhu</i>, <i>kust</i>, mille ette pannakse koma. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalli suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Põhjust väljendavad liitlaused.	4	Kasutab põhjust väljendavaid liitlauseid tegevuse või olukorra põhjuse märkimiseks. Mõistab, et põhjusliitlausega saab väljendada mingi tegevuse või olukorra põhjust, tulemust või tagajärge; põhjus võib olla märgitud kas esimeses või teises osalauses. Mõistab ja eristab liitlauses väljendatud tulemust/tagajärge ja põhjust, kasutab seoste väljendamiseks õigesti sidesõnu <i>sest, kuna, seepärast, sellepärast et, ja seetõttu, sel põhjusel</i>. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Tegevuse eesmärki väljendavad liitlaused.	4	Kasutab eesmärki väljendavaid liitlauseid tegevuse ja selle eesmärgi märkimiseks. Mõistab ja eristab lausetes väljendatud tegevust ja selle eesmärki. Teab, et eesmärgilause on alistavas seoses liitlause, kus kõrvallause täpsustab pealauses öeldut. Moodustab tegevuse eesmärki täpsustavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel, kasutab sidesõnu <i>selleks et; selle nimel, et; sel eesmärgil et</i>. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tingimuslaused.	1	Mõistab, et tingimuslausetega saab väljendada tegevuste võimalikkust, tinglikkust. Moodustab vastavaid liitlauseid analoogia või skeemi alusel. Kasutab õpitud lausemalle suulises ja kirjalikus tekstis.	Eesti keele tööraamat 8. klassile, 4. osa
Kordamine.	2		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Eesti kirjandusklassika. Levinumad tarbetekstid: avaldus tööle vormistamiseks, seletuskiri, puhkuse planeerimine.	29 10	Õpilane tunneb ja väärtustab Eesti kirjandusklassikat, nimetab mõnda kirjanikku ja tema teost, tutvustab seda lühidalt kaaslastele. Kirjutab ja vormistab korrektselt nii käsikirjaliselt kui arvutis levinumaid tarbetekste (avaldus tööle võtmiseks, seletuskiri), kasutades nii enda kui loetud paladest saadud tegelaste andmeid.	Eesti keele lugemik-tööraamat 8. klassile, 2. osa Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbetekstid.

Oodatavad õpitulemused 9. klassi lõpuks

Õpilane:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid teabe hankimiseks, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

Õppetegevus 9. klassis

9. klassi õpetuse põhitähtsuseks on, et õpilased tulevad igapäevaelus toime iseseisvalt ning jätkavad õpinguid vastavalt oma võimetele.

Eesti keele tundides toetatakse suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemist, oma arvamuse teistele mõistetavat väljendamist, põhjendamist ja kaitsmist.

Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse enesekontrollivõtete rakendamist.

Õppeprotsessis on endiselt suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Lihtsustatud õppetasemele vastavad õppematerjalid

1. Ü. Rästas. Eesti keele tööraamat IX klassile 1. -3. osa Tartu, *Studium*, 2014
Õppevara väljaandmist on toetanud Euroopa Sotsiaalfond ja Eesti riik.
2. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 9. klassile. Tallinn, HTM, 2016
3. K. Plado, K. Sunts. Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbetekstid. Tallinn, HTM, 2017

Oskused, mida kujundatakse kogu õppeaasta vältel

1. Suuline väljendusoskus ja suhtlemine

Õpitulemus:

Õpilane:

- suhtleb tavaolukordades (perekonnas, eakaaslastega, töökollektiivis, ametiasutuses jne) partnerit arvestades olukorrale vastavalt;
- järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- mõistab suhtluspartnerite seisukohtade võimalikku sarnasust, erinevust ja vastandlikkust, selgitab oma seisukohti, otsib lahendust erimeelsustele;
- hindab oma ja teiste käitumise otstarbekust ja moraalinõuetele vastavust tavaolukordades, käitub vastavalt olukorrale ja arvestab partnerit;
- kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekteerida;
- koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani abil;
- koostab õpitud tarbekirju näidiste alusel.

Õppesisu	
Teabe suuline ja kirjalik edastamine hargnenult, kokkuvõtlikult, suuline täiendav selgitamine. Tegevuse ühine planeerimine ja korrigeerimine tegevuse käigus, korralduste-soovituste esitamine ja nende täitmine. Teiste arvamuste kuulamine vaidlustes, tähelepanu keskendamine kestva selgitusele, oma seisukohtade väljendamine, käitumise ja eksimuste tunnistamine. Oskus tunnistada oma puudulikke teadmisi ja oskusi. Suhtlemine perekonnas: eri põlvkonnad, abikaasad.	Harjutatakse õpitud tarbekirja liike. Soovitav on koostada näidiste vihik. Konspekteerimine on täiesti uueks teemaks, millel on eriti suur tähtsus kutseõppes. Selleks valmistatakse valdavalt lugemistundides, kuid oluline on oskuse õpetamine ka erinevate ainete tundides teabetekste lugedes.

Õppesisu	
Suhtlemine töökollektiivis ning ametiasutustes: tööandja ja -võtja, käitumine tööturul. Neidude ja noorukite vastastikune suhtlemine kollektiivis ja kiindumuste korral. Reeglipärane käitumine ja ootamatud lahendid konfliktsituatsioonides, oma käitumise tulemuse ette kujutamine. Hinnangute, ühiste ja erinevate ning vastandlike seisukohtade teadvustamine: koostegevus ja vastuolud perekonnas, kambas-rühmas, koolis ja tööl, ühiskonnas. Nähtud ebatavalise sündmuse kirjeldamine (nt autoavarii). Põhjus-tagajärg-seoste ahela ning mitme samaaegselt mõjuva põhjuse teadvustamine. Vabas vormis tarbekiri ja blankettide täitmine. Kirjalike tekstide koostamine: ümberjutustus (tekstilähedane, kokkuvõtlik, laiendatud); tööprotsessi kirjeldus. Tegevuse planeerimine, sooritamine algoritmi järgi ja variatiivselt. Konspekti koostamine kirjaliku teabeteksti järgi: oluliste faktide leidmine; teksti ja lausete lühendamine, lühendite kasutamine; teksti taastamine ja tegutsemise koostatud konspekti järgi, konspekti täiendamine, enesekontroll. Suulise kõne konspekterimise harjutamine: <i>temaatiline valiketteütlus</i>, märkmete tegemine (lausete lühendamine, märksõnade ja sõnaühendite kasutamine), konspekterimine pärast lõigu kuulamist (vajadusel pärast ühisanalüüsi). Teksti taastamine oma ja teiste konspekti järgi.	Eesti keele lugemik-tööraamat. 8. -9. klassile. Tarbekiri. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Õppesisu, õpitulemused

1. Praktiline grammatika

1.1 Lause

Lauseõpetuses kasutatakse sõnaliikide õppimisel omandatud teadmisi ja oskusi.

Õpetamisel kasutatakse küllaltki keerulise sõnastusega lauseid, oluline on grammatiliste konstruktsioonide mõistmine, mille aktiivset kasutamist oma kõnes õpilastelt aga ei nõuta.

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes.

Õppesisu	
1.1.1 Lihtlause	
<u>Sõnaühend</u> ja <u>lause</u>, nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses. Tekstiväline lause. Laiendatud ja laiendamata lause. Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist. Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid. Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
1.1.2 Koondlause	
Koondlause moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid). Koondlause moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlauses. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest <i>ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka</i>.	Tähelepanu pööratakse sidendite tähendusele ja õigele kasutamisele koondlauses. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
1.1.3 Liitlause	
Rindlause. Osalaused, öeldis osalauses, osalausete paigutus. Koma ja/või sidesõnad rindlauses. Põimlause. Pealause, kõrvallause(d). Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlausete tähenduse mõistmine. Liitlausete tüübid: sihitiskõrvallause; tegutsemise tingimust väljendav lause: (<i>Kui mul on kindel töökoht, siis ma töotan viis päeva nädalas.</i>); aega väljendav lause: üheaegsus (<i>Läksin randa, puhus tugev tuul</i>) ja järgnevus (<i>Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.</i>);	Liitlause rakendamisel kirjalikus ja suulises kõnes on soovitatav kasutada järgmisi töövõtteid: liitlause tugilause, eelnevalt moodustatud lausete kasutamine kontekstis, dialoogi repliikide valimine ja moodustamine kujuteldavas ja õppesituatsioonis, tekstis esitatud teabeüksuste tõepärasuse argumenteerimine. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Õppesisu	
tegutsemise viisi väljendav lause: (<i>Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.</i>); põhjust (<i>Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.</i>) ja tagajärge (<i>Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.</i>) väljendav lause; eesmärgi väljendav lause: (<i>Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.</i>); kohta väljendav lause: (<i>Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.</i>); täiendkõrvallause. Mitmeosaliste liitlausete mõistmine kirjalikus tekstis. Koma ja/või sidesõnad põimlauses. Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused. Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused. Lausete rühmitamine väljendatavate suhete järgi. Lause moodustamine tegusõnafrasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine. Lausete transformeerimine. Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.	

1. 2 Sõnavara

Õpitulemus:

Õpilane:

- tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist.

Õppesisu	
1.2.1 Sõnaliigid	
Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest. Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses. Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.	Sõnaliikide käsitlemist alustatakse ülevaatega nende tunnustest (tähendus, morfoloogilised tunnused, süntaktiline funktsioon) ja tuletamisvõimalustest. Nii kujundatakse süsteemne ülevaade teemast, mida hiljem täpsustatakse sõnaliikide kaupa. Ka 9. klassis jääb esikohale semantiline analüüs ja keelendite kasutamine.

Õppesisu	
Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.	Iga sõnaliigi käsitlemisel pööratakse tähelepanu selle tähendusele, muutmisviisile ja kasutamisele lauses. Sõnade tuletamisel on rõhuasetus erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade samast tuletusalusest tuletamisel, tuletatud sõnade koostisel (rikka/lik), õigekirjal ja kasutamisel.
1.2.2 Nimisõna	
Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine. Nimisõna tuletamine: õpitavad liited <i>-ik, -us, -kas</i>. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Liitnimisõna Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (<i>õed-vennad</i>). Lühenenud tüvega liitumine (<i>lugemisoskus</i>), tüvede äratundmine. Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna. Liitsõnade koostis, õigekiri. Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.	Liitnimisõna käsitlemisel on esikohal semantiline analüüs, liitumismudelid omandatakse analoogiale toetudes. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
1.2.3 Omadussõna	
Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed. Omadussõna tuletamine: liited <i>-tu, -jas, -kas</i>. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
1.2.4 Arvsõna	

Õppesisu	
Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX). Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine. Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel. Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
1.2.5 Asesõna	
Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine. Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
1.2.6 Määrsõna	
Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määra-määrsõnad). Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: <i>-lt</i>, <i>-sti</i>, <i>-kesi</i>, <i>-ti</i>. Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnast. Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (<i>kahekesi</i>, <i>mitmekesi</i>). Ajamääruse väljendamine liitega <i>-ti</i> (<i>õhtuti</i>). Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes. Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
1.2.7 Tegusõna	
Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm). Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist. Ühendteigusõna. Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses. Mineviku kesksõnad: <i>nud-</i> ja <i>tud-</i>kesksõnad. Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.	Kordavalt käsitletakse tegusõna vorme: isik, arv, aeg, kõne, kõneviis, tegumood ja eelnevalt õpitud sõnavormide tähendus. Harjutatakse tegusõna pööramist ning moodustatud vormide rakendamist. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa ja 3. osa

Õppesisu	
Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (<i>loojunud päike, seotud käed</i>). Oleviku kesksõnad: <i>v-</i> ja <i>tav-</i>kesksõnad. Tegija iseloomustamine <i>v-</i>kesksõnaga (<i>magav koer</i>). <i>tav-</i>kesksõna nimisõna täiendina (<i>rajatav mänguväljak</i>). Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri. Kesksõnavormi ja tegusõna pöördvormi eristamine. Tegusõna tuletamine. Õpitavad liited: <i>-u</i>, <i>-ta</i>, <i>-ata</i>, <i>-ne</i>. <i>-u</i>-liitega tegusõnad loodushäälte (<i>siutsuma</i>), olukorra muutumise (<i>närbuma</i>), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (<i>kattuma, riietuma</i>). <i>-ta</i>-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel. Liidete <i>-ta</i> ja <i>-da</i> õigekiri (<i>rõõmustama, kohandama</i>). <i>-ata</i>-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälitsuse väljendajana (<i>ehmatas, praksatas</i>). <i>-ne</i>-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (<i>paksenedes</i>). Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses. Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.	
1.2.8 Võõrsõna	
Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad. Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.	Töö toimub tihedas seoses erinevate ainete õpetajatega. Soovitav on kasutada sõnastikke ja internetti. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

2. Kirjutamine

Õpitulemus:

Õpilane:

- järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;
- kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.

Õppesisu	
2.1 Õigekiri	
Veahtlikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides. Kaashäälikuühendi õigekiri. Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri. Ortograafiareeglite rakendamine: <i>g, b, d</i> helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri. Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed. Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.	Eeldatavasti on tähekasutusreeglite kasutamine 9. klassi õpilastel automatiseerunud, neid rakendatakse teiste teemade käsitlemisel, vajadusel esitatakse individuaalseid ülesandeid. Õigekirjaoskuse harjutamise käigus tuletatakse meelde ka sõnaliike, sõnavormide koostist, lauset, sõnaühendit, õigekirjareegleid. Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1.-3. osa

3. Keeleteadmised ja -oskused

Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.

Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.

Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.

Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.

4. Lugemine

Õpitulemus:

Õpilane

- loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt süntagmade kaupa ja ilmekalt;
- analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid;
- kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel;
- kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms).
- edastab loetud või kuuldud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.

Õppesisu	
4.1 Lugemistehnika	

Õppesisu	
Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.	Õpilastele, kes ei ole saavutanud lugemistehnika osas esitatud õpitulemusi, antakse jõukohaseid ülesandeid lugemisoskuse arendamiseks.
4.2 Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis	
Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.	Vajalik on suunata teabe leidmist nii kirjalikust (palade lugemine) kui suulisest tekstist (kuulamisülesanded). Juhendamist vajab märkmete tegemine. Esialgu on otstarbekas anda näidiseid, mida ühiselt analüüsidest tekib kujutluspilt oodatavast tulemusest.
4.3 Eneseväljendus	
Jutustamine Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine. Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri). Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitilinehindamine ja korrigeerimine.	Õpetamisel tuleb jälgida, mis jutustamise liiki oodatakse (detailne, kokkuvõtlik, mingil viisil muudetud vms). Kirjaliku jutustamise oskuse kujundamiseks tuleks eelistada kokkuvõtlikku või valikjutustust (ümberjutustus) või jutustus oma kogemuse alusel (kirjand). Kuulamisülesandeks peaks õpetaja valima hetkel aktuaalseid ja lapsi kõnetavaid teemasid.
Konspekterimine Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine. Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu. Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslaste konspekti järgi.	Konspekterimise eelduseks on oskus töötada tekstiga ning muuta lauseid: olulise leidmine tekstist, kokkuvõtlik jutustamine, põhiliste mõtete sõnastamine, lausete transformeerimine, lühendite ja sümbolite kasutamine, teksti taastamine konspekti järgi. Konspekterimise tulemused sõltuvad lugemise ja lauseõpetuse teemades püstitatud oodatavate õpitulemuste eelnevast täitmisest.

Teemade jaotus trimestrite lõikes

Eesti keele tundide jaotus: 6 tundi nädalas, sellest kõnearendus ja keeleõpetus 3 tundi, lugemine ja kõnearendus 3 tundi.

I trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Häälikud ja tähed. Sõna veahtlik koht. Täishäälik ja suluta kaashäälik, sulghäälik veahtlikus kohas. Häälikuühendid sõna veahtlikus kohas. Täishäälikuühend. Kaashäälikuühend.	3	Rakendab tähekasutusreegleid valdavalt automaatselt, sh iseseisvates kirjalikes töödes.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Võõrsõna.	3	Tunneb ära võõrsõna, eristab neid omakeelsetest sõnadest. Selgitab erinevates õppeainetes kasutatud võõrsõnade tähendust. Kontrollib võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimedega õigekirja Interneti abil.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Nimisõna. Nimisõna algvorm ja käändevormid. Käänamistabel. Käändevormide tähendus. Nimisõna mitmus	6	Eristab nimisõna teistest sõnaliikidest. Käänab nimisõna ainsuses ja mitmuses käänamistabeli alusel, selgitab käändevormide tähendust, kasutab sõna muutevorme suulises ja kirjalikus kõnes. Kirjutab sõnades õigesti mitmuse tunnuse.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Nimisõnade tuletamine.	3	Mõistab tuletusliidetega nimisõnade tähendusvarjundeid. Tuletab nimisõnu analoogia alusel, kasutab	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		tuletatud sõnu suulises ja kirjalikus kõnes.	
Liitnimisõna: moodustamine, õigekiri. Liitsõna käänamine. Lühenenud tüvega täiendsõna. Liitsõnade korduvad sõnaosad. Paarissõnad.	6	Teab ja mõistab, et liitnimisõnas on viimane osa põhisõna, mis annab sõnale põhitähenduse, täiendsõna täpsustab põhitähendust. Moodustab liitnimisõnu algoritmi või analoogia alusel, järgib kirjutades liitsõna õigekirjareegleid. Käänab ainsuses ja mitmuses (vajadusel käänamistabelile toetudes) liitnimisõnu, paarissõnu.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Sõnaühend ja liitnimisõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.	3	Eristab liitsõna sõnaühendist, rakendab elementaarseid kokku- ja lahkukirjutamise reegleid.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Omadussõna. Käänamine koos nimisõnaga. Omadussõna võrdlusastmed.	6	Eristab omadussõna teistest sõnaliikidest. Käänab omadussõnaga sõnaühendeid ainsuses ja mitmuses käänamistabeli alusel, selgitab käändevormide tähendust, kasutab käändevorme suulises ja kirjalikus kõnes. Moodustab omadussõnadest analoogia alusel kolme võrdlusastet, kasutab neid kontekstis.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa
Omadussõna tuletamine liidete abil.	3	Mõistab tuletusliidetega omadussõnade tähendusvarjundeid. Tuletab omadussõnu algoritmi või analoogia alusel, kasutab tuletatud	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 1. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		sõnu suulises ja kirjalikus kõnes.	

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: Meie jõud on me minevik: Eestlased sõjas ja Siberis. Teabe vahendamine.	33	Väärtustab eestlaste visadust ja vastupidavust keerulistes oludes, teeb teksti analüüsil märkmeid oluliste faktide kohta, annab nii suuliselt kui kirjalikult edasi sellekohast infot kaaslastele, põhjendades oma hinnanguid vabas sõnastuses ja temaatiliste lõikude lugemisega. Kirjutab korrektselt vormistatud kutseid ja teateid nii käsikirjaliselt kui arvutis, kasutades nii enda kui tekstidest saadud andmeid.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 1. osa lk. 5-77. Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 1. osa, lk. 110 Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbekiri Soovitusi töötamiseks 8. -9. klassi lugemik-tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114

II trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Arvsõna: põhiarvsõna ja järgarvsõna. Arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Murdarvsõna. Rooma numbrid.	6	Eristab arvsõna teistest sõnaliikidest. Eristab põhi- ja järgarvsõnu, selgitab nende tähendust sõnaühendites või lausetes. Rakendab õigekirjas (vajadusel näidisele või analoogiale toetudes)	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamise ning liitsõnade õigekirja reegleid. Käänab käänamistabeli alusel 5-kohalisi arvsõnu, sh murdarvsõnu ja kasutab käändevorme kontekstist lähtuvalt õigesti. Tunneb ja kasutab Rooma numbreid I-XXX.	
Asesõna. Isikulised, enesekohased, näitavad, umbisikulised, küsivad-siduvad asesõnad. Liide <i>-ki</i> ja <i>-gi</i>.	6	Teab, et asesõnad võivad lauses asendada nimi-, omadus- või arvsõna. Asendab lauses nimi-, omadus- ja arvsõna asesõnaga ja vastupidi. Kasutab muutevormide lõpus ja kirjutab õigesti liidet <i>-ki/-gi</i>.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Tegusõna. <i>ma</i>-tegevusnimi, <i>da</i>-tegevusnimi.	6	Eristab tegusõna teistest sõnaliikidest. Moodustab tegusõnavormidest <i>ma</i>- ja <i>da</i>-tegevusnime, kasutab õigesti sõnaühendites ja lauses. Kirjutab analoogiale toetudes õigesti <i>da</i>-tegevusnime tunnused (<i>-da/-ta</i>).	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Kindel kõneviis. Isikuline ja umbisikuline tegumood.	9	Leiab lauses tegusõna kindla kõneviisi vormid. Pöörab tegusõna ainsuses ja mitmuses.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Kasutab õigesti jaatava ja eitava kõne vorme. Mõistab, moodustab analoogia alusel, eristab ja kasutab kontekstist lähtuvalt õigesti liht-, täis- ja enneminevikuvorme. Mõistab isikulises ja umbisikulises tegumoes väljendatud teabe olemust. Moodustab analoogia alusel tegusõna isikulise ja umbisikulise tegumoe vormid. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut.	
Tingiv kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna tingivas kõneviisis väljendab tegevuse toimumist mingil tingimusel. Pöörab tingivas kõneviisis tegusõna ainsuses ja mitmuses, jaatavas ja eitavas kõnes. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa
Kaudne kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna kaudses kõneviisis kasutatakse siis, kui ei olda kindlad mingi sündmuse või tegevuse toimumises või antakse	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		kaudselt edasi kontrollimata infot. Pöörab kaudes kõneviisis tegusõna olevikus ja minevikus, jaatavas ja eitavas kõnes. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut. Kirjutab õigesti kaudse kõneviisi tunnuse.	
Käskiv kõneviis.	2	Mõistab, et tegusõna käskivas kõneviisis väljendab käsku, palvet, keeldu, hüüdu. Moodustab käskivas kõneviisis sõnavorme algoritmi ja analoogia alusel. Kasutab moodustatud tegusõnavorme kontekstist lähtuvalt õigesti, põhjendab oma valikut. Kasutab ja kirjutab õigesti käskiva kõneviisi tunnuseid.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 2. osa

Lugemine ja kõnearendus

11 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 33 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: On aeg selg sirgu lüüa: Sinimustvalge lipu all.	18	Seostab Eesti ajaloo olulisemaid sündmusi kirjandusklassikaga; teeb	Eesti keele lugemik-tööraamat, 1. osa, lk. 78-103

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
On meist igaüks killuke loodust. Teabe vahendamine	15	lugemise käigus märkmeid teksti taastamiseks. Hindab tehtud märkmeid kriitiliselt ja parandab/täiendab neid hilisema analüüsi käigus. Annab oma kogemuste piires hinnanguid tegelastele ja sündmustele, põhjendab oma hinnanguid vabas sõnastuses ja loetud tekstidest saadud teabele toetudes. Suhtub hoolivalt loodusesse, kirjeldab loodusnähtusi, koostades sidusat jutustust, kasutades õpitud omadussõnu ja lausetüüpe.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa, lk. 5-44 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 1. osa, lk. 110 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 2. osa, lk. 121 Eesti keele lugemik-tööraamat 8. -9. klassile. Tarbekiri. Soovitusi töötamiseks 8. -9. klassi lugemik-tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114

III trimester

Kõnearendus ja keeleõpetus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Tegusõna. Mineviku kesksõnad: <i>nud</i>-kesksõna ja <i>tud</i>-kesksõna. Oleviku kesksõnad: <i>v</i>- ja <i>tav</i>-kesksõna	6	Mõistab, et mineviku kesksõnad väljendavad tegevust või seisundit, mis on tekkinud või tekitatud minevikus, kasutab vastavaid sõnaühendeid erinevates vormides. Mõistab ja kasutab kõnes sõnaühendeid <i>v</i>- ja <i>tav</i>-kesksõnadega ainsuse ja mitmuse vormides. Eristab kesksõnavorme tegusõna pöördvormidest.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Kasutab õigesti sõnaühendites v- ja tav-kesksõnu käänetetabeli neljas viimases käändes. Kirjutab õigesti tegusõna tunnused ja pöördelõpud.	
Tegusõnaliited: liited -u, -ta, -ata, -ne.	6	Mõistab tuletatud tegusõnade tähendust, moodustab liidetega tegusõnu. Kasutab tuletatud tegusõnu lauses ja suulises kõnes. Kirjutab õigesti tegusõna tunnused ja pöördelõpud.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Määrsõna. Määrsõnaliited: -lt, -sti, kesi, -ti.	3	Mõistab määrsõnade semantilist tähendust lauses tegusõna täpsustava sõnana. Tuletab ja kasutab lauses koha-, viisi-, hulga-, määra- ja ajamäärsõnu.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Lihtlause. Tegusõna laiendamine lihtlauses. Nimisõna laiendamine lihtlauses.	6	Mõistab lihtlause olemust ühe tegevuse, seisundi või olukorra väljendamisel. Eristab laiendatud ja laiendamata lihtlauset. Laiendab lauses tegusõna sihitisega, nimisõnu täiendiga. Käänab käänamistabeli alusel omadussõnast ja nimisõnast koosnevat sõnaühendit, kasutab sõnaühendeid lauses. Kasutab lauses arvsõna ja asesõna nimisõna täiendina.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Koondlause.	3	Mõistab koondlause olemust. Mõistab sidesõnade tähendust ja kasutab neid õigesti koondlauses. Kasutab koma sidesõnade <i>kuid</i> ja <i>vaid</i> ees.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Liitlause. Rindlause.	6	Eristab liitlauset ja lihtlauset. Teab, et liitlauses on igas osalauses öeldis. Eristab osalauseid. Mõistab rindlause ja selle osalausete olemust.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Kasutab osalauseste vahel koma või sidesõnu. Mõistab sidesõnade tähendust.	
Põimlause. Sihitiskõrvallause. Kõrvallause väljendab liitlauses tegevuse toimumise tingimust, aega, viisi, põhjust ja tagajärge, eesmärki, kohta.	6	Teab, et põimlause koosneb pealausest ja kõrvallausest või -lausetest, kõrvallause võib asetseda pealause järel, ees või keskel. Laiendab pealause sihitiskõrvallausega, seostab kõrvallause sobivate sidesõnade ja/või komaga. Moodustab ja kasutab erineva struktuuriga põimlauseid, kus kõrvallause väljendab tegevuse toimumise tingimust, aega, viisi, põhjust ja tagajärge, eesmärki, kohta. Kasutab põimlausestes õigesti sidesõnu ja koma.	Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa
Kordamine.	3		

Lugemine ja kõnearendus

13 nädalat, nädalas 3 tundi, kokku 39 tundi

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
Teemavaldkonnad: On muresid suurtel ja lastel Tarbekiri: CV, tööleping, avaldus, seletuskiri, kaastundeavaldus, kuulutus.	28 11	Väärtustab oma vanemate hoolivust ja muret oma laste pärast, analüüsib ja kirjeldab nii suuliselt kui kirjalikult eri olukordades tekkivaid tundeid, kasutab suhtlemisel sobivaid repliike, teadvustab nende eesmärke.	Eesti keele lugemik-tööraamat, 2. osa lk. 45-109 Soovitusi töötamiseks 9. klassi lugemik-tööraamatuga. 2. osa lk. 121 Eesti keele lugemik-tööraamat 8.-9. klassile. Tarbekiri

Õppesisu teemade jaotus	Õppetundide arv	Õpitulemused	Õppematerjalid
		Saab aru lihtsamatest dokumentidest, täidab ise blankette nii paberil kui arvutis, järgides vormistusnõudeid; hindab oma kogemuste piires reklaami, mõistab kuulutusi.	Soovitusi töötamiseks 8. -9. klassi lugemik-tööraamatuga. Tarbekiri, lk. 114 Eesti keele tööraamat 9. klassile, 3. osa Soovitav on ilukirjanduslike palade teavet ära kasutades kujundada ka tarbekirjade koostamise oskust, luues loetu abil õpituatsioone, et kujundada teadmine sellest, kus ja mis eesmärgil tarbekirja elus vaja võiks minna.